

Et godt drap?

En narrativ analyse av krimjournalistisk arbeid

Tara Søderholm

Masteravhandling
Institutt for kriminologi og rettssosiologi
Juridisk fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

23. mai 2016

Et godt drap?

En narrativ analyse av krimjournalistisk arbeid

© Tara Söderholm

2016

Et godt drap? En narrativ analyse av krimjournalistisk arbeid

Tara Söderholm

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Webergs Printshop / Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Tittel: Et godt drap? En narrativ analyse av krimjournalistisk arbeid

Av: Tara Söderholm

Veileder: Sveinung Sandberg

Institutt for kriminologi og rettssosiologi,

Det juridiske fakultet

Universitetet i Oslo

Vår 2016

Denne oppgaven handler om hvordan fortellinger skaper nyheter og hvordan fortellinger skaper identiteter. Oppgaven tar sikte på å beskrive og analysere hvordan krimnyheter formes av aktørene som jobber med dem, og baserer seg på tolv dybdeintervjuer med nyhetsarbeidere som har kriminalitet som hovedfelt. Gjennom narrativ analyse fokuseres det på to ting: (1) hva som vekker interesse hos journalistene og gjør at en sak anses som nyhetsverdilig, sett i lys av ideen om nyhetskriterier, og (2) hvordan aktørene narrativt former sin journalistiske identitet, med fokus på symbolsk grensedragning.

Oppgaven ser på hvordan krimjournalistene selv forstår nyhetsverdi sett i forhold til nyhetskriterier slik de er fremsatt av Jewkes (2011). Mange av kriteriene viste seg å være veldig relevante i analysen. Ikke bare er nyhetskriterier relevante i tekstanalyse i publiserte saker, noe som det har blitt publisert mye forskning på. De er også relevante når man skal se på hva som styrer utvelgelsen. Det kommer frem i analysen at journalistene ser på nyhetskriteriene som markører for nyhetsinteresse i utvelgelsen, og bruker de i vinklingen av saker. Noen saker er helt åpenbare store saker, og i de sakene kan gjerne flere av nyhetskriteriene bli identifisert. Dette er saker de selv instinktivt skjønner at de skal dekke, det ligger i ryggmargen. Gjennom analysen av nyhetsverdi kommer det frem hvordan det at disse kriteriene blir sett på som nyhetsverdilig, bidrar til en skjevfordeling av

kriminalitetsbildet. I tillegg til de foreliggende kriteriene ses det også på hvordan det å være først påvirker journalistenes oppfatning av nyhetsverdi.

Mye av journalistenes fokus er på å fortelle hele historier. Ved å se på nyhetskriteriene som deler eller komponenter av en historie, kan man undersøke hvordan nyhetsverdi oppfattes av journalistene. Sakene foreslås å grovt inndeles i tre, for å vise hvordan noen saker ses på som bedre enn andre, og hvordan journalistiske kvaliteter kan endre sakens først antatte potensiale. Som grunnlag for denne delen av analysen brukes saker som ses på som et «godt drap». Her fremkommer det også hvordan sakens fremdrift og ukjente elementer påvirker hvor god en sak antas å være, fordi det engasjerer mottakeren. Et eksempel på det er jakten på en gjerningsperson.

Den andre delen av oppgavens fokus retter seg inn mot journalistenes fortellinger om seg selv. Krimjournalistisk identitet ser ut til å komme til uttrykk gjennom to forskjellige fortellinger. Gjennom symbolsk grensedragning vises det hvordan journalistene forhandler og skaper identitet opp mot arbeidet sitt. Den første identiteten kalles for «den samfunnsbevisste journalisten» og tar utgangspunkt i identitetsarbeid i relasjon til samfunnsoppdraget. Journalistene legger mye vekt på krimfeltet som et vanskelig, men viktig område, og tre distinkte grensedragninger forsterker denne oppfatningen. Det er mot nasjonale medier, internasjonal presse og aktører innad på arbeidsplassen. Den andre identiteten kalles for «den spenningsøkende journalisten» og denne tar utgangspunkt i spenningsfylte opplevelser og erfaringer knyttet opp mot arbeidet. Den fokuserer på maskulinitet og jakten på de gode sakene, og de gode opplevelsene. Her er det grenser mot ressurser, kjedelige aktører og journalistiske kvaliteter.

Identitet ses ikke som fast eller ferdig, men som kontekstuell og de to identitetene i oppgaven ses ikke på som motsetninger, men som gjensidig muliggjørende. De møtes gjennom etiske beslutninger og sterke opplevelser. Den første identiteten kan ses på som en ramme for den andre identiteten, et handlingsrom hvor man arbeider som spenningsøkende journalist, men samtidig viser seg og være en samfunnsbevisst journalist. De står både i kontrast til hverandre, og henger sammen. Det avsluttes med å reflektere rundt at hvordan de oppfatter og skaper sin journalistiske identitet, påvirker måten de ser på nyhetsverdi, og dermed også hvordan de arbeider med og former nyhetsbildet.

Forord

Først og fremst ønsker jeg å rette en stor takk til alle journalistene som har stilt opp for meg. Uten dere hadde det blitt en stakkarslig oppgave, om i det hele tatt en oppgave! Dere tok dere tid til å slippe meg inn i deres verden, med deres tanker og erfaringer og det er jeg veldig takknemlig for. Tusen takk!

Tusen takk til veilederen min Sveinung for uvurderlig faglig kunnskap, masser av inspirasjon, hjelpende hender og spark bak.

En stor takk til mamma, min store helt. Hjelpen jeg har fått av deg gjennom alle diskusjonene, og både trøsten og oppmuntringen, har gitt meg pågangsmot og inspirasjon. «Av og til så hjelper det å bare si ting høyt».

Takk til pappa for kontinuerlig moralsk støtte og hjelp, for at du har vært så tålmodig med meg og lært meg ting jeg syntes var vanskelig. Jeg er skikkelig heldig som har deg.

Til alle mine medsammensvorne: Takk for alle årene vi har hatt her sammen på Domus Nova, mitt andre hjem. Jeg har kost meg så mye her og kommer til å savne dere alle. En ekstra takk til Julie, Merethe og Ane for alle gangene jeg har nærmest dødd av latter, akkurat når jeg har trengt det mest. Og en spesiell takk til mastergruppen min, også kalt Jan, for gode tilbakemeldinger gjennom hele prosessen.

Ikke minst takk til Øystein. Takk for all støtten du har gitt meg, og for at du er så forståelsesfull og så skammelig smart. Hometeam!

Oslo, mai 2016

Tara Søderholm

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Problemstilling.....	2
1.2	Begrepsavklaring.....	2
1.3	Oppgavens oppbygning.....	3
2	Metode.....	5
2.1	Utvalget.....	5
2.2	Intervju.....	6
2.2.1	Rekruttering.....	7
2.2.2	Gjennomføring av intervjuene.....	8
2.2.3	Intervjuanalyse.....	9
2.3	Etiske hensyn.....	10
2.4	Vitenskapelig kvalitet.....	11
2.4.1	Reliabilitet og validitet.....	11
2.4.2	Overførbarhet og bekreftbarhet.....	12
2.4.3	Forskerens påvirkning.....	13
3	Teoretiske rammer.....	15
3.1	Media og kriminalitet.....	15
3.2	Hva gjør noe til en nyhet?.....	16
3.3	Identitetsarbeid og personlige narrativer.....	20
4	En god nyhet.....	23
4.1	Nyhetskriterier.....	23
4.1.1	Terskel.....	23
4.1.2	Forutsigbarhet.....	27
4.1.3	Forenkling.....	30
4.1.4	Individualisme og personifisering.....	32
4.1.5	Risiko.....	35
4.1.6	Kjendiser og elitepersoner.....	36
4.1.7	Nærhet.....	37
4.1.8	Vold og konflikt.....	38
4.1.9	Førstemann.....	40
4.2	En god sak – et godt drap.....	41

4.3	Å jobbe saken god	44
5	Journalistens identiteter.....	47
5.1	Den samfunnsengasjerte journalisten	48
5.1.1	En utfordrende jobb.....	48
5.1.2	Grensedragning mot andre mediehus	52
5.1.3	Grensedragning mot utenlandske medier	55
5.1.4	Grensedragning innad på arbeidsplassen	59
5.2	Den spenningssøkende journalisten.....	60
5.2.1	«Misforstå meg rett, men det er jo veldig moro å dekke».....	61
5.2.2	Grensedragning mot ressurser	64
5.2.3	Grensedragning mot kjedelige andre.....	65
5.2.4	Grensedragning mot kvaliteter	66
5.3	Hvorfor to identiteter og hvordan henger de sammen?	71
6	Avslutning	76
6.1	Videre spørsmål.....	79
	Litteraturliste	80
	Vedlegg	85
	Vedlegg 1 – Godkjenning fra NSD	85
	Vedlegg 2 – Prosjektvurdering.....	86
	Vedlegg 3 – Informasjonsskriv om samtykke.....	87
	Vedlegg 4 – Intervjuguide.....	88

1 Innledning

Denne oppgaven tar sikte på å beskrive og analysere hvordan krimnyheter formes av aktørene som jobber med dem, som ses på gjennom deres egne fortellinger av arbeidet sitt. Oppgaven fokuserer på to aspekter: hva som ses som nyhetsverdig av journalistene, og hvordan journalistene forhandler sin identitet. Jon, en av journalistene som ble intervjuet i oppgaven, har jobbet med krim i snart ti år. Her forteller han om hva som gjør en sak til en god sak.

Jon: Du skal aldri undervurdere sjokkeffekten. Det er sjokkerende at noen kan bli drept helt tilfeldig på gata når de går hjem. [...] Hvis du leser en sak om en narkoman som har stukket ihjel en annen narkoman så tenker du "jaja, det skjer ikke meg, jeg er ikke narkoman, jeg har ingen narkomane venner". Men du er kanskje ute og jogger av og til, går en tur i skog og mark eller går kanskje hjem fra byen. Hvis det da er noen som blir overfalt og voldtatt så tenker du "det kan skje meg". Det har noe med at de kan relatere til det. Det er veldig lett å kjenne seg igjen i, "oj, det må ha vært forferdelig". Men vi driter heldigvis i lesertall når det gjelder alvorlig hendelser. Hvis noen er blitt drept, legger vi inn full tyngde på det.

Jon viser her hvordan ikke alle saker oppfattes som likeverdige, men også balansegangen mellom to forskjellige krimjournalistiske identiteter. Han peker på flere nyhetskriterier, blant annet identifikasjon/personifisering og terskel, men sier også at det ikke alltid er hvor stor en sak kan bli som er det viktigste. Som han sier så «driter de i det» noen ganger. Årsakene til dét knyttes i denne oppgaven til deres identitetsforhandling. I samtalene med journalistene forteller de om hvordan de arbeider rent systematisk, men de fortalte også om enkeltsaker. Gjennom oppgaven vil disse forskjellige enkeltsakene bli brukt for å eksemplifisere hvordan nyhetsverdi og identitet kommer til syne gjennom systematisk arbeid, blant annet handler fortellingene om arbeidet og forståelsen av Sigrid-saken, Monika-saken og 22. juli.

Nyhetsbildet er ikke et objektivt speil, som til en hver tid viser det som skjer i verden. Det er en selektiv lupe som er kulturelt betinget. Det skjer en utvelgelse, og et viktig spørsmål er hva denne utvelgelsen styres av. Det sikter denne oppgaven på å gi et innblikk i. Ved å se på hvilke elementer journalistene ser etter, eller oppfatter som interessante gjennom narrativ analyse, kan man se elementene som komponenter i et attraktivt narrativ. Narrativ analyse kan også bidra til å forstå krimnyheter i en annen funksjon. De danner en basis som journalistene former identitet i forhold til. De gir et rom for å narrativt forhandle og skape krimjournalistisk identitet, og som vi skal se nærmere på tar den form på to forskjellige måter. Fordelen ved en slik narrativ tilnærming, er dybden og plassen til de tykke beskrivelsene.

1.1 Problemstilling

Problemstillingen for oppgaven er:

Hvordan formes nyhetssaker om kriminalitet av aktørene som jobber med det, og hvordan er deres opplevelse av det arbeidet?

Problemstillingen er todelt og ser på to aspekter ved krimnyheter. Første del tar for seg hvordan journalistene former nyhetene. Hva styrer deres interesse for sakene og hvilke aspekter ved sakene blir det fokusert på? Den andre delen tar for seg journalistenes egen forståelse av arbeidet sitt og seg selv som journalist. Hva legger de vekt på når de snakker om arbeidet og hvordan opplever de sin rolle som krimjournalist?

1.2 Begrepsavklaring

Oppgaven tar for seg krimjournalistisk arbeid, det vil si journalister som jobber med nyheter om kriminalitet. Det kan være hendelsesnyheter som en stor brann, et ran eller en terrorhandling. Krimnyheter kan være langsiktige, omfattende, plutselige, på individnivå eller systemnivå. Hva som er krimnyheter kan sies å være ganske flytende, men generelt er det alt som har med noe kriminelt å gjøre.

Begrepet «informant» var noe flere reagerte på, og de forklarte at de ikke brukte det begrepet selv om sine kilder. For dem virket ordet veldig negativt ladet, og med tanke på mine «informanter» velger jeg å ikke bruke akkurat det begrepet for å omtale dem, da det jo finnes mange andre passende begreper. I stedet bruker jeg for eksempel «kilde», «intervjuobjekt» eller rett og slett «journalisten».

‘News values’ er kanskje det vanligste begrepet på engelsk, men også ‘news factors’ blir brukt, blant annet av Galtung og Ruge (1965), en studie som baserer seg på norsk empiri. I tillegg er begrepet ‘news criterias’ vanlig. Det finnes ikke en klar måte å oversette flere av disse begrepene om nyheter på, men i denne teksten vil jeg bruke *nyhetskriterier*. Det er kanskje den mest vanlige oversettelsen. Det er ikke dermed sagt at det blir brukt i betydningen av at det er et kriterium som i «hvis og bare hvis». Det kunne også vært en passende forklaring å bruke *nyhetsverdi*, som i at det er én type verdi, men det ville nok skapt en del forvirring i forhold til andre begreper. Begrepet ‘newsworthiness’ er også litt vanskelig å oversette. På en måte er det noe som er nyhetsverdilig, altså noe som fortjener og har vist seg

verdige av nyhetens oppmerksomhet, eller at noe innehar en nyhetsverdi. Andre har også brukt oversettelsen nyhetsverdighet. Og dermed er forvirringen komplett. Jeg kommer til å bruke ordet *nyhetsverdige*, eller at noe innehar nyhetsverdi.

1.3 Oppgavens oppbygning

I neste kapittel, kapittel 2, skal vi se hvordan den metodiske gjennomføringen har foregått og påvirket oppgaven. Kapitlet går gjennom fordeler og ulemper med intervju som metode, hvem utvalget består av, og hvordan det påvirker etiske hensyn, som anonymitet. Vi skal se nærmere på den tematiske og dialogiske narrative analysen, og det blir fokus på hvordan min rolle som forsker påvirker intervjuet og materialet i lys av narrativ teori, før det avsluttes med å diskutere prosjektets vitenskapelige kvalitet.

Kapitel 3 fokuserer på det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Her blir to forskjellige teorifelt koblet sammen og brukt i en narrativ form. Teorier om media og nyhetskriterier er et bredt og omfattende felt, så vi vil se hvordan dette har blitt snevret inn og hvorfor det er gjort. I tillegg vil det redegjøres for det narrative rammeverket, med spesielt fokus på grensedraining og identitetsarbeid.

I kapittel 4 blir det empiriske grunnlaget undersøkt for å finne ut hvordan nyhetsverdi og tanker om nyhetsinteresse kommer til syne. Det vil bli lagt vekt på nyhetskriterier og hvordan journalistene forholder seg til utvelgelsen og vinklingen av nyhetssaker, og analysert hvilke nyhetskriterier journalistene ser etter i saker. I tillegg undersøkes det hvordan ideen om «gode saker» og «dårlige saker» kan ses i lys av et narrativt utgangspunkt, som komponenter for et godt nyhetsnarrativ.

Fokuset i kapittel 5 er på journalistenes egne fortolkninger og oppfatninger av seg selv. Med bakgrunn i teori om symbolsk grensearbeid og narrativ identitet, ses to forskjellige journalistiske identiteter opp mot hverandre. Det blir lagt fokus på hvordan disse rollene kommer til syne, hva som karakteriserer dem og hvordan de henger sammen gjennom narrativt arbeid.

Siste kapittel, kapittel 6, ser på hvordan disse to forskjellige delene samspiller. Først vil jeg gå gjennom hovedtrekkene og gi en kort oppsummering av hva denne oppgaven har forsøkt å gjøre, og forhåpentligvis gjort. Det blir så lagt vekt på å se hvordan tanker om nyhetsverdi og

tanker om krimjournalistiske identiteter er uløselig knyttet sammen, og hvordan dette påvirker det nyhetsbildet vi ser, altså sluttresultatet.

2 Metode

Den metodiske tilnærmingen brukt i denne avhandlingen er av kvalitativ art. Målet med oppgaven er å kunne se aktørens oppfatninger og hva de selv legger fokus på, og til det er semi-strukturerte intervju godt egnet (Bryman, 2012:41). En slik tilnærming gir rom for at man kan være åpen for nye tanker, funn og vinklinger under intervjuet, og dermed forhåpentligvis fange opp interessen og fokuset til aktørene. Prosjektet har med et slikt utgangspunkt blitt eksplorativt, og det har påvirket hvor åpent definert temaene og problemstillingen er (Fangen, 2011:43). Dette henger sammen med at det har vært mindre fokus i forskningen på det området denne avhandlingen sikter seg inn på, enn det har vært på sluttproduktet, for eksempel nyhetsinnholdsanalyser. Det kan gjøre det vanskeligere å gå inn i arbeidet og feltet med faste hypoteser, og kanskje er det da mer fruktbart å ha en utforskende tilnærming (Kvale og Brinkmann, 2009:128; Bryman, 2012:41). I tillegg omhandler deler av arbeidet til kildene temaer som de muligens ser på som sensitive, deriblant deres eget kildearbeid. Med dette utgangspunktet har jeg valgt semi-strukturerte intervjuer med et strategisk utvalg på tolv personer.

2.1 Utvalget

Utvalget består av nåværende krimjournalister, eller tidligere krimjournalister som har avansert til ledernivå. Det sistnevnte gjelder for tre av de tolv kildene. Akkurat hvor mange intervjuer som burde gjøres er det forskjellige synspunkt på, men et utvalg på 10 til 15 informanter kan ses på som vanlig i et mindre prosjekt – som en masteravhandling er (Johannessen *et al.*, 2010:104). De tolv jobber i fire forskjellige medier: nesten alle mediene er landsdekkende, nesten alle jobber i avismediet og blant avisene regnes alle som en av landets ti mest leste (Medienorge, u.d.). Grunnen til dette utvalget er at det er en mulighet for at prioriteringer, mål og midler vil være annerledes hos et mindre medium, noe som også kommer til syne under intervjuene, da flere av kildene har jobbet i lokale medier før. Dette er et lite belyst område av media- og kriminalitetsforskningen og jeg skulle gjerne sett at oppgaven hadde tid og plass til å se på det feltet også. Jeg håper derimot at noen andre kan plukke opp denne tråden ved en senere anledning. Utvalget består derfor av kun de som regnes som de største mediene. Alle intervjuobjektene er mellom 30 og 50 år, og kun et fåtall er kvinner. Nesten alle medlemmene i de forskjellige aktuelle redaksjonene eller gruppene ble

kontaktet, og selv om ikke alle sa seg villige til å bli med, har jeg kunnet danne et bilde av redaksjonen som helhet. Aldersspennet og kjønnsfordelingen i mitt utvalg virker representativ for de aktuelle stedene.

Alle kildene mine har minst én ting til felles: de er eller har vært krimjournalister, og jobber fortsatt på krimfeltet i journalistikken i store norske medier. Dette er egenskapen som gjør dem kvalifiserte som kilder i denne studien. Strategisk utvelgelse knyttes direkte til problemstillingen (Bryman, 2012:416), og i denne studien vil det si at utvalget må bestå av journalister med fokus på kriminalitet. De er valgt ut *på grunn av* en egenskap, og ikke for å se hvor mange som har den egenskapen. Denne utvalgsmåten ligner på det Bryman (2012:419) kaller «criterion sampling».

2.2 Intervju

Det finnes mange grunner til å velge intervju som metode, og som Moen (2013) påpeker, også av praktisk art. Noen ganger er det informasjon man vil ha tak i som man ikke kan få gjennom for eksempel observasjon, fordi man ikke vet når det man studerer vil skje. For dette prosjektet ville det være tilfeldigheter knyttet til *hva* som skjer *når* under et feltarbeid. Større hendelser, og de aller største sakene er som regel ikke styrt av journalistene selv, og når de «rykker¹» er det impulsivt og plutselig. Det ville likevel vært mulig å få observere mye av det daglige rutinebaserte arbeidet, men det er kun én del av jobben. Moen (2013:35) beskriver hvordan personer kan ha «good days and bad days». Dette har likhetstrekk med arbeidshverdagen til kildene mine – noen ganger er det mye å gjøre, andre ganger ikke. Observasjon kunne gitt annen informasjon enn intervjuer, informasjon som ikke nødvendigvis kildene selv tenker over, men som en utenforstående kan plukke opp. Men det ville da formet prosjektet dit hen. Observasjon ville ikke gitt den informasjonen som et intervju gjør, som kan fange opp kildenes egne tanker og resonnementer. Etersom det er intervjuer avhandlingen baserer seg på, har også forskningsspørsmålene og kunnskapen om dem formet seg etter metoden. Disse elementene er uløselig knyttet til hverandre og påvirker hverandre frem og tilbake i en «runddans» (Fangen, 2008: 39).

---

¹ «Å rykke» er et begrep journalistene selv bruker om hvordan de jobber med plutselige hendelser. Når en journalist rykker, så innebærer det å dra et sted med en gang, og jobbe intensivt med å finne informasjon på hendelsesstedet.

2.2.1 Rekruttering

I begynnelsen var det planlagt å bruke snøballmetoden for å få tak i informanter, en metode som består av at en informant hjelper deg med å få kontakt med en annen informant, som igjen gjør det samme (Fangen, 2008:55; Thagaard, 2013:62). Antall mulige informanter er ikke ubegrenset, og utgjør kun en liten del av befolkningen. Utvalget er derfor strategisk, men å få tak i dem var ingen selvfølge. Å få kontakt med de rette kildene fungerte ikke slik som først håpet, og jeg fikk kjenne på det Fangen (2010: 60) skriver om, nettopp at forhandlingen om å få tilgang til informanter eller innpass i et felt, er en kontinuerlig prosess. Gjennom hele arbeidet med å få tak i kilder, har jeg hele tiden måtte være «på» og hele tiden forhandle om å få tak i flere kilder. Mange av de jeg spurte var positive til prosjektet, og syntes det var et interessant tema, i tillegg til at flere påpekte at det er jo dette de gjør hver dag – prøve å få folk til å stille til intervju – og dermed ikke kunne si nei da de selv ble spurt. Likevel var det mange som ikke svarte, og det var blant annet ett sted som ikke ville gi ut kontaklinformasjon til journalistene som jobbet der.

Det første stedet jeg tok kontakt, gjorde jeg det gjennom en bekjent. Slik fikk jeg til slutt kontakt på ledernivå i bedriften, som igjen viderefremidlet til de aktuelle journalistene, og jeg fikk epostadresser jeg kunne ta kontakt på. Av disse igjen håpet jeg å kunne få hjelp videre til neste kilde som da nødvendigvis måtte være i et annet mediehus, altså snøballmetoden. Det kunne de ikke hjelpe meg med og dermed måtte jeg begynne fra start igjen på neste sted. En utfordring er da å vite hvem man skal kontakte, siden det er flere som jobber med kriminalitetsrelaterte saker, som for eksempel er vikarer eller andre journalister som har turnus som tilsier at de jobber med løpende dekning av nyhetsbildet og lignende. Dette er en ganske vanlig praksis. Jeg besluttet derfor å kontakte nyhetsredaktører, samfunnsredaktører eller andre på ledernivå, som hjalp meg videre på de aktuelle stedene. Som travle nyhetsjournalister får de mange henvendelser hver dag, og jeg måtte bare håpe at kontaktpersonen min kunne legge inn et godt nok ord slik at de ville legge merke til og svare på henvendelsen min. Flere var behjelpelig med dette, men ikke alle. Disse kontaktpersonene på ledernivå fungerte til en viss grad som portvakter, som Fangen (2008:63) skriver om. Hun påpeker at ledere kan fungere godt som portvakter, men at det likevel er en fare ved å bruke ledere som portvakter, siden de kan være opptatt av å formidle eller vise feltet fra en viss side. Siden jeg brukte disse lederne til å få kontakt med journalistene, var jeg påpasselig med å påpeke til kildene at deltakelse er anonymt og frivillig. Lederne vet da heller ikke hvem jeg

fikk kontakt med og ikke, og hvem som sa ja og nei, med mindre de har fortalt det selv. Og jeg har erfart at de har pratet seg imellom om når de skulle møte meg og hva vi pratet om under intervjuene.

Totalt tok det ganske lang tid før denne prosessen var over. Det tok lang tid å få svar fra de forskjellige mediene og journalistene, og svarene kom i puljer slik at jeg fikk mellom tre og fem intervjuer om gangen før det kom en liten dødtid hvor jeg sendte epost, og i noen tilfeller fulgte opp med telefon. Og ikke minst var det noen praktiske hinder som påvirket det hele, som ferieavvikling. Det løste seg med litt tålmodighet og jeg følte etter hvert at det kom til et slags metningspunkt (jf. Thagaard, 2013: 65), og startet derfor ikke jakten på en ny pulje med intervjuer etter intervju nummer tolv.

2.2.2 Gjennomføring av intervjuene

Alle intervjuene ble gjennomført på de respektive arbeidsplassene. Gjennomsnittlig varte intervjuene i 73 minutter, hvor det korteste var 49 minutter og det lengste 115 minutter. Jeg opplevde generelt at kildene var snakkesalige og hadde satt av godt med tid til å prate med meg. I tillegg bød alle på kaffe. Alle intervjuene ble tatt opp. Som Bryman (2012:482) kommenterer, er det både fordeler og ulemper ved å bruke båndopptaker. Alle intervjuobjektene godtok at jeg tok opp intervjuene, og mange tok det som en selvfølge at jeg skulle gjøre det. Derfor ble båndopptaker brukt under alle intervjuene, men jeg opplevde ikke at informantene ble usikre eller skeptiske, noe Bryman (ibid.) påpeker som mulig ulempe. En mulig grunn til dette er at de selv bruker båndopptaker i arbeidet sitt, og dermed er komfortabel med verktøyet. Fordelene han nevner, derimot, gjorde at jeg som intervjuer kunne konsentrere meg mer om interaksjonen ved å blant annet følge opp forskjellige elementer gjennom intervjuet, noe som igjen var et ønske og en del av begrunnelsen for å bruke en semi-strukturert intervjuguide. Samlet sett veide de positive aspektene opp for de eventuelle negative, spesielt da ingen virket å bli satt ut av båndopptakeren.

Jeg brukte en semi-strukturert guide, og i de fleste intervjuene ble den ikke fulgt i rekkefølgen den var skrevet i. Jeg lot intervjuobjektene prate selv, til og med bytte tema, og ga rom for intervjuobjektens resonnementer, som Widerberg (2001) skriver om. Om jeg følte at jeg ikke var ferdig med et tema, noterte jeg meg det og tok det opp igjen senere. Til tross for å gi mye av kontrollen over gangen i intervjuet til intervjuobjektene, kom vi gjennom de spørsmålene og temaene jeg ville ta opp. Selvfølgelig hadde jeg en styrende hånd, ved å stille

oppfølgingsspørsmål eller å styre samtalen i én retning, men jeg føler at jeg kunne gjøre det på en måte som ikke stykket opp intervjuet for mye og fortsatt hadde rom for å se hvor de ønsket at intervjuet skulle gå. Dette gjorde at ikke alle temaer ble gjennomgått med alle kildene, da de forskjellige intervjuobjektene tok opp forskjellige ting, men hovedtrekkene, det jeg hadde sett for meg på forhånd, ble gjennomgått med alle. Dette henger igjen sammen med den tidligere nevnte eksplorative formen som åpner opp for ny vinkling av temaet (jf. Kvale og Brinkmann, 2009:128).

Alle intervjuene ble startet med å forsikre seg om at kildene hadde lest informasjonsskrivet om samtykke, hvor jeg kort oppsummerte hva som stod i det skrivet, og spurte om de samtykket til det. Videre gikk intervjuet over i noen innledende spørsmål, og jeg avsluttet med å høre om det var noe jeg burde spurt om, eller noe de lurte på. Mange spurte igjen om hva jeg lurte på, for å forsikre seg om at de hadde svart på det jeg spurte om. Dette førte flere ganger til at vi fortsatte intervjuet en stund til.

2.2.3 Intervjuanalyse

Alle intervjuene er transkribert med programmet Wreally, og resulterte i 200 sider med enkel linjeavstand. For å gjøre det både overkommelig og oversiktlig, var det nødvendig å gjøre noen grep. Underveis i transkriberingen noterte jeg ned temaer eller tanker som virket interessante, noe Widerberg (2001: 120) kaller analysestråder, og hadde en åpen innstilling til datamaterialet, for å ikke med en gang falle inn i andres mønster og funn. Dette er jo selvfølgelig ikke helt mulig, da man allerede går inn med spørsmål og tanker som er formet av forforståelsen rundt temaet. Likevel er det et fint sted å starte. Noen av disse tankene ble til kategorier, sammen med noen tanker jeg hadde gjort meg ut fra litteratur og teori. Noen av kategoriene var for eksempel «etikk/moral», «gode/dårlige saker», «grensearbeid», «jobbe med kilder» og de forskjellige nyhetskriteriene som for eksempel «forenkling», «barn» og «terskel», og jeg brukte analyseprogrammet HyperRESEARCH for å kategorisere intervjuene. For å analysere materialet har jeg tatt utgangspunkt i narrativ analyse. Narrativ kriminologi kan ses både som et teoretisk og metodisk rammeverk, og jeg har brukt kunnskap derfra også i analysedelen av prosjektet.

Analyseformen i denne oppgaven kan ses på som delvis tematisk og delvis dialogisk narrativ analyse. Kapittel fire har et mer tematisk fokus, mens kapittel fem baserer seg mer på en dialogisk analyseform. Tematisk analyse fokuserer på fortellingsinnhold, mens den dialogiske

narrative analysen legger vekt på hvordan forskjellige uavhengige og autonome stemmer kombineres. I tematisk analyse fokuseres det på innholdet, for eksempel mening og poeng (Riessman, 2008). Det er sjelden hovedvekten i analysen ligger på språk og interaksjon, her fokuseres det mer på hva som blir sagt. I den forstand ligner denne analysen på generell tematisk analyse innenfor kvalitativ metode, og vil her kode de sentrale delene og poengene i fortellingene og bruke det som utgangspunkt (Sandberg, 2015).

I dialogisk analyse står de forskjellige stemmene i en fortelling mot hverandre samtidig som de kombineres, og dermed kan skape nye fortellinger (Sandberg, 2015: 14). Riessman (2008) kombinerer performativ og dialogisk analyse, mens Sandberg (2015) tydeliggjør skillet mellom de. Han skriver at dialogisk narrativ analyse studerer talens kontekstuelle skapelse. Det legges vekt på hvordan fortellingen blir formet gjennom interaksjon og dialog. Spørsmålet da blir ikke hva eller hvordan, men hvem fortellingen er rettet mot, når og hvorfor (Riessman, 2008: 105). I stedet for å se etter hvordan sammenheng og fakta i personers historier, kan man istedet se etter hvordan forskjellige stemmer eller oppfatninger eksisterer sammen, som Riessman (2008: 191) skriver kan man se etter hvordan «selves and communities that are pulling together and pulling apart at the same time.» Dette legger konteksten i sentrum, som har implikasjoner for oppfatningen om validitet og sannhet. Det drøftes litt senere i dette kapitlet.

2.3 Ethiske hensyn

Studien er meldt til Norsk senter for forskningsdata (NSD) (se vedlegg 1 og 2). Ved henvendelse til de aktuelle personene ga jeg en kort oppsummering av prosjektet, og forklarte hvorfor jeg tok kontakt med akkurat dem. Samtidig sendte jeg med informasjonsskrivet som er godkjent av NSD. Der stod det mer om de formelle aspektene ved prosjektet, om hva intervjuet skulle brukes til, når dataen blir anonymisert, at det er konfidensielt og at de kan trekke seg når de vil uten grunn. Da jeg ikke har samlet inn underskrift på dette skjemaet slik mange gjør, hadde jeg en muntlig oppsummering av skrivet før intervjuet startet hvor jeg forsikret meg om at de hadde lest det og forstod innholdet. Jeg forklarte også at de kunne få se gjennom opplysninger om seg selv før publisering, for å sikre at personsensitiv informasjon ikke ble publisert. Noen var veldig interessert i det, andre ikke. Angående forskningsspørsmålene har de hele veien vært åpne og eksplorative, og jeg har da ikke visst med sikkerhet hva hovedvekten av resultatet kom til å bli.

Gruppen krimjournalister i de ti største mediehusene i Norge er ikke veldig stor. Derfor er mange hendelser personspekifikke og en del saker er kjente innad i miljøet. Faktumet er at mange av tingene vi har diskutert er saker de har jobbet med, og de nyhetssakene er selvfølgelig publiserte og søkbare. Dette gjør at ikke all informasjon som har kommet frem under intervjuene kan brukes, for å sikre konfidensialiteten til kildene. Arbeidsplass, navn, stedsnavn, spesifikke hendelser knyttet opp mot kun noen få personer og lignende blir anonymisert. Det samme gjelder dialekt og kjønn. Av hensyn til anonymiteten til kildene vil alle bli omtalt som menn videre i teksten. Noen steder i teksten videre vil det være at sitater er blitt kuttet fordi journalistene prater om saker som er veldig lette å spore tilbake. Noen steder har jeg tatt vekk navn, mens andre steder har jeg gitt en kort oppsummering av hva de prater om, dersom det er viktig for konteksten og meningsinnholdet. Andre utsagn har ikke fått møte offentligheten, da det ikke går an å anonymisere ordentlig. Og i noen tilfeller omtaler jeg journalistene som «en av journalistene» for ikke å koble for mange utsagn og hendelser opp mot hverandre, og dermed ikke klare å sikre konfidensialiteten. Konsekvensene av å være med i denne studien ser jeg ikke på som sterkt belastende, og flere av kildene sa at de godt kunne stille med fullt navn, noe de ikke gjør. Likevel kan det være at personer for eksempel innad på arbeidsplassen oppfatter enkelte meninger som negative eller at andre ikke samtykker i det kildene sier, og derfor er konfidensialiteten viktig. Også konfidensialiteten til mine kilders kilder er viktig å bevare, og er enda en grunn til anonymiseringen av intervjuene.

Jeg har etterstrebet å gjengi intervjuene så korrekt som mulig, men det var nødvendig å renskrive sitatene som jeg bruker i oppgaven. Kvale og Brinkmann (2009) skriver om hvordan det muntlige språket er spontant, og at det er ulike retoriske former, altså muntlig og skriftlig. Det ville være å sette journalistene i et dårlig lys å gjengi dem i en muntlig form, og er kanskje spesielt sensitivt med tanke på yrket deres. Samtidig har jeg prøvd å beholde noe av lettheten og spontaniteten som følger med den muntlige fortellingen, som jo et intervju er.

2.4 Vitenskapelig kvalitet

2.4.1 Reliabilitet og validitet

Begrepene reliabilitet og validitet ble utviklet til kvantitative undersøkelser, og kan ikke uten betenkning overføres til kvalitative studier (Fangen, 2008:209; Bryman, 2012:389). Om begrepene skal ha gyldighet også i kvalitative studier, må de knyttes til kvalitative metoder og

deres gjøremåter og målsetninger. Som Widerberg sier, må vi møte den kvalitative forskningen på dens egne premisser (2001: 28).

Reliabilitet knyttes til datamaterialet i undersøkelsen, og i kvantitative metoder finnes det mange måter å teste denne reliabiliteten på (Johannessen *et al.*, 2010:229). Johannessen *et al.* (2010) mener det er lite hensiktsmessig å tenke på den måten om kvalitativ data av tre grunner: (1) datainnsamlingen er ikke strukturert da det ofte er samtalen som styrer innsamlingen, (2) at observasjoner er verdiladet og kontekstavhengige og (3) at man som forsker bruker seg selv som instrument. De poengene kan overføres til denne studien, som baserer seg på semi-strukturerte intervjuer formet av gangen i samtalen, våre forskjellige roller og konteksten. Et siste poeng om reliabilitet fra Johannessen *et al.* (2010:230) er at man likevel kan styrke påliteligheten til studien ved å gi en innholdsrik og påpasselig beskrivelse av konteksten og fremgangsmåten. Det vil jeg etterstrebe å gjøre.

Troverdigheten til studien kan sikres gjennom undersøkelser av «i hvilken grad forskerens framgangsmåter og funn på en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten» (Johannessen *et al.*, 2010: 230). To begreper er sentrale for å øke troverdigheten til resultatene: vedvarende observasjon og metodetriangulering (*ibid.*). Med tanke på vedvarende observasjon, kunne muligens et etnografisk feltarbeid gitt mer eller annen informasjon om hva som er relevant og irrelevant informasjon. Metodetriangulering kan bety at man bruker flere metoder eller at man ikke bare tar utgangspunkt i bare én setting (*ibid.*), og slik sett kan det være med på å styrke troverdigheten til dataen da kildene er fra forskjellige steder. Sett i lys av narrativ kriminologi, er forståelsen av at observasjon alltid gir mer sikre data eller kan bekrefte dataen hentet inn gjennom intervju, blitt utfordret. Validitet er knyttet til en positivistisk forståelse av sannhet, og at det er en antatt forskjell på hva folk gjør og hva de sier (Sandberg, 2010). Denne oppgaven bygger på en forståelse av utsagnene eller fortellingene til journalistene som konstituerende narrativer gjort mulig av språk, sosial orden og kultur (Presser, 2009; Sandberg, 2010), og vil fokusere på ansvarlighet ved at det empiriske grunnlaget vil bli godt gjort rede for (Riessman, 2008; Johannessen *et al.*, 2010: 230).

2.4.2 Overførbarhet og bekreftbarhet

Johannessen *et al.* (2010) bruker begrepet overførbarhet fremfor generalisering. Igjen handler det om å møte kvalitativ forskning på dens premisser (Widerberg, 2001). All forskning har

som mål å si noe mer enn de umiddelbare opplysningene som blir hentet inn, og i kvalitativ forskning handler det om overføring av kunnskap (Johannessen *et al.*, 2010: 231). Kan denne studien bidra til en økt forståelse utover de enkelte journalistene jeg har intervjuet? Blant krimjournalister i Norge trekkes det frem både forskjeller og likheter, og Deuze (2005) snakker om en mer global journalistisk forståelse, om kun i vestlige demokratiske samfunn. Det kan indikere at det er en overføringsverdi, men at det må ses i lys av den kulturelle konteksten, som denne oppgaven også legger vekt på.

For å sikre at funnene ikke er et resultat av forskerens subjektive holdninger, finnes det flere strategier for å sikre bekreftbarhet. Det er viktig å legge vekt på alle prosessene og delene av forskningen, slik at andre kan komme med sine egne vurderinger (Johannessen *et al.*, 2010: 233). Fangen (2008: 210) skriver at bekreftbarhet innebærer at du som forsker er kritisk til dine egne tolkninger, og at de tolkningene kan understøttes av annen forskning. Likevel er det som hun påpeker, en bakside ved å knytte forskningens gyldighet opp mot tidligere forskning, ved at tolkninger kun er gyldige om de gjentas av alle (*ibid*: 211).

2.4.3 Forskerens påvirkning

Noe som vil bli gått dypere inn i senere i oppgaven, er hvordan jeg ble oppfattet av intervjuobjektene. Under intervjuene opplevde jeg det som at de var litt usikre på hva jeg ville ha ut av intervjuene, og kanskje tok høyde for at jeg skulle være kritisk til deres arbeid. Jeg prøvde å møte deres arbeid og tanker med seriøsitet, nysgjerrighet og vennlighet, uten å være veldig positiv eller negativ. Jeg prøvde heller å spørre om hvordan forskjellige ting fungerte og sa ifra om at dette ikke er noe jeg kan så mye om, så her må de forklare meg ting detaljert, da det er kjent at intervjuerens holdninger kan ha innflytelse på hvilke svar man får (Halvorsen, 2008: 138). Likevel var det til tider utfordrende å ikke bli for personlig, men å holde en profesjonell avstand, når vi snakket om temaer jeg selv har meninger om. Samtidig er det viktig å anerkjenne objektivitetens svakhet, og hvordan intervjumaterialet blir formet i intervjuesettingen, som nå er den vanligste forståelsen av intervjuet innen samfunnsvitenskap (Riessman, 2008: 21).

Mitt utgangspunkt som kriminologistudent kan ha formet min oppfatning av prosjektet og personene. Jeg var for eksempel bevisst på at jeg med min kunnskapsbakgrunn ikke skulle overføre negativ stempeling på intervjupersonene, eller knytte dem opp til «problemidentiteter». Min erfaring fra å jobbe i lokalavisen før jeg begynte på

universitetsstudiene kan ha formet min forforståelse og tilnærming til nyheter. For eksempel er det kanskje ting jeg har tatt for gitt, som jeg burde vært oppmerksom på. Narrativ teori har bidratt til sensitivering av intervjuets kontekst og forskerens påvirkning på intervjuet (Presser, 2004). Dette har jeg derfor tatt med inn i analysen.

Maktbalansen er vanlig å sies å være asymmetrisk og legger vekt på forskeren som den sterke parten (Kvale og Brinkmann, 2009: 55). Det er forskeren som styrer samtalen og som stiller alle spørsmålene. Personen som blir intervjuet derimot, er den personen som deler av seg selv, uten å nødvendigvis få så mye tilbake. I dette tilfellet vil jeg si at intervjupersonene viste seg som ikke så svake parter. De er vant selv til å være i en intervjusetting, selv om det denne gangen var de som ble spurt. De er også vant med å ordlegge seg, og ta kontroll over språket, og gi plass til det. I tillegg var alle eldre enn meg, og de fleste menn. Kanskje man kan tenke seg at det kunne tippet over, slik at jeg mistet kontroll over intervjuet, men jeg oppfattet det som at de var ivrige etter å svare på det jeg lurte på og ga meg rom til å spørre, men også ikke redde for si sin mening og avbryte hvis det var passende. Alt i alt var det ganske givende å intervju kildene, og flere av dem påpekte at var artig å være på den andre siden av bordet.

3 Teoretiske rammer

Både nyheter og identitet kan ses på som kulturelt skapte konstruksjoner. Presser (2009: 82) argumenterer for en forståelse av identitet som kontekstuel og spesielt hvordan identiteter formes og kommer til uttrykk når vi gjør rede for adferden vår verbalt, mens Jewkes (2011: 41) skriver om hvordan det medierte nyhetsbildet ikke *er* virkelighet, men en versjon av den som er kulturelt betinget. I denne oppgaven vil narrativ analyse brukes for å belyse begge de to områdene, og se hvordan de henger sammen, så derfor vil det her bli gjort rede for hva oppgaven baserer seg på fra de to feltene.

3.1 Media og kriminalitet

Jewkes (2011:9) påpeker at det trengs minst én egen bok for å gi en uttømmende oversikt over hva som har formet forskning innenfor media og kriminologi og at mye av forskningen er gjort uavhengig av hverandre. Det finnes altså mange innganger til dette krysningspunktet mellom mediastudier og kriminologi, som for fullt blomstret på 1970-tallet, med marxistiske tolkninger som Hall *et al.* (1978), durkheimsk funksjonalisme som Katz (1987) bygger på, eller forskjellige feministiske innfallsvinkler (Greer, 2010: 201; Kidd-Hewitt, 1995). Likevel kan kanskje alle enes om noen grunnleggende elementer: for eksempel det at nyhetsmedienes representasjon av kriminalitet er en viktig kilde til informasjon, men samtidig også en selektiv kilde som ikke gir et representativt bilde (Greer, 2010:201). Jewkes (2011:41) konkluderer som sagt med at nyhetsbildet er en kulturelt betinget versjon av virkeligheten, og viser til hvordan den er avhengig av to faktorer: (1) at det medierte bildet av virkeligheten formes i produksjonen innad i nyhetsorganisasjonene og de strukturelle betingelser som ligger til grunn, og (2) at mediene former nyhetsformidlingen sin etter sitt publikum, hvor dagsorden påvirker prioriteringen av saker og ikke minst «framing» av saker, en teori som ofte brukes i blant annet innholdsanalyser. Feltet er som sagt stort, og kan deles inn i forskjellige kategorier, for eksempel innhold, produksjon og konsumpsjon (Greer, 2005:144) eller mer spesifikt: media innenfor rettsapparatet, etnografiske studier av medieorganisasjoner, mediepublikum og tekstanalyse (med en bred forståelse av tekst) (Jewkes, 2011:264). Denne studien faller innunder det andre punktet i begge inndelingene.

I et landskap med så mange mulige innfallsvinkler, syntes likevel ett element å være sentralt: nyhetsverdi. Hva gjør en sak interessant for media, hva gjør den til en mulig nyhetssak? Mye

teoretisering og empirisk arbeid dreier seg rundt nettopp det spørsmålet (se for eksempel Lester (1980), Greer (2007), Jewkes (2011), Katz (1987), Chibnall (1977), uten forsøk på en uttømmende liste). Det er også et viktig element i dette arbeidet. Nyhetsverdi står som det sentrale elementet å forklare, men igjen finnes det flere mulige tilnærminger. En måte er å se på moralske grenser som det sentrale for nyhetsverdigheten gjennom Katz (1987) sin fremstilling, eller gjennom «framing» av setting og personer slik Lester (1980) gjør, hvor man ser på hvilke forståelsesrammer man plasserer budskapet innenfor. Enda en måte er å bruke nyhetskriterier for å sette fingeren på hva som gjør noe interessant som en nyhetssak, slik som blant annet Jewkes (2011) gjør, hvor hun ser på nyhetskriterier som en slags måleenhet for nyhetsverdi, og det er den siste tilnærmingen som syntes som en fruktbar ramme i denne sammenhengen.

3.2 Hva gjør noe til en nyhet?

Galtung og Ruge la for alvor grunnlaget for ideen om nyhetskriterier i 1965, basert på arbeidet til Østgaard (1965). De pekte på tolv verdier/faktorer om hva som gjorde en hendelse attraktiv for pressen og tre hypoteser om hvordan de fungerte. Siden den gang har de blitt utviklet av flere. Mest kjent i media/kriminalitetsfeltet er kanskje Chibnall (1977) og Jewkes (2011). Og med rette har de utviklet seg, da feltet nyhetsformidling også har utviklet seg mye siden de første nyhetsverdiene ble introdusert, selv om det er verdt å huske på at det også er mye som går igjen. Oppgaven vil derfor benytte de mest relevante kriteriene slik Jewkes (2011) fremstiller dem, og de vil bli gjort rede for videre sammen med hvordan krimnyheter kan være disproporsjonale i sin fremstilling, gjennom ideen om offer og gjerningsmann som blant annet bygger på Christie (1986) sin tanke om det ideelle offer.

Nyhetsverdier kan ses på som det som påvirker valget av saker, og produksjonen, prioriteringen og konstruksjonen av saker (Chibnall, 1977:13; Greer, 2007:26). «These values direct attention towards particular features of events – elements of drama, the role of personalities, and so on – and encourage their presentation in simplistic terms» (Chibnall, 1977:xxi). Jewkes (2011) definerer det hun mener er nye verdier for et nytt millennium: threshold, predictability, simplification, individualism, risk, sex, celebrity or high-status persons, proximity, violence or conflict, visual spectacle or graphic imagery, children, conservative ideology and political diversion.

Det er viktig å huske på at i gjennomgangen av Jewkes (2011) sine nyhetskriterier, er grunnlaget for hennes utgangspunkt britiske medier. Cere *et al.* (2014) har gjort en sammenligningsstudie av britiske, norske og italienske nyheter, hvor de fant at norske medier ikke kunne sies å være like tabloide som britiske. Her vil jeg trekke frem de kriteriene som er mest aktuelle for oppgavens videre analyse.

For at saker i det hele tatt skal være av interesse må de ha en viss viktighet eller drama, altså over en viss *terskel*, skriver Jewkes (2011). Også Bell (1991) skriver om dette, men kaller det for «superlativeness», mens Harcup og O'Neill (2001) skriver om «magnitude». Den kan variere ut fra hvilket medium man ser på, da forskjellige aktører kan ha forskjell prioritert, målgruppe eller lignende, og kan da vektas annerledes. Det kan være at en lokalavis vil syntes noe er av stor viktighet, mens en nasjonal avis ikke syntes det, som eksempelet til Jewkes (2011) med vandalisme og lommetyveri som kan være viktig for lokalavisen, men hvor terskelen ikke blir møtt i forhold til en nasjonal avis.

Forutsigbarhet eller mangelen på forutsigbarhet øker nyhetsverdigheten til en sak. Når noe utenom det vanlig skjer, oppfattes det som nyhetsverdilig. Likevel trenger ikke en sak å være noe uvanlig, for mange krim saker er forutsigbare og planlagte reportasjer, selv om det ikke skader om det er noe plutselig eller utenom det vanlige (Jewkes, 2011:46). Schulz (1982: 152) peker på hendelser som er kjente på forhånd, for eksempel intervjuer, pressekonferanser og forhandlinger, som et nyhetskriterium.

Saker må ikke forenkles, selv om det hjelper. *Forenkling* av saker har flere aspekter. Nyheter skal ikke anstrenge leserens oppmerksomhet, og antallet fortolkninger burde være få, som da vil anstrenge leseren mindre. Hun skriver at ikke bare ønsker nyhetsformidling korthet, klarhet og utvetydelighet, men den oppfordrer også leseren til å legge vekk kritiske fortolkninger Jewkes (2011:47). Bell (1991) peker også på hvordan entydige saker ofte blir favorisert, mens Chibnall (1977) snakker om å ta vekk grånyanser.

Individualisme og personifisering binder sammen forenkling og risiko. Forenklede saker om kriminalitet som bygger på individer og personifisering foretrekkes fremfor mer komplekse kulturelle og politiske forklaringer. Både offer og gjerningsperson blir konstruert i et individualistisk rammeverk. For eksempel vektlegges gjerningspersoners autonomi og mangelen på sosiale bånd (Jewkes, 2011:49). Greer og Reiner (2012) argumenterer for at

offerposisjonen har endret seg fra å bare være en bakenforliggende funksjon, til hvor man nå har en sentral rolle i fremstillingen av krimnarrativer.

Ideen om at vi alle er potensielle offer er et relativt nytt fenomen. *Risiko* presenteres ofte gjennom at alvorlig kriminalitet er tilfeldig, meningsløs og uforutsigbar, selv om den oftest begås av noen offeret kjenner til. Risiko knyttes også gjerne opp mot sosioøkonomiske og geografiske områder (Jewkes, 2011:50), men presenterer uproporsjonalt med fokus på personer med høyere status både som offer og gjerningspersoner, enn det offisiell statistikk tilsier, ifølge Greer og Reiner (2012).

Kjendiser og personer med høy status får ofte mer oppmerksomhet. Graden av alvorlighet eller avvikelse som er nødvendig for å få medieoppmerksomhet, synker jo høyere ansett eller populære noen er. For at «vanlige» folk skal få samme grad av oppmerksomhet, må saken være mye mer alvorlig. Kategorier av kriminelle handlinger som ellers ikke får oppmerksomhet, blir mye mer interessant hvis det har et navn klistret til det (Jewkes, 2011:53). Golding og Elliott (1979: 122) skriver at kjente navn alltid er bedre nyheter enn ukjente, og at kjente personligheter alltid er mer interessante enn vanlige folk.

Elementet av *nærhet* er todelt. Nærhet kan være både kulturelt og geografisk, og gjerne en kombinasjon, som blant annet Østgaard (1965) og Golding og Elliott (1979) skriver om. Geografisk nærhet beskriver hvor nær handlingen er, rent fysisk, mens kulturell nærhet refererer til en slags relevans for mottakeren. Når disse to blandes får man de sakene som oppfattes som at de reflekterer mottakerens verdier, tro og interesser. Dette fører til at enkelte steder i verden får lite eller ingen dekning. Eksempelet Jewkes (2011: 54) bruker er hvordan Iran-Irak-krigen på 80-tallet fikk relativt lite mediedekning, mens nå er Irak nesten et fast innslag i nyhetene. Eksempelet viser hvordan politisk klima og kulturell kontekst forandrer betydningen av nærhet.

Vold og konflikt oppfyller medias ønske om å presentere dramatiske hendelser på en så grafisk måte som mulig. Selv de mer konservative mediene presser stadig grensene for hva som er akseptabel dekning av voldelige hendelser, fordi det representerer en grunnleggende krenkelse av individet og markerer skillet mellom de som er på innsiden av samfunnet og de på utsiden. Likevel har vold blitt så vanlig at det ofte ikke krever noe ekstra oppfølging eller ekstra jobb, med mindre det følges av andre nyhetskriterier, argumenterer Jewkes (2011: 58). Greer og Reiner (2012) poengterer at nyheter som inneholder vold, i likhet med personifiseringen, blir

disproporsjonalt fremstilt, og peker på at flere studier viser et mønster for hvordan voldelige hendelser blir overeksponert i forhold til kriminalstatistikk. Greer (2007) trekker frem Hall *et al.* (1978: 68) og hvordan deres bemerkning om vold og nyhetsverdi fortsatt er aktuell, nettopp ved at enhver kriminell handling kan bli løftet frem gjennom voldelige assosiasjoner.

Et poeng Chibnall (1977) trekker frem, er at ikke alle journalister vil anerkjenne at det engang finnes uttalte nyhetsverdier, men at de er implisitt forståtte verdier lært gjennom å gjøre, som blir tatt for gitt og ligger bak de mer bevisste typologiene (1977:13). Schultz (2007) finner i sin danske studie fem veldig bevisste nyhetsverdier og undersøker gjennom Bourdieus felt-teori om det finnes flere underliggende eller skjulte verdier. Bourdieus felt-teori er også en tilnærming Willig (2013) har brukt, men uten spesifikt å fokusere på nyhetsverdier. Det finnes altså forskjellige måter å jobbe med nyhetsverdier på, som blant annet avhenger av kontekst, eller som Chibnall (1977:13) påpeker, også en indre vektning av fokuset på de forskjellige nyhetsverdiene slik at forskjellige mediehus kan fremstå som forskjellige, selv med bruk av samme nyhetsverdier. Journalistutdanningen, i hvert fall i Norge, fokuserer på hva som gjør en nyhet verdt å skrive om. I tillegg er det verdt å nevne at all denne angloamerikanske litteraturen også kan ha gyldighet i en norsk kontekst. Det vil inngå i analysen, men det er allerede gjort noe sammenligning av for eksempel tabloidiseringen av pressen av Cere *et al.* (2014), med en sammenligning av krimnyheter fra Italia, Storbritannia og Norge, og grunnlaget for de første nyhetsverdiene gjort av Galtung og Ruge (1965) baserer seg på norsk empiri.

I tillegg til nyhetskriteriene, har blant annet Greer (2007) skrevet om det han beskriver som en hierarkisering av ofre. Christie (1986) beskriver det ideelle offer, noe som har stor overføringsverdi, eller forklaringsverdi, til mediedekningen. Det ideelle offeret er en person som lett oppnår en legitim status som offer, men ikke nødvendigvis de som oftest er ofre. Eksempelene han gir er for eksempel den eldre damen som blir ranet midt på høylys dag, eller barn. De ses som forsvarsløse og uskyldige. Motsatsen til dette er personer som har vanskelig for å oppnå status som legitimt offer. For eksempel unge menn, hjemløse, narkotikabrukere og generelt marginaliserte personer. Likevel, forklarer Greer (2007), blir av og til omfattende mediedekning gitt til ikke-ideelle ofre.

3.3 Identitetsarbeid og personlige narrativer

McAdams (1995: 207) skriver at mennesket i essensen er en fortellende skapning og at fortellinger “may be *the way* through which human beings make sense of their own lives and the lives of others”. Dette er kanskje spesielt gjeldene for journalister som lever av å fortelle historier. Men hvordan er fortellingene om dem selv?

På samme måte som nyheter kan ses på som skapte kulturelle konstruksjoner, kan også identitet ses på som det. Presser (2009: 82) skriver at det er en voksende forståelse og konseptualisering av identitet som en innvevd del av selvet, og at identiteter særlig tar form når vi gjør rede for vår adferd verbalt. Med byggesteiner fra andre disipliner som blant annet psykologi, filosofi og kulturstudier, og med ideen om identitet som et indre narrativ (Maruna, 2015), vektlegger det voksende metodiske og teoretiske rammeverket narrativ kriminologi som selve den fortalte historien – fortellingen om selvet. Presser (2009) skriver om tre forskjellige kriminologiske forståelser av narrativet: (1) narrativ som registrering (record), hvor narrativet ses på som en ren beskrivelse eller gjengivelse av hva som foregikk, (2) narrativ som tolkning (interpretation), med fokus på en subjektiv fortolkning, og (3), forståelsen narrativ kriminologi baseres på, narrativ som konstituerende. Hun definerer et narrativ som temporale ordnede utsagn som tar for seg opplevde hendelser og/eller handlinger av en eller flere protagonister (Presser, 2009: 178). Georgakopoulou (2006) på sin side, argumenterer for en utvidelse av begrepet, og etterlyser et større fokus på det hun kaller mindre historier. Et narrativ kan da være inngangen til å se hvordan man konstruerer sin identitet, noe som er en kontinuerlig, fleksibel og kontekstuell prosess. «A narrative (or self-narrative) is sometimes referred to as a life story or life history. But a narrative is not a report on one's entire life so far. Rather, a narrative always draws selectively upon lived experience” (Presser, 2009: 179). Som hun skriver videre, tas fremtidige valg på grunnlag av en oppfatning av selvet som hovedrollen i en kontinuerlig utviklende historie (ibid:184). Tutenges og Rod (2009) skriver i deres studie av drikkehistorier blant ungdom at konstitueringen av den narrative identiteten smelter sammen erindringer om fortiden med forventninger til fremtiden, og at måten man husker fortiden på påvirker det fremtidige handlingsutvalget.

Mens Presser ser etter et samlet narrativ, er det Sandberg (2010) sin mer postmoderne fragmenterte forståelse som blir lagt til grunn her, hvor han åpner opp for det han mener er

mindre «rasjonelle» og individualistiske forståelser av hvordan språk fungerer. Han trekker frem hvordan forståelsen av narrativ som konstituerende også får konsekvenser for validiteten til dataene. Gjennom å ikke sammenligne deres historie med en forutsatt objektiv virkelighet, blir spørsmålet om hvorvidt informantene forteller sannheten eller ikke, uinteressant. Det interessante ligger i hva fortellingen faktisk sier, og enten om man velger å tolke den som samlet eller som fragmentert, kan den ses på som et innblikk i for eksempel hegemoniske diskurser, deres oppfatning av seg selv eller ønsket om hvordan de skal oppfattes. Det kan også ses på som ressurser de besitter, som Sandberg (2009a) gjorde da han analyserte de forskjellige diskursene gatedealere brukte. Loseke (2007) påpeker at fortellinger er konstruerte, fortalte og oppfattet i spesifikke kontekster som påvirkes av både fortellerens og mottakerens antagelser, og at disse kontekstene påvirker om de oppfattes som troverdige og hva slags moralsk vurdering som vil bli knyttet til de, og at de derfor er distinkt sosiale uttrykk. En postmoderne forståelse av narrativer ser dem som multidimensjonale rom hvor forskjellige sjangre, diskurser og vokabularer møtes og både krasjer og smelter sammen, hvor narrativer da er bygd opp av mangfoldige kulturelle uttrykk, repertoarer, representasjoner og diskurser som igjen stammer fra forskjellige sosiale kontekster. Intertekstualitet og kompleksitet kan ses som kjennetegn ved denne postmoderne måten å tenke på, og fører med seg at narrativer kan bli tolket på flere forskjellige måter. Når konteksten endres, endres også meningen (Presser og Sandberg, 2015:10). Det kan også være at mottakerne legger forskjellig vekt på ulike deler av fortellingen, og at noen elementer blir satt i forgrunnen, andre i bakgrunnen.

En måte å utforske identitetsarbeid på er gjennom posisjonering av seg selv i forhold til andre, som for eksempel Ugelvik (2008: 66) gjør i studiet av mannlighetsarbeid. Han argumenterer for at man kun kan forholde seg til seg selv og andre, i og gjennom tilgjengelige diskurser og kategorier, og at man nyttiggjør seg av disse kategoriene ved å stille seg selv i en viss posisjon i forhold til den aktuelle diskursen. Han forholder seg til størrelser som kjønn, sosial klasse, kultur, alder og biografi som tilgjengelige subjektposisjoner. I samme tanke som dette, kan man bruke studiet av grensedragning som utgangspunkt for å studere posisjonering og dermed identitetsforhandling. Lamont og Molnár (2002) skiller mellom symbolsk og sosial grensedragning, og symbolske grenser definerer de som “conceptual distinctions made by social actors to categorize objects, people, practices, and even time and space” og som “tools by which individuals and groups struggle over and come to agree upon definitions of reality” (ibid: 168). I den sammenhengen går noen av subjektposisjonene Ugelvik (2008) bruker

innunder sosiale grenser. Symbolsk grensedragning, som er fokuset i denne oppgaven, er en av måtene å forhandle identitet på, som er godt egnet til å studeres gjennom en narrativ lupe. Som i eksempelet til Copes *et al.* (2008) kommer det frem at skapelsen av *hustlers* bygger på å ta avstand til *crackheads*, og Ugelvik (2015) skriver om reposisjonering av selvet i forhold til *true evil* som er billedliggjort som voldtektsmenn og dermed plasserer seg selv som ordentlige kriminelle med moral. Lamont og Molnár (2002) uttrykker at fruktbarheten til denne måten å tenke på stammer fra at det fanger opp en fundamental sosial prosess – relasjonalt. Ved å utforske disse dynamikkene mener de at vi får innsikt i dynamiske sosiale relasjoner. Symbolske grenser skiller grupper fra hverandre, og skaper med det både samhold og gruppetilhørighet, og gjennom denne grensesettingen skaffes både status og ressurser. Grensedragningen skaper både inn- og utgrupper, og det er gjerne i forhold til andre man ser seg selv. Ved å si hva man ikke er, sier man også mye om hva man er, eller det mer åpenbare: å si hva man er sier mye om hva man ikke er. Dette kan for eksempel si mye om kontekst, tradisjon og hvilke typer narrativ eller diskurser som er tilgjengelige (Lamont og Molnár, 2002; Ugelvik, 2008).

Kort oppsummert, “Narratives are important not because they are true records of what happened, but because they influence behavior in the future” (Sandberg, 2010:452). Altså, hvordan journalistene skaper sin egen identitet i forhold til krimnyhetsfeltet, vil forme hvordan de velger ut saker, hvilke vinklinger de interesserer av, hvordan sakene skrives, hvordan de skriver om sensitive temaer, hva som *er* sensitive temaer, hva som er problematiske aspekter ved sakene, osv. Når man legger til grunn at nyheter ikke er gitte objekter som bare blir fraktet fra virkeligheten og inn i avisformatet (litt på samme måter som fortellinger om selvet ikke er en gjenfortelling av virkeligheten), men at det formes av en rekke kontekstuelle og personlige hensyn, så gir det mening å se på nettopp journalistenes egne historier. Konstruksjonen av deres journalistiske rolle påvirker nyhetssakene de produserer. Spørsmålet er hvordan.

4 En god nyhet

«Journalists speak of the news as if events select themselves», skriver Hall (1981: 234).

Further they speak as if which is the ‘most significant’ news story, and which ‘news angles’ are most salient, are divinely inspired. Yet of the millions of events which occur every day in the world, only a tiny proportion ever become visible as ‘potential news stories’: and of this proportion, only a small fraction are actually produced as the day’s news in the news media.

(Hall, 1981, 234) Fokuset videre vil være på hva de forskjellige nyhetsverdiene er og hvordan det samsvarer med hvordan mine kilder luker ut eller ser interesse i saker. Av nyhetskriteriene slik Jewkes (2011) har fremsatt de, kommer jeg her til å gå gjennom de mest aktuelle i datamaterialet. Det er ikke alle kriteriene som blir lagt vekt på, eller snakket noe om.

Kriteriene som blir diskutert videre er de jeg finner i datamaterialet, enten ved at de snakker om det, eller at det står i kontrast til de foreliggende nyhetskriteriene.

4.1 Nyhetskriterier

Nyhetsbildet formes som sagt av to faktorer, produksjonen innad i nyhetsorganisasjonene og strukturelle betingelser, og hvordan mediene former formidlingen etter målgruppen. Altså vil samspillet mellom disse faktorene, «the demands and constraints of new production», arbeidsmetoder og tilfeldigheter, og publikums antatte interesser, skape et sett med nyhetsverdier eller nyhetskriterier som sakene konstrueres etter (Jewkes, 2011: 42). Først vil jeg se på de forskjellige nyhetsverdiene som mine informanter benytter seg av, ubevisst og ikke, som kan identifiseres gjennom i hovedsak Jewkes (2011) sin fremstilling, med supplement fra andre relevante bidrag. I tillegg vil jeg se etter andre mulige betydningsfulle hensyn eller kriterier som kan spille inn, og dermed inkludere en annen side av nyhetsproduksjonens innvirkning på det helhetlige bildet. Med det som et grunnlag, skal jeg så belyse hva et attraktivt krimnyhetsnarrativ kan bestå av.

4.1.1 Terskel

Nyheter må opp på et visst nivå eller være av en viss størrelsesorden før de kan bli nyheter, men det er en flytende grense for hvor den terskelen går. Flere hensyn spiller inn, og Per, som har jobbet med krimnyheter i mange år, peker på to av dem.

Per: Det som ofte er uinteressant for oss er hvis det blir litt for smått, for vi er jo en riksavis. Vi legger lista litt høyere enn en lokalavis, så ofte vil vi si at denne saken hører mer hjemme i lokalmedia. [...] Men hvis det har konsekvenser for hele landet eller er så spesiell at han skiller seg ut og vil være av interesse for hele landet, så kan vi ta tak i det. Så det er nok lettere å sette ord på de som er lette å prioritere bort enn de som er verdt å prioritere skikkelig.

Noen hendelser kan være førstesidestoff for en lokalavis, men uinteressante for større medier. Det handler om kontekst (Randall, 2000: 26; Jewkes, 2011: 45). Montgomery (2007: 6) påpeker at i likhet med alle de andre nyhetskriteriene, er betydningen av terskel situasjonelt sensitivt. Per snakker om hvordan terskelen flyttes ut i fra målgruppen de ønsker å treffe og hva slags avis de ønsker å være, og er, og det oppleves som en ganske bevisst handling fra deres side.

Ole: Det er de store nasjonale sakene vi skal være gode på. Vi en tabloidavis, sånn at det er ikke alle saker vi følger steg for steg. Det er ikke sånn at vi skriver "nå er en ny mann siktet, nå har den og den sagt det". Hvis sakene skal nå opp til trykk så må det enten være de helt store sakene eller så må det være de tabloide, de som vekker litt oppsikt. Det spørres hvor mye du skal si om dette, men alle bransjer har jo sitt interne språk. På krim kan vi si at "er dette et godt drap", men vi mener jo ikke at vi blir glade for at noen blir drept. Men hvis vi skal inn å vurdere om dette er noe vi skal dekke, så er det en del ting som må være på plass og det er en del kriterier som spiller inn.

Ole trekker i tillegg frem sakens størrelse eller evne til å vekke oppsikt i deres utvelgelse. Bell (1991: 157) beskriver dette som «superlativeness», det at den største brannen, eller det høyeste bygget eller mest grusomme mordet, er mer sannsynlig å vekke nyhetsinteresse. Og det er nettopp de tingene som for Ole gjør en sak nasjonal fremfor lokal. Terskelen er høyere enn det han oppfatter som mer rutinemessige saker eller bare et «vanlig» drap til.

For Ole kan terskelen gå ved et «godt drap». For andre går grensen så lenge det i det hele tatt er et drap, og noen mener at alle drap skal skrives om. Det later til at det er vanskelig å si akkurat hvor terskelen går, og det gjelder mange av nyhetskriteriene. Det er mye taus kunnskap om hva som gjør en sak stor nok, men det finnes klare eksempler på hva som er en helt åpenbar nyhetssak.

Knut: Når en stor sak smeller så er det på en måte selvsagt at vi skal være gode på den og dekke den. Da er det ikke sånn at ledelsen må nøde oss om å dekke Eirik Jensen² eller drapet på Sigrid³. Vi vet når toget går på de store sakene som ledelsen forventer at det skal leveres godt på.

Eller som Per sier:

Per: Noe går jo på erfaring, skjønn og magefølelse, mens andre ting er helt åpenbart at vi må prioritere. Styrter et helikopter og det omkommer fire mennesker så er det klart at det er en sak vi satser ordentlig på. Flystyrt eller et drap med ukjent gjerningsmann, for eksempel, det er noe vi alltid går inn i ganske tungt.

Per mener helt åpenbare prioriterte saker er for eksempel et helikopterstyrt eller flystyrt. Dette eksempelet går igjen hos andre også, men ingen forklarer noe mer enn det – det er bare åpenbart. Men hva er det som er så åpenbart med det? Folk omkommer i ulykker ganske ofte, uten at det ses som noe veldig nyhetsverdige, i hvert fall ikke av en art som krever tung dekning. Fire omkomne i en bilulykke vil nok ikke skape like store overskrifter, men at et helikopter styrter, er noe annet. Hyppigheten kan nok være en faktor. Som vi skal se nærmere på litt senere, er uforutsigbarhet eller brudd på det normale noe som trigger nyhetsinteresse. I tillegg ligger det kanskje både en viss frykt og fascinasjon for å fly i det. Det er interessant å se hvordan så mange er redde for å fly, men ikke å kjøre bil, til tross for statistikkene. Feiles (2012: u. s.) forklarer at det er mange mulige grunner til frykten for fly som «lack of control, fear of heights or falling, feeling ungrounded, fear of enclosed spaces, trust issues, fear of being trapped, and fear of public panic or illness». Så det kan være disse følelsene man spiller på med slike nyheter, evnen folk har til å sette seg inn i situasjoner de selv opplever som vanskelige. Redsel for å fly kan også ses på som et utløp for andre redsler eller fobier (Van Gerwen *et al.*, 1997). Det kan kanskje være en del av fascinasjonen til flyulykker, mens ukjente gjerningspersoner trigger noe annet i leseren. Dette kommer vi tilbake til litt senere.

Når saken først har nådd opp og blitt nyhetsverdige, høynes terskelen ytterligere for å holde saken i media. Dette gir Per et eksempel på gjennom dekningen av IS og terrorrelaterte saker. Vi snakket litt om den amerikanske journalisten James Foley, som i 2014 ble halshugget av IS og hvordan de dekker slike hendelser.

---

² I 2014 ble politioverbetjent Eirik Jensen pågrepet og mistenkt for grov korrupsjon. Narkotikadømte Gjermund Cappelen hevder Jensen bidro til innføring av ca. 14 tonn hasj mot betaling. Siktelsen mot Jensen er grov korrupsjon og medvirkning til grov narkotikaforbrytelse. Han nekter all straffeskyld. Rettsaken er satt til januar 2017

³ Sigrid Giskegjerde Schjetne, en jente på 16 år, ble i 2012 funnet drept på Kolbotn, etter en stor leteaksjon. En mann kalt for «38-åringen» i media ble siktet for drapet, og ble i 2014 dømt til tvungen psykisk helsevern.

Per: Det er klart at når du har vist frem fem, seks sånne bilder så har du også på en måte vist fenomenet, og da har nyhetsverdien i det å vise dette fenomenet av en mann i en oransje fangedrakt blitt noe mindre. Men da har de jo funnet på andre ting, som å brenne offeret i bur med bensin og sånne ting. Der ser vi engelske medier gikk veldig langt i å vise hele bildeserien, fra de fylte på bensin til han stod i lys lue. Det har ikke vi gjort.

Terskelen er altså blitt høynet. For å holde saken ny og spennende, holdt det ikke å vise enda et slikt bilde. Likevel er det interessant, som en digresjon for nå, å se at selv om nye mer ekstreme hendelser skjedde, kom ikke de med i nyhetsbildet. Var det for grafisk, gikk det utenfor den etiske komfortsonen eller var det ikke interessant nok? Nyhetsverdien er brukt opp i dette tilfellet, og han forteller om hvordan hendelsesnyheter ofte er «forslitt».

Per: Når det gjelder den nyhetsjournalistikken vi gjør inne på nyhetsseksjonen så prøver vi jo egentlig å styre litt unna hvis det er et tema vi føler begynner å bli ganske forslitt, som er fortalt veldig mange ganger. Da prøver vi egentlig å prioritere det litt bort, rett og slett.

Samtidig kan også terskelen bli betraktelig senket, når den først har blitt møtt. Et eksempel er Sigrid-saken, hvor terskelen først ble møtt ved forsvinningen av en ung jente, mens etterfølgende saker dreide seg om hvordan det var gjort funn av en sokk. Her blir den høye terskelen overstyrt av at det er noe nytt, selv om det er en såkalt «millimetersak» som én kalte det. I tilfellet med James Foley handlet saker som fulgte opp senere om blant annet identiteten til han som utførte halshuggingen, kalt «Jihad John» i pressen, hans britiske bakgrunn og senere hans død i et luftangrep. Det er rimelig å anta at dette ikke hadde fått mye spalteplass om det ikke var for den første saken. «News breeds news», skriver Bell (1991: 159) og tillegger det til kontinuiteten som en nyhetsverdi i seg selv (jf. Galtung og Ruge, 1965).

Flere sider av hva terskel kan være blir belyst av kildene. Både Per og Ole setter et klart skille mellom lokale og nasjonale medier, hvor de som en stor riksavis ikke interesserer seg for saker de mener har et lite nedslagsfelt geografisk eller ikke har det som skal til for å fange hele nasjonens interesse, noe som passer godt med beskrivelsen Jewkes (2011) gir av terskel. Det samme gjelder hennes beskrivelse av hvordan terskel forholder seg til nyhetsverdien over tid, noe Per eksemplifiserer i hvordan en hendelse mister sin nyhetsverdi når den blir gjentatt, og at enkelte hendelsesnyheter blir «utslitte».

Terskel er altså noe de forholder seg til, både bevisst og ubevisst. Det later til at de fleste har et klart bilde av hva deres medium rapporterer eller kasserer, selv om dette nok ikke er en bevisst prosess i utvelgelsen av saker fra dag til dag. Som Knut sier, de vet når toget går.

Felles for hendelsene de nevner som klare eksempler, er at hendelsene er av de mer sjeldne, enten det er et helikopterstyrt, «godt drap» eller en korrupsjonssak med politimenn som Eirik Jensen. Det er grenselandet som er vanskelig å sette fingeren på, hvor det kanskje er mer samspill med de andre nyhetsverdiene som gir utallige variasjoner. Her kommer magefølelsen, erfaringen og kunnskapen inn, og i noen tilfeller vil noe kunne bli vurdert som nyhetsverdig og i en annen setting ikke verdig. Tilfeldighetene, eller mer presist, omstendighetene råder. Willig (2013) bruker Bourdieus feltteori for å fremheve hvordan konteksten er viktig i forståelsen av handlingsrom og kunnskap innenfor det journalistiske feltet. Å forstå journalistikk som et felt, betyr også å forstå det som et delvis autonomt felt med sine egne logikker og en kontinuerlig kamp om defineringen av hva god journalistikk er. Det innebærer også en forståelse av det journalistiske doxa som det usagte, det som blir tatt for gitt og som den ikke-utfordrede forståelsen av nyhetsproduksjonen og den grunnleggende oppfatningen som styrer journalistisk praksis (Willig, 2013: 3). Dette kan bidra til å forstå hvorfor det er så vanskelig å sette ord på hvor terskelen går på forskjellige saker, og det kan tenkes at det da er lettere å finne ytterpunktene fremfor skjæringspunktet for å beskrive nettopp terskel.

4.1.2 Forutsigbarhet

Ole: Det er litt parodisk sagt, men vi er jo til stede nemlig for å skrive om noe som ikke er etter normalen. Vi rapporterer jo ikke "boligprisene som før", vi skriver helst om de går opp eller ned. Og sånn vil det være.

Så kanskje er det mer presist å kalle det for uforutsigbarhet? For ofte det er nettopp det uforutsigbare som gjør en nyhet: "News is about disruptions of the normal current of events" (Golding og Elliott, 1979: 120). Så med mindre det er veldig uvanlig at boligprisene faktisk er som før, så er det altså ikke verdt å skrive om. Likevel er forutsigbarhet også noe av grunnmuren til krimjournalistikk. Bell (1991) skriver om hvordan saker som kan planlegges har større sannsynlighet for å bli dekket av pressen. Hendelser som er mulig å forutse er det mye av i krimjournalistikken. Rutiner og ensformige arbeidsdager kan være ganske vanlig for krimjournalister, men brutt opp av at alt kan skje når som helst. Det er berammingslister (informasjon fra retten om hvor og når en rettsak går, hva den gjelder og hvilken dommer som har saken) som skal sjekkes, kilder skal følges opp, straffesaker går sin vante gang. Dette er ofte saker om personer og hendelser som allerede er i nyhetsbildet på grunn av en tidligere

nyhetssak, noe Harcup og O'Neill (2001) kaller «follow up»-verdi. Dette vil være med på å skape kontinuitet, noe som igjen er en verdi i seg selv, ifølge Galtung og Ruge (1965).

Knut: Det kommer jo litt an på hva man holder på med. Man starter gjerne med å oppdatere seg på nyhetsbildet når man kommer om morgenen, også er det kanskje et morgenmøte hvor man snakker om hva de ulike skal holde på med eller om det er ideer som trenger å videreutvikles i fellesskap og sånne ting. Du har gjerne en liste i hodet ditt over ting du vet du burde sjekket på. Hva hvor langt har den straffesaken kommet? Er det tiltale der snart? Den henvendelsen du la inn om et intervju kanskje forrige uke, men ikke fått svar, hva gjør du med det? Sånne ting.

Disse rutinesakene er kanskje ikke de sakene som er mest sensasjonelle eller som sprenger «terskel»-skalaen, og for Ole sin del, som sa «det er ikke sånn at vi bare skriver nå er en ny mann siktet, ja nå har den og den sagt det», så er det kanskje ikke stort nok til å bli en sak, uten at det må noen flere elementer inn. Likevel er slike saker, nye siktelser, fengslinger, oppdateringer fra helgen og lignende, faste innslag i det som kalles «the news beat». Man kan kanskje si at det er slike saker som utgjør grunnmuren til krimjournalistikk sammen med hendelsesnyheter som branner, ulykker og andre hendelser som skjer med jevne mellomrom. «Altså, mye av det er veldig rutinepreget. Sjekke postlister. Men det er det arbeidet der som, som er kjernen og på en måte ryggraden i krimjournalistikken» mener Tor.

Daniel: Hver dag så er det sånne rutineting, sånn klokken ti må du ringe å sjekke varetektfengslinger, klokka to, halv tre går vi til lagmannsretten for å sjekke om det er noen dommer eller kjennelser der, og i samme sleng så sjekker vi om det er noen nye tiltaler fra statsadvokatkontoret. [...] I tillegg så er det sånn at vi ringer vold og sedelighetsseksjonen på politistasjonen nærmest daglig for å følge med, særlig etter helg er det naturlig. Det kan ha kommet en voldtekt du ikke har hørt om i løpet av helga.

Det Jewkes (2011) trekker frem er hvordan nyhetssaker kan være forutsigbare, men et annet aspekt er at også vinklingen av sakene gjerne er det. En hendelse tolkes inn i et allerede eksisterende rammeverk. Dette punktet virker det som om journalistene ikke har et bevisst forhold til. At det diskuteres hvordan saker skal vinkles og presenteres på morgenmøter eller underveis i arbeidsdagen, er noe de fleste forteller om. Er det noe som kan være etisk problematisk, diskuteres det gjerne med leder. At de har reflektert rundt at de har bestemt seg for en måte å rapportere noe på før hendelsen finner sted, finner jeg ikke. Likevel er dette kanskje en innebygd mekanisme i hvordan man jobber, det at de har planer for sakene sine.

Ole: Det er liksom trøsten, på et eller annet tidspunkt så får du vite det. Det er kanskje ikke i dag, kanskje ikke neste uke heller, men jeg får vite det på et eller annet tidspunkt. Og da er målet å publisere "slik ble han drept". Også får folk vite det.

Jewkes (2011) skriver at mange konkluderer med at media har en tendens til å rapportere hendelser på samme måte som de har gjort før. Dette er helt klart et problematisk punkt, da det kan være med å opprettholde fordommer, uvitenhet og kunnskapsmangel hos publikum. Et eksempel her er hvordan de forskjellige journalistene forholder seg til å skrive om «bølger» av forskjellige slag. Noen mener mediene bruker slike begreper uten dekning for det og syntes selv at det kan være vanskelig å bruke den vinklingen. Andre mener det er en selvfølgelighet at man må rapportere og informere leserne når det er en ransbølge eller voldtektsbølge på gang. Her blir eksisterende begreper både utfordret og brukt med selvfølge, og kan gi en indikasjon på at foreliggende forståelser blir brukt og dermed opprettholdt. Likevel er dette vanskelig å finne i samtaler og det trengs kanskje mer forskning for å kunne gå dypere inn i temaet. Framingteori går mye ut på at man bruker allerede eksisterende forståelser av hendelser, men det Jewkes (2011) skriver om er kanskje mer at de har sett for seg noe, også får de saken til å passe uansett.

Selvfølgelig må tolkningen og fremstillingen passe med gjeldende normer og tolkningsrammer i samfunnet generelt. Brillene man ser verden med er ikke alltid noe man tenker over, og på samme måte som journalistisk kunnskap blir lært ubevisst, blir også de øvrige normer, tankesett og doxaer det, og det vil selvfølgelig påvirke dekningen og vinklingen av saker. Så på en måte er en sak litt «dømt» til å bli fremstilt på en måte, men det er ikke nødvendigvis med overlegg. Flere andre skriver også om hvordan saker må passe inn i gjeldene oppfatninger, som omtales som konsonans, blant annet Galtung og Ruge (1965), Schulz (1982) og Bell (1991). Men det er ikke alltid det er konsonans med de gjeldende oppfatningene hos leseren, som i eksempelet til Geir:

Geir: Jeg hadde noen artikler om noe statistikk på hvor ofte fanger utagerer, hvor ofte de må bruke sikkerhetsseng, hvor de reimer fast de innsatte, og hvor tallene viser at det er blitt veldig mye verre på få år da. Og det har jo med ressursituasjonen i kriminalomsorgen å gjøre. Og de artiklene er jo skrevet med omsorg for de innsatte, fordi ressursmangler i kriminalomsorgen rammer oss veldig hardt i andre enden når de kommer ut igjen, hvis ikke rehabilitert. Så jeg tenker det er veldig samfunnsnyttig journalistikk, å sette søkelys på det. Men det man blir møtt med da er at innsatte bør bli puttet i et dypt hull som skal fylles med sement og at de ikke fortjener noe bedre. Det er den vanlige responsen. Så der er det et sånt misforhold da, man

skriver saker som egentlig har ganske stor betydning, men som ikke vekker noe særlig gjenklang hos folk flest.

Det er altså flere sider ved forutsigbarhet. Uforutsigbarheten tas som en selvfølge i nyhetsverdi: «it goes without saying that an event that is rare, extraordinary or unexpected will be considered newsworthy» (Jewkes, 2011:46). Men det er kanskje mer oppsiktsvekkende at også forutsigbare hendelser er nyhetsverdige. Så poenget med nyhetsverdien «forutsigbarhet», er nettopp det forutsigbare, og på en måte er kanskje forutsigbarhet mengdestoffets nyhetsverdi.

4.1.3 Forenkling

Handlinger og presentasjoner trenger ikke være enkle, men det hjelper. Nyhetsformatet i seg selv er ikke en arena for lange saker, og det er noe alle journalister er klar over. De jobber etter en struktur kalt «den omvendte trekanten» som dikterer hva som skal hvor i en nyhetssak, selv om blant annet lengre featuresaker kan bygges opp annerledes (se for eksempel Handgaard *et al.* (2013) om formidling av saker). Kort fortalt skal det aller mest essensielle være først, som ofte er hva, hvem og hvor. Først når det er på plass kan utfyllende informasjon komme. Og skal saken kuttes, kuttes den nedenifra. Jewkes (2011) påpeker at i tillegg skal sakene være lette å forstå. Nyhetssaker er ikke åpne for et stort meningsmangfold eller forskjellige tolkninger.

Per: Det handler om hvordan presenterer vi det. Kan vi gjøre det på en måte som gjør at folk fatter litt interesse? Noen ting kan være veldig komplekse og det er ofte vanskelige saker. Det kan være innenfor helsevesenet, skolefeltet, integreringsfeltet, eller NAV, som kan være vanskelig å forstå, men samtidig er viktig for folk. Da er det vår jobb å gjøre det forståelig og lesbart. Det er jo også litt av pressens samfunnsrolle, og vi må ofte bruke litt folkelig uttrykk og styre vekk fra det byråkratiske uten å forenkle for mye.

Tara: Det er en fin balansegang det der?

Per: Det er en fin balansegang. Vi diskuterer mye om vi forenkler og tabloidiserer for mye. Mange forskere mener ofte at forskningsstoff presenteres på en altfor forenklet måte. [...] Da handler det om å ha en dialog der om at vi er nødt til å gjøre dette forståelig for Olga på Toten som ikke har medisinsk utdanning. Da må vi bruke litt andre uttrykk enn det du er vant til i din omgang med dine kolleger.

Per sier de forenkler, men for en grunn. Først og fremst er det for å gjøre stoffet tilgjengelig for alle, altså som en del av samfunnsoppdraget til pressen. I tillegg er det for å få flere lesere,

noe man da kan oppnå gjennom å gjøre det mer tabloidisert. «Det hjelper ikke å ha en kjempegod sak eller et kjempegodt poeng begravd langt nedi teksten, hvis ingen kommer dit», forklarer Tor. Mange av journalistene har uttrykt samme oppfatning. Samfunnsoppdraget er da begrunnelsen deres for hvorfor saker må og burde forenkles.

Ole: Komplekse saker er vanskelig. [...] Min rolle her er å bringe til torgs de historiene og de sakene som vekker oppsikt innenfor det feltet jeg jobber med. Noen ganger er det bare de gode oppsiktsvekkende historiene, mens andre ganger kan det være at vi går politiet etter i sømmene og følger med på etterforskningen deres.

Forenklingen av nyhetssaker er ikke nødvendigvis så ensidig. Jewkes (2011) skriver om at systemsaker og overblikksaker ikke generelt er godt nyhetsmateriale. Det stemmer ikke alltid med dataet. Flere har uttrykt hvordan systemsaker er viktige og er det man ser tilbake på som saker man husker og er stolte av. Daniel, for eksempel, forklarer at han bruker mye tid på statistikk: «Jeg bruker masse tid på å sette meg inn i det og å lage analyser av tall som i beste fall kan si noe om samfunnet.» Men han påpeker også hvordan kjedelige ord er dårlig for lesertall.

Daniel: Det er litt sånn at "nødkommunikasjon" og "samfunnsikkerhet", med en gang du skriver «direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap», så har allerede 30 prosent av leserne falt av. Det blir litt vanskelig å få det ut.»

Igjen handler det om den balansegangen og de to hensynene Daniel trekkes mellom. Et annet eksempel er begrepet voldtektsbølge. Noen av journalistene bruker begreper som voldtektsbølge som en selvfølgelighet, og at det er viktig å rapportere om det, andre sier de er forsiktige med å bruke det og føler ikke at det er en riktig beskrivelse av hva som foregår. Uansett er forenkling med på å styre nyhetsbildet. Begrunnelsen er, som vi så, at det er ikke noe vits å skrive en sak hvis ingen leser den, noe som i tillegg til å ødelegge lesertall også går på akkord med samfunnsoppdraget. Så det er ikke nødvendigvis slik at systemsakene alltid er gode for lesertall, men de fyller til en viss grad andre funksjoner.

Forenklete saker, som til en viss grad er hverdagssaker, kan kanskje tolkes som at de har en stor målgruppe. De skal treffe flest mulig, som en del av samfunnsoppdraget: å gjøre informasjon tilgjengelig for alle. Kompliserte saker derimot, gjerne systemsaker, oppfyller en annen del av samfunnsoppdraget. Det er sånne saker som tildeles Skup-priser. Kanskje er målgruppen en annen her, hvor man retter sakene mot politikere og beslutningstakere. Her oppfylles delen som går på å være samfunnets vaktbikkje.

Geir: Jeg skriver en del som jeg oppfatter som meningsfylt, men som får ganske få klikk, som ikke blir lest så veldig mye, men som jeg mener er likevel utrolig viktig at noen skriver da. Så det er et misforhold mellom hva slags oppmerksomhet det får blant leserne og hva slags lesertall det har, og hvilken betydning det egentlig har, og hvilken oppmerksomhet det vekker hos beslutningstagere. Der er det et sprik som jeg syntes er bekymringsfullt.

Hendelsene eller sakene trenger ikke være enkle i seg selv. Harcup og O'Neill (2001: 270) skriver at mange nyhetssaker blir skrevet på en entydig måte, til tross for at hendelsene ikke er det. Dette kan stemme godt over ens med journalistene jeg har pratet med, men de peker også på hvorfor. Olga på Toten skal også skjønne saken, og journalistene har kanskje en oppfatning om at det får bare være at sakene noen ganger blir for forenklet. Samtidig er det ikke til å unngå at mange av sakene som fyller flatene består av enkle lettfattelige historier, med klare aktører, klare mål og et klart skyldspørsmål. Dette er viktige elementer i et godt nyhetsnarrativ.

4.1.4 Individualisme og personifisering

Å knytte en sak opp mot noen du kan se og kjenne deg igjen i er et essensielt poeng som går igjen i alle intervjuene. Tor forklarer det godt: «å få den 16-åringen som nesten druknet til å fortelle hvordan det var, *at du ser henne.*» Nyhetsverdien mennesker og enkeltpersoner har, stammer fra at de er konkrete, de muliggjør identifikasjon og gjenkjennelse, og har en evne til å dramatisere konflikt på en måte som en prosess eller et system ikke kan (Montgomery, 2007: 7). En sak blir enklere å forstå hvis man kan relatere det til en persons handling, fremfor en systemsak som kan ha flere aspekter, konsekvenser og aktører involvert (Galtung og Ruge, 1965: 66; Golding og Elliott, 1979: 122; Jewkes, 2011: 49). Dette henger tett sammen med forenkling, da det ofte muliggjøres av klare enkeltpersoner på individnivå fremfor upersonlige systemnivåsaker. Et bilde sier mer enn tusen ord, og personifiseringen gir mange visuelle muligheter. Ole fikk spørsmål om bilders betydning i krim saker:

Ole: Vi jakter alltid bilder til sakene våre [forteller om en sak de klarte å skaffe bilde til]. Den saken får jo mange flere tusen klikk fordi at vi har det bildet. Så kan du si «er det bare for å få klikkene?» Nei, det er for å gjøre saken så virkelig som mulig.

Å kunne gi et ansikt til handlingen, er noe man streber etter. Det forsterker de menneskelige historiene som fokuserer på enkeltpersoners opplevelser, sorg eller mot, og skaper

tilsynelatende mer følelser og reaksjoner hos leserne enn historier som mangler disse elementene. Tor, blant mange, trekker frem Monika-saken som et eksempel på en god sak.⁴

Tor: Det er et barn som tilsynelatende ble drept, og politiet har bare lagt saken vekk eller gjort en alt for dårlig jobb. Det tror jeg vekker en ekstremt rettferdig harme i folk, folk blir forbannet, "hva faen er det de holder på med?", så det tror jeg engasjerer folk, og de tenker sånn, hva om det var mitt barn, eller min niese eller hva det måtte være. [...] Også er det jo denne varslerhistorien da som jeg tror opprører folk. Denne ene lille mannen i systemet som står opp mot sjefene sine og dette hierarkiske politisystemet. At man blir litt sånn på lag med han da. Man kjenner sånn at du heier på Robin Schaefer som leser, for han er underdoggen og han er den som gjør det rette selv om det koster han ekstremt mye å stå opp mot sjefene sine og sånn. Det appellerer noe til oss da.

Saken består av to forskjellige personifiseringer: en sørgende mor hvis datter er død. Symbolikken mødre innehar er veldig sterk og følelsesladd. Dette vises godt gjennom hvordan mødre som *begår* forbrytelser blir fremstilt, det er noe som oppleves som «culturally pervasive» (Jewkes, 2011: 135). Samtidig er hun også et offer i denne historien, i tillegg til det helt åpenbare offeret som er Monika selv. Et offer for en gjerningsperson som har drept barnet hennes, og et offer for systemsvikt og dårlig behandling av politiet. I tillegg er det en klassisk historie vi har hørt før: David mot Goliat. Som Tor sier: «Det er ikke sånn at alle krim saker blir veldig godt lest. De som blir best lest er de som har et klart ansikt, en klar historie. [...] Det trigger leseren at det ikke er noen helt anonym ukjent person.»

En av journalistene snakker om hvordan de klarte å få tak i et bilde av en siktet person i en drapssak, men valgte å vente med identifiseringen til etter dommen var rettskraftig i lagmannsretten.

Ole: Det er ikke gitt at det er riktig å identifisere. Jeg tok ikke den avgjørelsen, men jeg tenker at hvis man skal identifisere henne, så blir det en mye sterkere sak når hun smiler inn i kameraet, og vi skriver "her er hun". Klart saken slår mye mer an når du ser denne gamle damen inn i øynene, som i utgangspunktet var et bilde fra "fem på gaten". Så det er bare et bevis for å aldri stille opp på "fem på gaten"!

Under dekningen av terrorangrepet i Paris i november 2015, kunne man se hvordan dekningen av en stor hendelse fort ble sirklet inn på å få høre hvordan enkeltpersoner opplevde det.

---

⁴ | 2011 ble åtte år gamle Monika Sviginskaja funnet død. Politiet henla dødsfallet som selvmord. Tre år senere ble en mann tiltalt. Saken går for retten 30. mai 2016. Saken ble gjenopptatt etter at politimannen Robin Schaefer varslet om flere punkter i etterforskningen han mente var for dårlig. Det førte også til en granskning av etterforskningen, med følge at Hordaland Politidistrikt ble ilagt forelegg på 100.000 kroner for grov uforstand i tjenesten.

Hvordan opplevde for eksempel nordmannen som satt på en kafé hendelsene? En hverdagslig situasjon mange kan relatere seg til.

Tor: Paris er en plass som veldig mange av oss har vært og har et forhold til. Frankrike er et land som ligner på oss. Hvis det skjer i Paris og hvis det skjer i København, når skjer det her? Det er en følelse av at det er noe som er relevant og som angår oss.

Individualiseringen er uløselig knyttet til risiko, til personifiseringen av risiko og sikkerhet som en større samfunnstrend. Fokuset ligger på forklaringer og definisjoner og rasjonaliseringer på individnivå, og det får forrang fremfor mer kompliserte saker som trekker inn kulturelle og politiske forklaringsmodeller (Golding og Elliott, 1979: 122; Jewkes, 2011: 49), som vi så i avsnittet om forenkling. Dette er et område som kan oppfattes som litt vanskelig å forholde seg til, med forskjellige hensyn journalistene står mellom. På en side er det et uttalt mål å gjøre ting enkelt, og med det menes det å gjøre det tilgjengelig. På en annen side er det også et ønske om å bruke flere slike mer komplekse overordnede forklaringsmodeller. Erik er kritisk til at de ikke ofte nok knytter større forklaringer til sakene.

Erik: Jeg tenker at vi ikke alltid er flinke nok til å sette ting i sammenhenger. Vi kan bli flinkere til å gå et skritt tilbake og se strukturene og forklare mekanismene bak, men fortsatt på en måte som gjør at folk flest skjønner det. Det fokuset på de veldig hendelsesbaserte nyhetene krever noen ganger også at du får det metablikket på årsakssammenhenger. For eksempel terrordekningen, hva er forklaringen på at unge etnisk norske menn reiser til Syria for å krige for IS? At vi ikke bare forteller om de enkelte historiene, men at vi også ser på forklaringsmodellene, på hva som er årsaken til at dette skjer. Så der tenker jeg at vi og egentlig medier i Norge generelt har mye å hente.

Selv om man går inn i saken med store tall og forklaringer på strukturnivå, så er fortsatt målet å gjøre det tilgjengelig, og en slik måte er å knytte det til enkeltpersoners opplevelser. Slik som Ole forklarer: «Hvis hun velger å stå frem, så har vi en god sak som handler om dette temaet, også ville hun stå frem.» Ved å få et ansikt, en person sin opplevelse av en hendelse, ga det han mulighet til å knytte det opp mot flere slike hendelser. Det gjorde saken at hun ville stå frem, uten en personifisering ville saken ikke blitt oppfattet som like god.

Men det er ikke slik at alle personer eller grupper oppfattes som like gode til å skape denne tilknytningen. Christie (1986) argumenterer for at det er mer sannsynlig at noen personer får sympati som offer enn andre. Her kan vi se hvordan ideen om det ideelle offeret spiller inn i individualiseringen av nyhetene. Det skjer en hierarkisering av legitime offer (Greer, 2007). Ikke alle personer ses på som egnet, og mange av journalistene forteller om lignende historier.

Et eksempel handlet om hvordan de hadde kjørt en sak om en forsvunnet kvinne, som ble godt lest, før de slapp et bilde og saken tapte lesertall. Bildet viste da en kvinne som var preget av mange års rusbruk. De fleste virker enige om at den kategorien Christie (1986) peker på som ideelle offer er de som skaffer mest engasjement hos leseren, selv om de også uttrykker at de syntes det er leit at det er sånn. Det som er nederst på rangstigen innenfor drapssaker er ofte sakene hvor narkotika er involvert: «narkodrap», «møkkadrap», eller bare «dårlig drap» som det blir kalt internt, med litt skam.

4.1.5 Risiko

«News is about people, and mostly about individuals. This news value emphasizes the need to make stories comprehensible by reducing complex processes and institutions to the actions of individuals» (Golding og Elliott, 1979: 122). Som Golding og Elliott (1979) peker på, er individualiseringen av nyhetene tett knyttet til ideen om risiko, nettopp det å fokusere på individets handlinger og dermed dets ansvar med dets tilhørende muligheter og farer. For Reiner *et al.* (2001) er det økende fokuset på individet et resultat av den økende tendensen i samfunnet for å se risiko i alt, «risk assessment, risk management, and risk avoidance» (Jewkes, 2011: 50). Dette hviler på en endret oppfatning av hvordan risiko burde håndteres ettersom sosiale problemer blir sett mer som et produkt av sjansespill og enkeltpersoners handlinger. Med det følger også at løsningene er på samme nivå, som forsikringer og personlig beskyttelse. Ole eksemplifiserer dette, og sier: «Mange av de sakene vi skriver er jo nærmest "gå aldri alene", spesielt hvis du er dame. Du kan ikke gå hjem, du må ta taxi, og du må til og med håpe at taxisjåføren er grei.»

Til tross for statistikken som viser at overfallsvoldtekter er i mindretall (se for eksempel Kripos (2015)), fortsetter media å tegne et bilde av kriminalitet som tilfeldig, meningsløs og uforutsigbar (Jewkes, 2011: 51). Som for eksempel Jon sa i innledningen: «du er kanskje ute og jogger av og til, går en tur i skog og mark eller går kanskje hjem fra byen. Hvis det da er noen som blir overfalt og voldtatt så tenker du 'det kan skje meg'». Greer og Reiner (2012) skriver at det er et disproporsjonalt fokus på personer med høyere status både som offer og gjerningspersoner, enn det offisiell statistikk tilsier. Som Jon også påpekte, skal man ikke undervurdere sjokkeffekten. Det er mer sjokkerende at en uskyldig person blir overfalt og voldtatt enn at en narkoman har «stukket ihjel en annen narkoman», og det er dermed også mer nyhetsverdige. Fokuset rettes da mot det som ikke er de vanlige tingene, og følelsen man

vekker hos leseren er frykt basert på risikoen for å bli overfalt på vei hjem i taxien eller på joggetur.

Risiko på individnivå er potensielt gode saker lesermessig, men risiko er ikke alltid sett på som en lesermagnet. Risiko på systemnivå som saker om PST og risikovurderinger, blir sett på som potensielt kjedelige av flere av journalistene og er ikke alltid så gode saker lesermessig, men oppfyller igjen den kritiske delen av samfunnsoppdraget. Dersom det kan knyttes til individers opplevelser, er saken ansett som mer nyhetsverdige.

4.1.6 Kjendiser og elitepersoner

Tor forklarer at personer som er mye fremme i media blir lettere identifisert enn ukjente personer, og trekker frem et eksempel hvor en person som hadde et offentlig verv ble siktet av politiet, og forklarte at den siktede ble identifisert tidlig. Katz (1987: 53) skriver at “crime news provides the sociologist with a handy, detailed map to trace the institutional geography of the sacred in modern society.” En slik nyhetshistorie retter seg inn mot fellesskapets moralske integritet, og i dette tilfellet er det en prominent person som vekker denne symbolikken.

Likevel kan kanskje kjendiser og elitepersoner deles opp i to kategorier. Kjendisdelen av appellen er at de er kjente, og at det har en verdi i seg selv. Den andre appellen er at de tilhører eliten, noe som kanskje gjør at de innehar posisjoner i samfunnet som skaper konsekvenser for andre, for eksempel som dommere, advokater, ordførere, politi og så videre. Det gir legitimitet til vesentlighetsprinsippet journalistene arbeider etter, og når de mener at offentligheten har interesse og krav på å få vite noe, kobles dette igjen til samfunnsoppdraget. Dette er saker med potensial for sosiale medier, som kan ha stor «reach».

Knut: Det er jo rundt 40 stykker som blir drept i året, så det er helt sjanseløst å bite oss fast i alt. Så det blir jo noen saker som peker seg ut. Det kan være at man får en hunch på at dette er en spesiell sak eller det kan være spesielle omstendigheter. For eksempel han musikeren, han Paul Simmons, hvor det skjedde noe på et hotellrom, kanskje forgiftet.⁵ Også er det arvepenger og to tidligere dømte svindlere som er siktet, så det er masse omstendigheter som gjør det til en litt spesiell sak.

---

⁵ Paul Simmons (25) ble funnet livløs på et hotellrom i Oslo i februar 2015, og døde to dager senere. To menn som tidligere er dømt for bedrageri er siktet for drapet på Simmons og drapsforsøk mot en annen mann.

Et interessant eksempel som en fortalte, var hvordan man kan bruke kjendiskortet, uten å avsløre hvem det er.

Terje: «Idrettskjendis tatt», er ofte en tittel, ikke sant. Men det er som regel en person du aldri har hørt om. Men hvis det er de virkelig kjente folka, så blir jo de lettere identifisert. Fordi de er offentlige personer.

Ønsket vi har om å være vellykkede, anerkjente, rike og leve det gode liv, er en del av samfunnet vi lever i. Å være kjent oppleves som å være den store kilden til materielle, økonomiske, sosiale og psykiske goder (Holmes og Redmond, 2006: 2). Å se de som har fått det til, kjendisene som lever det livet vi vil ha, feile, gjøre noe galt, eller dumme seg ut, kan være tilfredsstillende og gi følelsen av et moralsk overtak. Nå kan vi få dømme *dem*.

Kjendisstatusen er en inkluderende status, som gjerne også tildeles kriminelle som er kjente på grunnlag av deres lovbrudd. David Toska, Varg Vikernes, Orderud-paret, Lommemannen og Pål Enger er alle eksempler på norske «kjendiskriminelle», og kun et lite utvalg. Det er navn som dukker opp i dagligtalen, som alle vet hvem er. Dermed er terskelen for at noe oppfattes som en nyhet mye lavere hvis det knyttes til kjente navn. Det er vanlig å ikke skrive om småskala narkotikaforbrytelser. Én kilde sa at de knapt skriver om «andreleddssaker» og at det helst skal være innenfor tredje ledd før de gidder å skrive om det, med mindre man allerede har et kjent navn å knytte det til. Hvilket ledd en sak straffes etter, henviser her til alvorlighetsgraden. Et eksempel er Metkel Betew, en av de dømte for NOKAS-ranet i 2004, som ble pågrepet etter en politiaksjon i 2015. «Det er jo litt interessant hvordan VG da identifiserer, og senere alle andre også, uten at det er noe mer enn en siktelse. Men det er jo klart, hans forhistorie tilsier jo ting», forteller Daniel.

Kjendiser eller statuspersoner er ikke bare attraktive som kriminelle eller ofre. De kan også være attraktive som kilder som kan kommentere saker, da man ofte sier at statuspersoner innehar mye logos og etos. De gir tyngde til saken. Daniel fortalte også om hvordan han vurderte å skrive en sak om bevæpning, hvor de kan intervju en grunnlovseksperter og få noen til å «mene noe saftig om det». Altså oppfattes en «kjendis»-ekspert på et område som et godt element i en sak.

4.1.7 Nærhet

Jo lenger vekk en hendelse er, jo mindre relevant er den. Nærhet har både en geografisk og en kulturell dimensjon (Østgaard, 1965; Golding og Elliott, 1979; Montgomery, 2007).

Per: Det er følt å si det, men nødhjelpskatastrofer og sånn, som er litt langt fra Norge, leses ofte dårlig. Men det er viktige saker som vi er nødt til å satse tungt på likevel.

Tara: Er det det geografiske som ...

Per: Nei, noen ganger så er det det geografiske, andre ganger så er det mer det følelsesmessige, hva slags relasjon nordmenn føler at de har til det som foregår. Finland er et land som er nært oss geografisk, men nordmenn gir blanke f i hva som skjer i der. Kulturelt veldig stor avstand.

Per forklarer at det kan ses på som en akse, hvor den ene siden er kulturell nærhet, den andre geografisk. Hvis man har lite av den ene må man ha mer av den andre. Dette er noe av det man lærer under journalistutdanningen, og noe de fleste har et ganske bevisst forhold til. Det betyr ikke at dette er noe de tenker over hele tiden, men at det er en mekanisme de har lært og er klar over. En av journalistene forteller om hvordan et drap i Sverige blir dekket, mens ikke alle drap i Norge engang blir dekket. Det kan være fordi Sverige fortsatt har både kulturell og geografisk nærhet, og at saken dermed stiller mer på samme grunnlag, og at saken i Sverige da oppfylte flere av nyhetskriteriene.

Tor: Et angrep av en jihadistgruppe i Singapore oppleves ikke som like relevant for oss. Men når det gjelder vestlige verdier, ytringsfrihet og det liberale samfunnet, så angår det oss enten det skjer i London eller København eller Paris. Og der satt vi veldig mye folk inn på det [Charlie Hebdo-hendelsen]. [...] Og når det skjedde i København, så var det følelsen av at det kryper nærmere oss. Det kommer mot oss på et vis. Norge, Danmark og de historiske connections. Alle har vært i København. Det er jo nærhetsprinsippet i journalistikken.

Det er verdt å nevne at alle intervjuene ble gjort før terrorangrepet i Paris i november 2015, som skapte en større debatt om nettopp dette. I ettertid ble det skrevet mye om hvorfor dekningen av Paris var så omfattende, mens hendelsen i Bagdad rundt samme tid, fikk mye mindre oppmerksomhet. Sakene skal kulturelt sett passe inn i våre eksisterende rammer og vår forståelse av samfunnet og de rundt oss. De må være relevante kulturelt sett (Jewkes, 2011). Dette gjelder både for hva som dekkes fra andre land, men også for hva som er relevant lokalt og nasjonalt.

4.1.8 Vold og konflikt

Montgomery (2007: 6) skriver at konflikt som kan struktureres som binære posisjoner, er nyhetsverdige. Polariseringen bidrar til at vi med en gang vet hvilken side vi er på. Dette henger klart sammen med forenkling av saker, og hvordan det hjelper til å skape denne

polariseringen for å gi en enklere forklaringsmodell. Det Montgomery (2007) påpeker i den settingen, er hvordan konflikt passer godt inn i en slik forklaringsmodell. I tillegg som Greer påpeker, innehar vold en ekstra nyhetsverdi som kan løfte frem enhver voldelig handling, det er noe spesielt ved vold. Journalistene ser på vold, og spesielt drapssaker som av offentlighetens interesse, og forteller om hvordan de selvsagt skal

Jewkes (2011) argumenterer for at vold kan ses på som en grunnleggende krenkelse av individet, og nyhetsverdien i det har gjort at grensene for hva man kan publisere, stadig strekkes.

Geir: Det er jo sjeldent at vi går veldig detaljert inn i gjerningsbeskrivelser. Ofte er det ikke nødvendig å vite nøyaktig hvordan man stikker kniven eller... Det er en del sånne beskrivelser som ikke er helt nødvendige da. Så der pleier vi å vise en del tilbakeholdenhet. Men samtidig så mener vi at det er veldig mye som kan være ubehagelig for etterlatte og pårørende å lese om, som vi likevel må skrive. Hvis vi hadde lagt listen etter der pårørende og etterlatte ville lagt den, kunne vi ofte ikke omtalt kriminalsaker i det hele tatt. Og det går ikke. Vi har jo fått tilbakemelding etter drapssaker at etterlatte mener at det burde vært en notis i avisen, og det er jeg helt uenig i. Hvis det er en alvorlig kriminell handling som er begått i full offentlighet så er det noe vi må omtale skikkelig og bruke plass på og det er ikke notisstoff, selv om det ville vært mest behagelig for de pårørende. Vi kan ikke legge listen der de vil ha den. Men samtidig så må vi vise hensyn i hvordan vi omtaler voldshandlinger.

Katz (1987) finner at for at saker skal kunne bli oppfattet som nyhetsverdige, må sakene handle om handlinger som på en eller annen måte bryter med de moralske grensene som er gjeldene i samfunnet. Han skriver ikke om nyhetskriterier spesifikt, men vold syntes å inneha en spesiell status som nyhetskriterium. Kanskje dette kommer av den voldsomt sterke krenkelsen vold er mot de moralske grensene. Det er konkret, gjenkjennelig og en krenkelse av enkeltindividet. Geir forklarer hvordan drap er en så viktig del av offentligheten at til tross for ønsker fra pårørende, som de viser mye etisk ansvarlighet ovenfor i mange tilfeller, ikke kan styre deres dekning av den type saker. Hvert fall ikke for mye. Til det er drap for nyhetsverdig.

Jewkes (2011) trekker frem hvordan hverdagen er blitt så fylt med voldelige bilder, til den grad det har blitt en vare, og en ettertraktet en sådan, og at dette også gjelder for media. I tillegg er det saker som ofte ikke trenger mye jobb, noe som gjør de tilgjengelige for nyhetene, men trenger dermed andre impulser for å vekke den store oppmerksomheten. Som

vi så i avsnittet om terskel, er ofte drap det som skal til for få det over den terskelen for nyhetsverdi.

4.1.9 Førstemann

Noe av det både essensielle og litt uhandgripelige med nyheter er nettopp dette med at det skal være *nytt*. Man skriver ikke en sak om noe som allerede er skrevet. Det er ikke en nyhet lenger og hører ikke hjemme i formatet. Schultz (2007) skriver om eksklusivitet som et nyhetskriterium, det at ingen andre har skrevet om akkurat den saken, noe som har overføringsverdi til ideen om «noe nytt». Hun skriver at det var en stille forståelse i hennes studie om hvordan en sak ble prioritert på grunnlag av at noen andre kunne skrive om det hvis de ikke gjorde det, hvor det implisitt mistet sin verdi som nyhetssak hvis det skjedde. Og i mine data, er det klart at ikke bare skal nyheten være ny, men det er en ekstra verdi i å være først. Det er et mål om å bli sitert, og noen teller antall siteringer litt for å skryte. Dette er en litt annerledes nyhetsverdi, i og med at det ikke kan ses på som noe iboende i saken, selv om sakene ikke nødvendigvis har iboende verdier, men de blir konstruert som noe utenfor saken, men som likevel spiller inn i nyhetsverdien som helhet. O'Neill og Harcup (2009) peker på at det ikke er mulig å studere nyhetskriterier på en betydningsfull måte, uten å ta inn andre eksterne faktorer.

Saker vekker mer interesse om man oppfatter det som at «dette har ingen skrevet om, ennå». Ole påpeker det med et eksempel fra 22. juli og hvordan de fikk det han mener er en veldig stor eksklusiv sak, mens en annen forteller om hvordan de var først ute med et intervju og om et kappløp til andre siden av kloden, eller som Tor sa:

Tor: Veldig ofte handler det om at man må jobbe med å finne det bildet, eller den personen, få vedkommende til å stå frem, eller at du får det bildet av det flyet som har krasjet, at du er den første som har bildet som viser sånn "her er flyvraket".

At saken skal være *ny*, ligger jo litt i ordet *nyhet*. Jewkes (2011) nevner også 'newness', men mer som en selvsagt underliggende muliggjørende faktor, ikke en verdi i seg selv. Hun sier at «news must contain an element of 'newness' or *novelty*; the news have to tell us things we did not already know» (Jewkes, 2011:44). Poenget her er at det er både en nødvendig underliggende og selvskreven muliggjørende faktor, men også noe som spiller inn i utvelgelsen og dekningen av de respektive sakene. For den journalisten som sitter med saken så har det noe å si, og som Schultz (2007) skriver har det noe å si for hva som blir

nyhetsbildet den dagen. Hun fant at utvelgelsen baserte seg på, til dels, en innebygd forståelse av at saker hadde en ekstra verdi i at de ikke var skrevet om, og hun viste hvordan dette påvirket hva som ble skrevet om til hvilken tid. Gravengaard (2008) forklarer nyhetsproduksjon som blant annet et kappløp. En av motivasjonene for å formidle er å være først ute. At man har mulighet til å få en sak først, gjør kanskje at den blir prioritert. Ser man at man ikke rekker en sak, blir den kanskje kastet vekk og ikke dekket i det hele tatt. Verdien antas ikke å ligge i hva slags fortelling saken har, men hvem som får fortelle den.

4.2 En god sak – et godt drap

Nyhetsverdier kan kanskje også ses på som komponenter for forskjellige typer narrativer, som vekker interesse hos journalister som antatte interessante historier. Ett nyhetskriterium alene er ikke en god sak, det er i kombinasjon med andre elementer det begynner å bli det.

“Journalists do not write articles. They write stories. A story has structure, direction, point, and viewpoint. An article may lack these. Journalists are professional story-tellers of our age.” (Bell, 1991: 147). Sammen kan nyhetskriteriene skape gode saker, sterke narrativ som kan appellere til mange og ha stor journalistisk interesse. For å kunne analysere disse, vil jeg trekke frem begrepet «godt drap». Her vil jeg gi noen eksempler på gode drap, og se hva som gjør at narrativet har så mye nyhetsverdi.

Hvis narrativet blir oppfattet som kritisk, at konsekvensene er nære og klare, så kan det bli en god sak. Smith (2005) skriver om hvordan apokalyptiske narrativ styrker reaksjonen, og bidrar til å vekke følelser hos leseren.

Jon: Tradisjonelt sett, hvis det skjer en alvorlig hendelse, her og nå, så klikker som regel folk seg inn. Hvis det skjer nå og det er alvorlig - da er lesingen ganske høy. Når det begynner å brenne i Gudvangatunnelen, så er det noe folk gjerne vil lese.⁶ Så hvis det skjer akkurat nå, så viser superenkel forskning at da klikker folk seg inn. Sånne tradisjonelle krim saker som for eksempel en dom eller noe sånt noe, det kan være litt vanskelig å få bra lesning på, men det spørs litt hva slags sak det er. Er det femtende gang det skrives om et drap, så er folk litt lei.

Saker som er klare, som faller godt inn i nyhetskriteriet om forenkling, er en del av et slikt apokalyptisk narrativ. Sakene kan ikke ha rom for flere tolkninger, eller kompliserte situasjoner leseren må sette seg inn i. I tillegg har de et tidsaspekt, hvor noe skjer her og nå.

---

⁶ 11. august 2015 brant en turistbuss i Gudvangatunnelen, hvor fire personer ble alvorlig skadd. Tunnelen ble stengt i fire uker. Det var også en stor brann i samme tunnel i 2013.

Saker som sakte utvikler seg, for eksempel klimaendring, hindrer følelsen av å måtte handle nå. De har ikke noe umiddelbarhet, som gir legitimitet til handlingen. Det apokalyptiske narrativet legitimerer handling og reaksjon, og ofte er hensikten med nyhetssaker å skape noe hos mottakeren, det kan være en følelsesmessig reaksjon, eller politisk endring, men det skal skape noe. Ole, for eksempel, trekker frem hvordan man ønsker en reaksjon, enten hos leserne eller i politiet, men kanskje aller helst hos begge.

Ole: Potensialet ligger der til å kanskje fortelle en hel historie. Slik at folk som sitter ute på kafeen en lørdag og leser den historien og får en slags opplevelse av det. Men så kan jo man snu det og si "er dette viktig journalistikk?" Det kan man diskutere, men så trøster jeg meg litt med saker som Monika-saken, som viser hvor viktig det er at politiet blir ettergått av pressen i alle ledd.

Det er som sagt når flere av verdiene smelter sammen og danner et narrativ, en historie, med momentum eller driv fremover, at man får en skikkelig god historie som danner basisen til et godt drap. Knut beskriver hva som gjorde Sigrid-saken så omfattende.

Knut: Det var jo en ung norsk jente som var sporløst forsvunnet og politiet mente det var drap. Masse ubesvarte spørsmål. Sko og sokk som ble funnet igjen i gata, hun var på vei hjem i et trygt nabolag fra en venninne. Det var en jente som var opptatt av idrett, hun var flink på skolen og kom fra en ressurssterk familie. Det er rett ut av en krimserie. Og det var det et vanvittig engasjement i lokalmiljøet. Leteaksjoner. Alle tenåringsforeldre i hele Norge kunne identifisere seg med dette marerittet, at din datter går hjem på det som alltid har vært en trygg vei, og forsvinner. Dag etter dag og etter hvert uke etter uke. Det gikk vel en måned før de pågrep noen. Så det var en vanvittig sak. En sånn sak som kommer en gang i tiåret.

Et godt drap er nesten avhengig av å oppfylle ideen vi tok med oss fra Christie (1986). Det ideelle offeret bygger på særlig tre av nyhetsverdiene, forenkling, nærhet og risiko. Det skal helst være et ideelt offer, men også en ideell kriminell kan dugge. Uansett må rollene være klare, det må ikke være noe tvetydighet, så de må oppfylle kravet om forenkling, spesifikt med tanke på forenklete rollefigurer med klare mål og moral. Det er også nærhet til saken, både geografisk og kulturelt. Den er i lokalmiljøet vårt, med nabolag som hjelper til. Det er en slags dugnadsånd som vi liker å identifisere oss med. Vi kjenner de kulturelle referansepunktene til saken. Vi kjenner konteksten, da det å gå hjem fra en venninne, som Sigrid gjorde da hun forsvant, er en typisk hendelse i det norske samfunn. Den er også veldig individbasert. Den handler om Sigrid og hennes families sorg og fortvilelse. Sigrid oppfyller kravene for at leserne skal kjenne seg igjen i henne. «Sigrid er vår alles datter, vår alles

lillesøster og vår alles venninne» som Ole sa, som også poengterer hvor ung hun var. I tillegg oppfyller saken ideen om risiko. Det var en ukjent person som gjerningsmann, som tilsynelatende var «ready to strike anyone at any time» (Jewkes, 2011: 51). Frykten for at noe skal skje med barna våre er noe alle kan relatere til, og kanskje spesielt i tenårene da barn utforsker sin egen selvstendighet og danner sin egen identitet. En 16-åring som går hjem alene fra en venninne og blir drept er et scenario ingen vil se for seg.

Terje: Det var jo fordi det var en 16 år gammel, synd å si det, norsk jente som ble borte, som skapte et voldsomt lokalt engasjement. Flere tusen, eller hundre hvert fall, lette i de ukene hun var borte. Også ble hun funnet drept på et veldig brutalt vis. Alle ingrediensene for en populær, i gåseøyne, drapssak lå til rette. En ung jente, forsvinning og, beklageligvis, drap. [...] Også gikk politiet ut og sa at hun ikke hadde forsvunnet av fri vilje, så det var jo et kidnappingsdrama i fire uker. Så ble det funnet igjen en sko, det ble funnet en sokk. Ingen skjønnte helt hva dette var. Så var foreldrene ute [i media], og du hadde til og med en kjendis, en TV2-kommentator som stod i bresjen for en leteaksjon. Det var mange elementer som gjorde denne saken engasjerende. Ogden nå avgåtte politiinspektøren Hanne Kristin Rohde var også personlig involvert i saken, og har sagt i ettertid at det var den verste saken hun har jobbet med. Det var mye av de tingene hele veien. Voldsomt opprørende at en 16 år gammel jente i Norge blir borte på den måten. Det skjer heldigvis ikke hele tiden. Saken er unik på den måten.

Om saken i tillegg inneholder en slags progresjon, er det også ansett som attraktivt. Man kan få være med på jakten. Det går litt hånd i hånd med at det er et mysterium. Ukjente elementer som skal løses og nøstes opp i skaper spenning og er noe flere av journalistene peker på når de beskriver gode saker. At det er en ukjent gjerningsmann er ofte bra. Da kan man finne ut sammen hvem det er.

Arne: De drapssakene som blir størst er jo ofte de hvor det er en ukjent gjerningsperson, som det er en etterforskning og jakt på, hvor leseren kan være en del av den. Kan oppleve at de er med i den jakten og etterforskningen.

Det er en handlingsutvikling, som Arne trekker frem, saken er ikke ferdig enda, og det er kanskje det som er problemet med partnerdrap, som ikke alltid anses som så interessante saker. Sakene som er oppklart i det man skriver om dem, mangler spenning. «Mann drepte kone, også drepte han seg selv. Ferdig.» var det en kilde som sa. Dette kan ses på som motstykket til Sigrid-saken. Likevel virker det ikke som at alle mener partnerdrap er uinteressante, men at det ofte handler mer om at hendelsen er ferdig.

Ole: Det drapet på Lindeberg nå, hvorfor blir den dekket såpass godt? Det er fordi det er et lik. Det er en mann som er skutt i hodet. Men hvem har gjort det? Vi vet ikke. Politiet har ikke tatt

noen enda. Så den kommer til å ha fullt trykk, helt til han blir tatt. Så kommer vi til å skrive litt om hvem han er og hvorfor han gjorde det, også kommer den til å synke.

Som Ole trekker frem her, kommer saken til å ha fullt trykk så lenge det fortsatt er noe å finne ut av. Så fort hele historien er oppklart, vil saken synke. I eksempelet partnerdrap, ligger noe problemet slik det oppfattes, i at det ikke er en handlingsutvikling.

Sjargongen de bruker, som «godt drap» er et eksempel på, er en måte å kommunisere den lærde kunnskapen om nyhetsverdi. O'Neill og Harcup (2009: 162) O'Neill and Harcup, 162, skriver om hvordan journalister og nyhetsarbeidere ikke diskuterer nyhetsverdien til forskjellige saker, men at beslutningene blir tatt fort. «It just appears to be instinctive because a lot of the calculations that go into deciding a story's strength have been learnt to the point where they are made very rapidly – sometimes too rapidly.» (Randall, 2000: 24). Allern (2002: 139) beskriver forståelsen av nyhetskriteriene som en del av en internalisert nyhetskultur. Dette kan også brukes for å forstå begrepene de bruker som for eksempel «godt drap», «møkkadrap» og «narkodrap». Hva disse sakene innebærer er noe de skjønner instinktivt. Det er en ryggmargsrefleks å vite når man har en god sak, har flere påpekt.

4.3 Å jobbe saken god

Som flere har påpekt, kommer ikke saker ferdige lagd, hvert fall ikke alle. Noen saker er helt åpenbare store og gode saker eller et «godt drap». Eksemplet her som vi så var Sigrid-saken. Den har en rekke helt åpenbare kriterier som vekker nyhetsinteresse. Andre saker oppfattes som helt greie. Som flere har sagt, er det slik at alle drap fortjener omtale, men ikke alle blir like mye omtalt. Dette kan ses på som mengdesaker. Saker som faller inn i den vanlige «news beat-en». I tillegg til dette, er det en rekke saker som blir publisert som ikke krever mye jobb. Det kan være notiser, NTB-saker, eller korte hendelsessaker uten mye oppfølging.

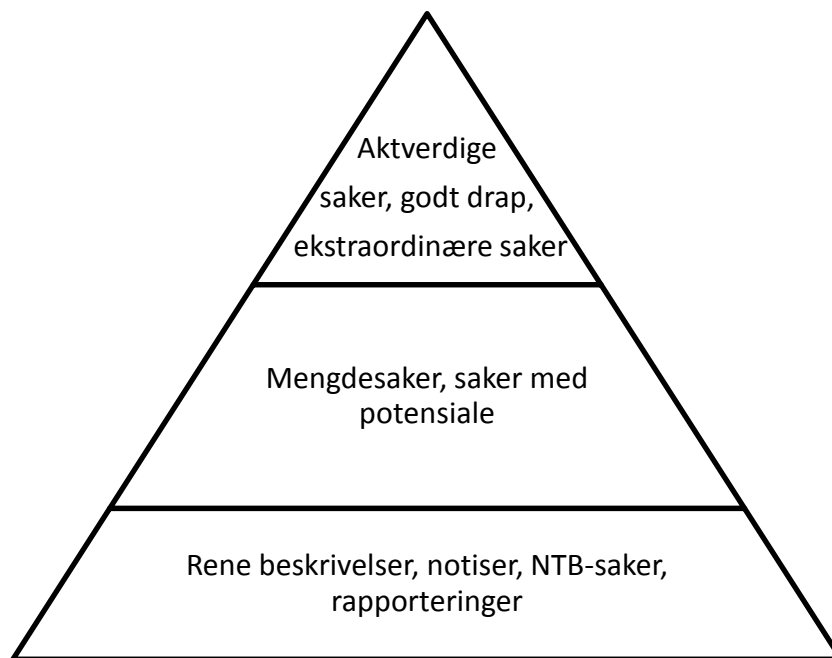
Likevel er det ikke så enkelt. En egnet krimjournalist har egenskapene til å finne de rette elementene i saker som gjør de gode. En god journalist klarer (av og til) å heve saken fra mengdestoff, som for eksempel et «narkodrap» til en interessant historie og et «godt drap». Men noen ganger trenger man ikke det, sånn som Sigrid-saken kom ferdig pakket inn.

Knut: Så det er på en måte den, litt i forhold til grad av identifisering hos leseren så er det i motsatt ende av Sigrid da. Sigrid er en norsk, ung jente, fra en ressurssterk familie, trygge omgivelser, med et ansikt. Dette var en rumensk kvinne, tigger, prostituert, med ryggen til. De du

går forbi på gata. Men som vi gjorde på en måte minst like mye ut av, ved at det lå på toppen av fronten i tre dager på rad.

Det Knut har gjort i dette tilfellet er å skifte hierarkiseringen av offeret som Greer (2007) beskriver. Ideen om at en god journalist kan lage saken god, kan knyttes opp mot Gravengaard (2008) sin ide om nyhetsproduksjon som konstruksjon. Hun legger vekt på hvordan aktørene ser på seg selv om nyhetsprodusenter. «Man kan få noe ut av denne saken» (Brurås, 2012, 21). I modellen under er dette illustrert.

Figur 1

Øverst er saker som ses som de mest verdifulle, de mest aktverdige sakene. Her er for eksempel Skup-vinnende saker ekstraordinære saker og saker som kun kommer en gang i tiåret. Dette er ofte saker som omtales som «godt drap», men ikke alle «gode drap» er ekstraordinære saker. Disse sakene er av natur ikke de mest vanlige. For at de skal skille seg ut, må de være litt sjeldne. I midten er saker som ikke har noe ekstraordinært ved seg, men fortsatt saker som krever noe jobb, mange drap for eksempel vil falle inn i denne kategorien. Det er også her vi finner saker med potensiale, saker som kan bli løftet opp fra mengdesak til «godt drap».

Arne: Vi har snakket litt internt om at vi må slutte å bruke sånne begreper [godt drap] fordi det gjør at vi kan undervurdere de gode historiene som ligger i de fleste drap. Nesten alle drap kan ha en god historie som er verdt å fortelle. Hvor det er noen som har sviktet eller det er noen eller noe oppsiktsvekkende. Jeg driver med en sak nå, med et drap som nesten ikke har vært omtalt

etter at det skjedde, hvor det ligger en både trist og fæl historie, som jeg har som mål å kunne lage av. Hvor jeg som førstemann identifiserer han som er drept og forteller hva som egentlig skjedde. Og det er et i utgangspunktet et litt "dårlig drap". Oppklart med en gang og kanskje litt rus.

Arne fokuserer også på offeret. Vanligvis er det en person som ikke ville fått så omtale, fordi det er oppklart og involverer rus. Rus er et kjennetegn ved «dårlige drap» de fleste journalistene trekker frem. Det Arne legger vekt på er å kunne fortelle en historie om hva som egentlig skjedde. Her er det den potensielle historien som kan løfte saken fra helt grei til god. En annen påpeker hvor god tilgang man har til saken. Om man kanskje kjenner en politibetjent eller advokat som jobber med saken, eller har en eller annen tilknytning, gjør at man kan få fortelle en hel historie hvor man kan menneskeligjøre aktørene til tross for om det er narkotika inne i bildet. Det gir muligheter til å knytte saken opp mot nyhetskriterier som personifisering, risiko og nærhet. Saker som oppfattes ved første blick som «ikke så veldig spennende, også er det narkotika inne i bildet», som Ole fortalte om en sak, kan være en god historie hvis man har de rette kvalitetene for å finne den.

5 Journalistens identiteter

Reiner *et al.* (2001) mener at bekymringer og nervøsitet angående medias portrettering av kriminalitet, spesielt knyttet til statistikk og mønster, går hånd i hånd med mediert kommunikasjon. Det største fokuset har rettet seg mot diskurser om moralsk forfall hvor mediene blir anklaget for å sensasjonalisere avvik, glamorisere lovbrudd og undergrave moralsk autoritet og sosial kontroll. I tillegg anklages de ofte for å fremheve risiko knyttet til kriminalitet og spille på folks frykt, og dermed øke støtten til en mer autoritær kriminalpolitikk (Reiner *et al.*, 2001: 178). Denne debatten er også synlig i norsk offentlighet, og senest for eksempel under rettsaken i år hvor Anders Behring Breivik saksøkte staten for brudd på menneskerettighetene under sine soningsforhold. Debatten startet opp igjen om medias rolle og hvordan de dekker forskjellige saker, og kritikk ble rettet mot at pressen bruker for mye plass på Breivik, og heller burde la være å skrive så mye om ham. Én tolkning av diskusjonen som har gått i media etter rettsaken, er at det hele bunnar i hva slags motiv media har for å publisere slike saker. Avisene generelt holder på sitt samfunnsoppdrag, mens kritikken går på at det er andre, mindre «ærvverdige» grunner for dekningen.

På et samfunnsnivå blir det gitt kritikk mot media som en helhet, hvor media forsvarer seg, og andre igjen kommer med innspill om hvordan det bør være. Man er uenige om ikke bare hvordan dekningen skal være, men også i det hele tatt hvordan dekningen blir utført. Det kan forstås som et definisjonsspørsmål, hvor forskjellige aktører forsøker å tillegge en moralsk slagside og bestemme meningsinnholdet i grunnlaget for pressens prosesser, funksjon og avgjørelser. Hvem har makten til å definere hva pressen mener? Hvem har makt til å tillegge mening i handling? Dette er en del av bakteppet for den journalistiske hverdagen. Og det er denne konteksten de hverdagslige opplevelsene må ses i lys av. Journalistenes historier må ses i en større kulturell kontekst, for det er nettopp der historiene skapes og fortelles (McAdams, 2008), og den tolkningen og forståelsen som fortelleren har kan ikke løsrives fra den diskursive formen (Berger, 2015: 123). De snakker mye om sin egen samfunnsrolle, og hvordan de jobber med problemstillinger knyttet opp til det. En mulig tolkning kan oppfatte deres historier om problemstillingene som et forsvar mot den kritikken som man finner igjen i alt fra kronikker til kommentarfelt. Hvordan journalistene oppfatter samfunnet, og hva forskjellige kvaliteter betyr i vårt samfunn, har innvirkning på hvordan de vil oppfatte seg selv og oppføre seg.

Mange av journalistene forteller forskjellige historier hvor de forklarer hvordan de alltid drøfter vanskelige beslutninger, hvor hensyn til offentligheten og/eller individer som er involvert veier tungt. De snakker om hvordan de skriver saker som kanskje ikke blir så godt lest, men var viktige for samfunnet som helhet, og hvordan man bruker tid på å finne ut av kompliserte saker for å se etter årsaker og konsekvenser. Noen forklarer også hvordan de har ofret sakens omfang og størrelse av mer aktverdige grunner. Dette skal vi se hvordan danner basisen for fortellingen om den samfunnsengasjerte journalisten. I tillegg skal vi se hvordan de bruker grensedragning mot andre lands journalistiske praksiser til å fremme nettopp denne samfunnsbevisstheten hos seg selv.

5.1 Den samfunnsengasjerte journalisten

Her skal vi se nærmere på hvordan journalister narrativt jobber og forhandler sin identitet som en samfunnsbevisst journalist. Først og fremst går det mye på hvordan jobben har noen ekstra vanskelige sider som krever mer av deg. For å vise hva de mener med det, skal vi under se hvordan de formulerer og hva de peker på som de vanskelige og utfordrende sidene ved jobben. Etter det blir det satt i en ramme av symbolsk grensedragning, hvor det blir lagt vekt på hvordan de fremmer sitt narrativ i forhold til andre.

5.1.1 En utfordrende jobb

Ideen om at krimjournalister gjør et ekstra vanskelig arbeid, dukket opp i de aller fleste intervjuene, i litt forskjellig form. Erik for eksempel, snakker om det ganske klart og tydelig.

Erik: Først begynte jeg som allmennreporter i avisa, også har jeg jobbet med krim. Og det er veldig mange på ledernivå, hvert fall i denne avisa, når du jobber med nyheter så er det veldig mange av lederne som har jobbet med krim en periode fordi at det krever at du har veldig god kjennskap til den delen av journalistikken da. Det er jo en egen metodikk, det er veldig strenge krav knyttet til dokumentasjon og kildearbeidet er avansert, så mange av vi som er ledere på nyhet har nok gått via krimfeltet.

Tara: Så det er på en måte en topp? Er det det vanskeligste?

Erik: Hvis du behersker metodikken på krim, så er det en veldig god metodikk som du kan overføre til andre områder, særlig fordi kildearbeidet er så sentralt. Det å få mennesker til å fortelle deg om ting som de kanskje ikke har en interesse å fortelle om, og å måtte balansere

utrolig mange hensyn opp mot hverandre, du må ha en veldig høy etisk bevissthet når du jobber, og derfor så ser vi at det er en god skole for å jobbe med alle mulig andre felt.

Nå var ikke alle nødvendigvis enige om at krimfeltet var en vei til toppen, eller at det å være en leder skulle være målet, men at det var et vanskelig felt som krever mye av deg later det til å være konsensus om, og det virker som det var et ønske om å formidle det til meg. De aller fleste peilet ganske fort inn på disse utfordringene, altså tidlig i intervjuet. Det kan forstås som at det var viktig for dem å få fortelle dette, og fremstå som den type person – en person som tar jobben sin alvorlig. Om et utsagn er en slags ren sannhet, er ikke et fokus i oppgaven. Sandberg (2010) argumenterer for at det ikke er i hvilken grad noe er sant eller ikke som er viktig, men hvilken funksjon utsagnet har og hva personen ønsker å oppnå med det som er det interessante (Riessman, 2008: 187); Sandberg (2010: 455). Hva i det hele tatt objektiv sannhet er, som er knyttet opp mot en positivistisk forståelse, er også en idé som blir utfordret av narrativ kriminologi (Presser, 2009; Sandberg, 2010). Sett opp mot hvordan narrativer, i dette tilfellet fortellinger om hvordan de tar jobben alvorlig, ikke tolkes som «true records» av hva som har skjedd, men som narrativer som blir gjort tilgjengelige av sosial kontekst, kultur og språk (Sandberg, 2010: 452), er ikke spørsmålet om hvor sant eller egentlig noe er, viktig lenger. Dermed er det funksjonen som er det fruktbare å se på her. Historier om hvordan avgjørelser blir tatt i fellesskap og gjerne på ledernivå, forsiktighet rundt identifisering og andre hensyn, og ordene «vesentlighet» og «av offentlighetens interesse» ble trukket frem tidlig. Det var viktig å få frem med en gang og kan her oppfattes som funksjonen til den typen utsagn. Slik jeg opplevde det, lå det en forventning eller en liten frykt eller mistanke hos dem om at jeg skulle komme med kritikk og innsendelser, og derfor var det likegreit å være preventiv. Det ser jeg ikke på som så veldig rart, med tanke på at de både i offentlighet og i mer personlige opplevelser møter kritikk for hvordan de jobber, og kanskje blir litt defensive når det kommer noen som skal forske på dem. Kanskje er veien kort til antagelsen om at jeg har tenkt til å «finne ut hva de gjør galt».

Intervjuet kan ses som en av flere arenaer for narrativt arbeid (Holstein og Gubrium, 1995; Presser, 2004), et sted og en mulighet for å ytre og utøve identitet. I denne situasjonen er journalistenes narrativ fokusert delvis rundt en samfunnsbevisst krimjournalist. Det kommer til syne i forskjellige fortellinger om samfunnsoppdraget, kritisk og egen tenkning og vanskelige valg som må tas med omhu.

Tor: Etiske vurderingene kommer ofte opp. Detaljene er ekstremt viktige, så det er en slags ekstremform for journalistikken. Hvis du holder på med det noen år så kan du bli flink ganske raskt, til å ta etiske avgjørelser og ta publistiske avgjørelser som jeg tror jeg har hatt utrolig god nytte av senere. Hvis du jobber med å dekke strikking, så blir det litt sjeldnere at du kommer opp i noen vanskelige problemstillinger, mens du kommer veldig ofte opp i vanskelige problemstillinger hvis du dekker krim. Forholdet til kriminelle, kan du tro på de? Kanskje de truer deg eller har en helt annet tone enn det som er vanlig ellers. De du skriver om og de du intervjuer er i veldige ekstreme situasjoner, kanskje de akkurat har blitt dømt til 21 års fengsel, kanskje barnet deres akkurat har blitt drept. Altså, du treffer folk på veldig sterke punkt i livet deres.

Tara: Former det på noen måte måten man jobber på?

Tor: Jeg tenker at man blir veldig tvunget til å være ekstremt bevisst på hvordan man jobber. Hvordan man jobber med metoder, hvordan man må være forsiktig i forhold til hva slags informasjon man sprer, hvordan man tilnærmer seg personer i vanskelige situasjoner, hvordan man får ut opplysninger.

Mange slike historier danner basisen for det jeg har valgt å kalle «den samfunnsengasjerte krimjournalisten». Han, og det er for det meste han, er en ekspert innen sitt felt, og har evnen til å sette dagsorden. Han er samfunnskritisk, har en sterk moral, er selvstendig og tenkende og jobber med saker som er viktige eller gjør saker viktige. I tillegg innehar denne identiteten mye troverdighet på grunn av hvordan journalistene nettopp er selvstendige og kritiske, men også objektive.

Geir: Det var litt tilfeldig i utgangspunktet, kom inn i nyhetsgruppen og ville jobbe med nyheter og syntes det var interessant og det er jo der det skjer mest, og kanskje de sakene som er mest interessante og utfordrende å jobbe med, og da har det hele tiden vært at det er krimgruppen som står i front på nyhetsarbeidet og har de største sakene. Ikke bare de tradisjonelle krimsakene, men også en del systemsaker og andre ting som får stor oppmerksomhet. Det har vært krimgruppen som har vært satt inn når man trenger store ressurser og det er saker man satser på da. Så det appellerte til meg da. [Gir flere eksempler på saker, blant annet en sak de vant Skup-diplom for.] I de fleste sånne større saker, så er det folk som er inne fra krimgruppen og bidrar.

Gjennomgående beskriver de rollen som krimjournalist som utfordrende. Det er et «etisk minefelt» som én sa, og det retter seg mot hele prosessen, fra kildearbeidet til publisering. Jon forklarer at mye blir filtrert bort underveis om det ikke er relevant for saken, slik som detaljer fra åsteder om hvordan personer er funnet døde eller at det er kriterier for identifisering av personer. Jon legger til: «Altså, hvis det er et poeng at noen har blitt utsatt for noe forferdelig grusomt, så må vi jo skrive det hvis det er det saken handler om», forteller han. Vi snakker litt

videre om hvor man setter grensen for publisering og jeg spør om man ikke bruker de detaljene man har tilgjengelig for å selge en sak. «Nei, neinei. Jeg tror troverdigheten hadde gått til bunns hvis vi hadde begynt å gjøre det».

De etiske retningslinjene selvreguleres av pressen, det vil si av Pressens faglige utvalg (PFU) som i hovedsak består av bransjefolk. Utvalget står sterkt i Norge og flere av journalistene bruker PFU som eksempel på godt arbeid. «Det har blitt mye mer fokus på det internt, hvordan vi håndterer sånt, det etiske greiene. Det tror jeg også man merker, vi er ikke felt i PFU på aldri så lenge. Det er jo en god pekepinn på at vi gjør noe rett når det kommer til sånne ting», forteller Terje. Arne begynner med å forklare at man ikke alltid føler at man gjør det. Han poengterer hvordan pressen faktisk gjør en samfunnsnyttig oppgave, men nyanserer det ved å si at de ikke alltid gjør det med en innebygd beskjedenhet.

Arne: Det er ikke alltid man føler at man oppfyller det. Også er det noen tilfeller hvor man tenker at bare det at man er der er vel så viktig som det man gjør. Jeg var på en pressekonferanse med en minister hvor det ble lagt frem et kontroversielt forslag. Det at jeg hadde forberedt meg, snakket med noen kritiske røster i forkant, og stiller henne noen kritiske spørsmål for så og publiserer en sak om det, gjør hvert fall at politikere og offentligheten ikke tror de kan ta en snarvei fordi det ikke er noen som gidder å stille spørsmålet. Selv om det kanskje ikke blir godt lest, selv om det kanskje ikke endrer på den saken, så er det jo en oppdragende effekt. Du hører noen konsernsjefer si at «alt jeg gjør må kunne forsvares også på forsiden av VG og Dagbladet». Det er noe vi brisker oss med i festtaler, men noen ganger er fint å føle at man gjør noe som kan være viktig for noen. Men det er ikke så veldig ofte at man tenker det i hverdagen, "nå var jeg viktig for noen" (begge ler litt). Det er veldig sjeldent.

Pressens samfunnsoppdrag er å være samfunnets vaktbikkje eller den fjerde statsmakt, og Vær varsom-plakaten skisserer hva journalistenes grenser og ansvar består av. Første punkt består av pressens samfunnsrolle, og kort fortalt skal de jobbe for ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet, fordi det er grunnelementer i et demokrati. «En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn» (PFU, 2016). I tillegg ivaretar pressen det de selv skriver er viktige oppgaver – å verne om offentlighetsprinsippet og ikke gi etter for press fra noen som vil hindre det. Det er også pressens rett å informere om og avdekke kritikkverdige forhold. Den samfunnsengasjerte krimjournalisten lever opp til disse forventningene. Ved å knytte sin identitet til disse oppgavene, knytter man seg til det man ser som viktige og samfunnsnyttige ideer, til grunnelementene i det demokratiske samfunn. Det gir tyngde og seriøsitet til rollen som journalist og kan gi en følelse av å gjøre noe nyttig og

viktig for fellesskapet som kan være en god ressurs i møte med kritikken om tabloidisering og udugelighet.

Tor: For oss så er vesentlighetskriteriet veldig viktig. Det går langs to akser. For eksempel vil denne saken her bli populær blant leserne. Den vil få mange klikk og vil gjøre at vi har får høy trafikk på 'siten'. Det kan være for eksempel et intervju med et offer for overfallsvoldtekt. Eller en ellevill svindelhistorie, «han trodde han skulle få en mac i posten, også var det en gråstein». Det kan få god trafikk, men er den vesentlig? Er den viktig for samfunnet vårt? På en skala fra en til ti så er den ikke på null, men det er ikke derfor vi er til. Mens en del andre saker er viktige selv om de ikke får et stort publikum. [...] Det er virkelig det som er midt i kjerneoppdraget til mediene, å avsløre og belyse urett begått mot enkeltpersoner eller svake parter av storsamfunnet.

5.1.2 Grensedragning mot andre mediehus

Symbolske grenser kan ses som konseptuelle distinksjoner som forskjellige aktører, i dette tilfellet krimjournalister, bruker for å kategorisere blant annet objekter, personer, praksiser og tid og rom. Grensene er et verktøy individer og grupper både kjemper over og bruker for å få definisjonsmakt (Lamont og Molnár, 2002: 168). Det er dermed også et verktøy for å forhandle og forme deres egne narrativ. En måte dette narrativet blir fremmet på, er gjennom å eksemplifisere det i forhold til noe annet. I tillegg synliggjør det også hva de selv ser på som viktig. Vi skal se her hvordan deres identitet som en samfunnsbevisst krimjournalist skapes og fremheves i relasjon til andre personer, grupper og praksiser, gjennom narrativ forhandling. Tre distinkte grenser tegnes gjennom journalistenes fortellinger: mot andre og konkurrerende mediehus, mot utenlandsk presse og innad på arbeidsplassen.

Et gjennomgående trekk er altså hvordan de posisjonerer seg i forhold til andre norske mediehus. Akkurat hvordan de gjør det, er forskjellig, da de fokuserer på forskjellige ting siden de jobber på forskjellige plasser, og dermed er posisjonert forskjellige i forhold til hverandre. Per for eksempel, forteller om hvordan de får en del kritikk han føler er ufortjent.

Per: Vi er jo et av Norges største medier, og det gjør også at vi nok får mer kritikk enn en del andre. Også er vi et tabloid medium som mange elsker å hate. Og det gjør at vi kan nok ikke gjøre så store feil som andre før kritikken rammer ganske hardt. Og det er vi veldig bevisst på, at andre kan gjøre ting vi ikke kan gjøre, for de vil ikke få samme kritikken i samme grad som det vi vil gjøre.

Han mener at de må holde en høyere standard fordi folk er mer oppmerksomme på deres arbeid. Per nøytraliserer kritikken de får, ved å si at den ikke er berettiget og dermed heve statusen til seg selv og sin gruppe ved å sette seg selv i et bedre lys enn andre. Han gjør dermed det å få mye kritikk til noe positivt ved å si at de holdes til en høyere standard enn andre. En annen måte å differensiere seg og sette seg selv i et bedre lys på, er å påpeke hvor mye de får til, til tross for utgangspunktet.

Daniel: Det er jo klart at vi har jo veldig lite ressurser sammenlignet med TV2 og VG for den saks skyld, men vi kan ikke... Hva var det igjen da, det Ålesunddrapet med hun Anja, som ble drept i Ålesund, voldtatt og drept.⁷ Da tror jeg VG sendte opp et helt privatfly med folk. Og vi var tre stykker fra avisa der. Det som var fint da var at vi likevel klarte å hevde oss veldig godt. Selv om VG var flere.

Tara: Så dere var på en måte en underdog?

Daniel: Ja, definitivt.

Tara: Er det en fordel eller en ulempe?

Daniel: En veldig stor fordel. Folk forventer ikke så mye av deg. VG har jo et press på at de må jo alltid være best. De kan ikke være nest best for ofte.

Å se situasjonen og sin egen identitet innenfor et slikt narrativ gir en del fordeler. Som en underdog vinner man uansett. Får man det ikke til, var det fordi det ikke var noen sjans til å begynne med. Får man det til, blir det en ekstra stor seier, fordi man vant til tross for forutsetningene. Jackson-Jacobs (2004) argumenterer for at det gir narrative fordeler å, i det tilfellet slåss, som underdog. Han skriver om hvordan «brawlers» konstruerer seg selv som vinnere og bruker underdognarrativet for å få det til. Man kan si at man vant, fordi man klarte mer enn hva man kunne forventet. Han poengterer hvordan de som slåss ikke vet hvordan de kommer til å komme ut av det før de går inn i situasjonen, og nettopp der ligger det mye spenning, mens i dette tilfellet kan det være at tanken om underdog gjør fallhøyden mindre. For brawlerne er det å slåss en mer sjelsettende og dypt avdekkende identitetsskapende aktivitet, mens i dette tilfellet er det kanskje ikke like dyp og omfattende aktivitet. Kanskje kan posisjonen som underdog i journalistenes tilfelle, oppfattes mer som et sikkerhetsnett som gjør at man har alt å vinne, men lite å tape.

---

⁷ 28. august 2013 forsvant 21 år gamle Anja Weløy Aarseth under en joggetur i Ålesund. Hun ble funnet død noen dager senere. En mann ble i 2014 dømt til 21 års forvaring for forsettlig drap og voldtekt, og i tillegg for trusler mot offentlig tjenesteperson og ran.

Daniel er ikke den eneste som konstruerer sin egen identitet opp mot VG. Geir tegner opp en type moralsk grense mellom dem og VG. Sandberg (2009b) skriver om fortellinger han kaller «I'm decent», hvor narrativet brukes for å forklare hvordan de egentlig er gode, til tross for hva andre kanskje tror. En måte å bruke den fortellingen på er å sammenligne seg selv med noe negativt, og dermed fremheve sitt moralske selv.

Geir: Du har jo skomakerdrap, det er et sånt helt uinteressant drap hvor det er to rusmisbrukere som krangler i fylla og stikker den andre med kniv. Hvis du ser på VG som satser tungt på krim, så ser du at de gir blaffen i den typen drap. Helt uinteressant, ingen ting der som er spesielt overraskende eller vekker oppmerksomhet, og blir veldig sterkt nedprioritert. I den andre enden av skalaen, typisk ung jente som blir bortført og drept, som får veldig mye oppmerksomhet. Og som blir dekket selv om det ikke skjer i Norge. Du har blant annet hun som forsvant i Sverige. Det er en sak som går nå, som VG har vært ganske tunge på, selv om det ikke har noen link til Norge. Det er et misforhold, og det prøver vi å være oppmerksomme på. Vi skal ikke ha et enormt stort sprik i hvordan vi omtaler voldsforbrytelser, for i praksis så betyr det en gradering av verdien til de menneskene. Så vi omtaler alle drap, ikke like mye, det er ikke sånn at noen bare går helt under radaren og blir en notis.

Oppfatningene om VG dreier seg mye rundt hvordan de tabloidiserer og forenkler i større grad enn de selv. Aftenposten sitt arbeid ble av en kalt for «luksuskrim», og flere har gitt uttrykk for at de hever seg litt over de andre. Dagbladet «klarar ikke henge med på en eneste krimsak» sa en av journalistene, mens flere har gitt uttrykk for at ingen vet hva NRK driver med.

Jon: Jeg tenker at det er kanskje mer likhetstrekk mellom vår front og VG sin front på nett enn i papiravisene. Men jeg håper likevel at vi klarer å ta med en del av det som er vår redaksjonelle stil, også i den digitale tidsalderen. At reportasjefoto og bilder er viktige for oss, at vi ikke bruker mye sånne teite illustrasjonsfotoer, at vi ikke tar ting for langt og at du skal kunne stole på oss. Du skal ikke føle at du har klikket inn på en sak og blitt lurt, ikke sant. De verdiene som leseren assosierer med oss, at vi er troverdige og seriøse, at vi forvalter det på en skikkelig måte, også på nett.

Jon påpeker at selv om de er blitt likere VG, mener han at det fortsatt er viktig for dem å holde på noen verdier, som ikke VG har. Han påpeker at de selv er seriøse og ikke lurer leseren med klikksaker. Balansegangen og rettferdiggjøringen av mengden stoff man har som oppfattes som tungt og seriøst er et definerende punkt for flere. Det ses gjerne i sammenheng med hvordan andre gjør det, for så å se på hvorfor de gjør det slik som de gjør det selv. Svein peker på at selv om de har mye han synes er «dritt», så skriver de fortsatt bedre saker enn andre.

Han sier at grunnen til at de må ha med «dritt», er for å få lesere. Som han sier, får ikke de som bare skal være seriøse gode lesertall. Og ved å få dårlige lesertall, oppfyller man heller ikke samfunnsoppdraget, som er å få informasjon ut til offentligheten, på en forståelig måte.

Svein: Jeg syntes i perioder vi har mye dritt, men stort sett er vi innenfor, hvert fall sammenlignet med en del andre, for eksempel trenger jeg ikke å si hva vi bruker lisenspenger på. Men det er jo egentlig ganske greit, at jeg vil heller lage en god sak som blir lest av mange, enn en god sak som blir lest av tolv stykker. At tittelen skal generere så mye interesse som overhodet mulig, men være innenfor alle mulige lover og regler, Vær varsom-plakat og alt er selvfølgelig. [...] Så alle saker lages eller vinkles og titles jo for å bli lest av flest mulig. Rett og slett fordi man lager, stort sett da, et bra produkt som man vil at folk skal se. Så kan man jo selvfølgelig diskutere de sakene som lages, altså kattevideoene og den biten, men det har jo egentlig ingen ting med det å gjøre. Jeg tror også Morgenbladet eller Klassekampen, hvis du spurte de "hvis du kunne velge, ville du bli lest av to millioner eller vil du bli lest av tjue tusen?" Selv om de liker å disse, så tror jeg egentlig de ville svart ja.

Tajfel og Turner (1986) som fokuserer på sosial identitet, skriver om hvordan grupper ved å differensiere seg fra andre grupper ser sin egen gruppe i et positivt lys, fordi man ønsker å opprettholde eller skape en overlegenhet. Og det gjør man nettopp fordi selvbildet er knyttet til den sosiale identiteten. Dermed kan man øke selvbildet ved å øke statusen til gruppen som man tilhører (Tajfel og Turner, 1986), som i dette tilfellet er arbeidsplassen og kollegaene innad i akkurat det mediet. Det kan også overføres til norsk presse som helhet, i forhold til utenlandsk presse.

5.1.3 Grensedragning mot utenlandske medier

Gravengaard (2012) skriver at det er vanskelig å snakke om en global sammenhengende journalistisk profesjon fordi journalistiske verdier oppfattes forskjellig i forskjellige land. De journalistiske verdiene og den overordnede ideologien kan sies å bestå av flere punkter slik Deuze (2005) oppsummerer det, mens i hans gjennomgang snakker han om journalistikk generelt i demokratiske samfunn, altså ikke bare Norge, hvor arbeid i offentlighetens interesse ses på som en sterk og stor del av journalistikkens ideologi. I tillegg fokuseres det på hvordan objektivitet skaper kredibilitet, autonomien i journalistikken, en forståelse av hva nyheter er og ikke minst hvordan journalister har en sterk etisk sans (Deuze, 2005: 446-447). Selv om journalistiske tradisjoner og verdier strekker seg over landegrensene, og sett utenfra bygger på det samme idealet, trekker journalistene frem forskjeller. Når de snakker om andre land,

forandrer inn/ut-gruppene seg i grensarbeidet deres. Da er det snakk om norsk presse mer som en helhet, i forhold til for eksempel britisk presse. Forskjellene innad blekner litt, mens grensene utad blir trukket frem.

Lars: Vi har en forsiktighetskultur, som jeg vil på en måte si er sunn. Vi kunne ha gått mye, mye lenger, vi kunne fortalt masse om disse IS-krigerne og alt det de gjør, som er ganske hinsides, men som ikke er straffbart, som kunne ha fortalt mye om deres moral og etikk, men som vi ikke gjør. Og andre ting, altså, og det tror jeg gjelder hele den norske presse, at vi har ikke den veldig sånn kikkermentaliteten, den der, veldig sånn som britisk presse for eksempel har. Og det er bra, jeg tror det er veldig sunt at vi er edruelig i ganske sånn vanskelige spørsmål. At vi ikke lar oss rive med.

Lars snakker om en forsiktighetskultur med positivt fortegn. Arne snakker om det som om USA og Storbritannia gjør noe negativt, «de kjører bare på», men virker kanskje litt ambivalent til denne forsiktighetskulturen, og trekker også andre mediehus inn i «inn-gruppen».

Arne: Vi er mer forsiktige enn det vi var. Med å kontakte pårørende, vi kontakter for eksempel aldri direkte pårørende, i nærmeste familie i startfasen av saker lenger. Det kunne vi til en viss grad gjøre før. [...] Utenlandsk presse de kjører bare på, hvert fall i Storbritannia og USA. [...] Det er en helt annen sånn åpenhetskultur, og litt andre presseregler. Også til Sverige er det forskjeller, men der tror jeg vi er litt like. Men det kan være at vi var råere før og at vi har blitt mer som de andre, men jeg har ikke oppfattet at vi og VG og TV 2 for eksempel har hatt ulike linjer egentlig. Det har blitt en litt sånn forsiktighetsgreie.

De trekker frem hvordan det er etisk uforvarselig å publisere enkelte ting, og at det ville aldri skjedd i Norge. De trekker inn en større forståelse av det norske, den norske identiteten, at man er bevisst seg og de rundt og viser folkeskikk. Man er vennlig og hyggelig, men man holder seg også til en etisk standard ikke alle andre gjør. De gir et bilde av at det er å synke til et lavere nivå, når man går over de grensene for å selge aviser. Det knyttes opp til grunnfibrene i det norske samfunnet, en slags dannethet og godhet. Som Lamont og Molnár (2002) argumenterer for, er det vanlig å favorisere sin «inn-gruppe», spesielt blant grupper med høy status.

Terje: De har et helt annet tankesett når det kommer til disse tingene der. De viser jo også fulle folk nakne, og legger det på forsiden. De har en helt annen etisk standard. Så kan man jo selvfølgelig være enige eller uenige i det, men sånn som vi er oppdratt så er det ikke så godt folkeskikk å vise frem ting som offentligheten ikke har noe med, for eksempel.

Dette kan være med å forklare hvorfor ikke alle nyhetskriteriene passer overens med den britiske litteraturen. Det kan være at de former sin krimjournalistiske identitet i en viss grad i kontrast til britisk presse, noe som gir de en annen forståelse av seg selv, og det gir utslag i hvordan mediedekningen er.

Geir: Det er sjeldent at vi har bilder av lik på trykk egentlig. [...] Men det er sjelden altså, det går lang tid mellom hver gang vi gjør det. Og hvis du sammenligner med andre land der, så er vi veldig forsiktige, hvis du går til Midtøsten for eksempel så trykker de groteske bilder på forsiden hele tiden, med selvmordsbombere som er sprengt i tusen biter og smører det ut på forsiden, helt vanlig. Så skjer jo ikke det i Norge selvfølgelig.

Terskelen for å vise mer eksplisitte bilder er høyere i inn-gruppen «norsk presse». Eller kanskje det er mer korrekt å si at det er en høyere aksept på å holde tilbake på de mest groteske bildene, både visuelt og språklig. Og det går mye tanke inn i hvor den grensen går. Det diskuteres og tas konkrete vurderinger knyttet til forskjellige hendelser. Under intervjuet spurte jeg om hva de tenkte om deknningen av terrorsaker, blant annet om deknningen av James Foley, for å kunne relatere det til noe. Det var klart at det ikke var en tilfeldighet hva de hadde vist av bilder, og hvordan de hadde skrevet om det. Som for eksempel Per, som forklarer hvordan hendelsen hadde en nyhetsverdi til å begynne med, og at de kunne gått lenger i hva de publiserte.

Per: Men da har de jo funnet på andre ting, som å brenne offeret i bur med bensin og sånne ting. Der ser vi engelske medier gikk veldig langt i å vise hele bildeserien, fra de fylte på bensin til han stod i lys lue. Det har ikke vi gjort.

Tara: Nei, det... Veldig kraftig ting å gjøre.

Per: Ja, det er det. Og det kompliserer det at de gjør det bevisst. Det er ikke tilfeldige bilder som kommer fra en med et mobilkamera, det er profesjonelle fotografer som gjør det og sprer det så mye de kan. ... Når det gjelder bilder ellers på den hjemlige arenaen, så er vi veldig varsomme med å vise bilder av lik i Norge, det gjør vi jo stort sett ikke. Vi kan gjøre det fra krigssoner eller store katastrofer av og til. Det handler litt om at vi ønsker ikke å tildekke sannheten. [...] Men krig er brutalt, og noen ganger blir barn drept og lemlestet, og da er vi faktisk nødt til å vise det. Vi kan ikke skjermes Norges befolkning helt og holdent fordi det er tøft.

Da jeg tok opp hendelsen med nettopp James Foley med Per, spurte jeg ham hvor de hadde satt grensen for det visuelle og henviste til «da han amerikanske journalisten ble halshugget, så var det et stillbilde fra filmen, med kniven på strupen og sånn som jeg så på forsiden.» Det

var han kjapp til å påpeke at var feil. De hadde ikke vist noen bilder av James Foley med kniven på strupen, men hadde satt grensen ved når boddelen holdt kniven ned, og han fortalte hvordan de hadde diskutert dette. For min del var det ikke *det* som var fokuset i spørsmålet, jeg hadde ikke tenkt så mye over forskjellene, og prøvde mer å forklare en slags helhet eller et bilde, men det var kjapt et fokus i hans svar. Det skulle han ikke ha på seg.

Per: [...] men jeg vet at vi i et par av tilfellene så har vi bevisst brukt bilder hvor du ikke ser kniven, altså hvor du bare ser han boddelen og offeret. Det er mulig vi har brukt, i et tilfelle så brukte vi et bilde hvor han hadde kniven relativt passivt i hånden. Jeg tror ikke vi har brukt bilder hvor han hatt kniven mot strupen på han.

Tara: Det kan jo være at hukommelsen min...

Per: Andre medier har nok gjort det.

Derimot forklarer han at andre medier nok har gjort det, deriblant britiske aviser, som vi så i det forrige sitatet. Lars forklarte at de hadde vurdert å vise en av IS sine filmer, for å «vise folk hvor brutalt det er». Motivet var fortsatt rettet mot offentligheten og samfunnsbevissthet, ikke for å opprettholde en nyhetsterskel. De trekker grensen på et passende sted, styrt av en innebygd og grunnleggende etisk standard og folkeskikk. Hvor man da kan si at man viste bilde av filmen hvor James Foley blir halshugget, men ikke for eksempel med kniven på strupen. Tanken er at de ikke tildekker sannheten, men bruker den heller ikke for å selge.

For oss utenforstående så kan det virke som at journalistikken i demokratiske samfunn er en helhet, en «fri presse». Det gjør altså ikke journalistene her alltid. Når den møter mye kritikk, er det et naturlig behov for å distansere seg fra det. Det gjør journalistene ved å peke på forskjellige aspekter som gjør at «de faktisk er samfunnsengasjerte og dyktige» og «selv om alle sier de er det, så er vi det faktisk». De ytrer et ønske om å ikke bli blandet sammen med de andre, de de ikke ser på som like seg selv. Slik forhandler de sitt eget narrativ, og de stadfester sin egen identitet som samfunnsbevisst journalist.

Deuze (2005) argumenterer for at journalistikken historisk sett har blitt beskrevet som en profesjonell identitet som hevder å være en eksklusiv rolle og status i samfunnet, som knytter seg opp mot en rekke viktige samfunnsfunksjoner. Det journalistiske overordnede narrative, eller sagt på en annen måte, meta-narrativet, knytter seg til og baserer seg på viktige demokratiske samfunnsfunksjoner. Som Deuze (2005) skriver, er det konsensus om at det

brukes for å legitimere deres plass i samfunnet. Så ved at deres personlige narrativ baserer seg på denne større forståelsen, gir de legitimitet til sin identitet på et mer overordnet nivå. Når dette narrative er under kritikk, bruker de grensedragning mot andre land for å distansere seg fra det negative og dermed igjen kunne knytte seg selv opp mot forståelsen av journalistikk som legitim.

5.1.4 Grensedragning innad på arbeidsplassen

En siste måte denne identiteten trer frem på, er i motsetning til andre på arbeidsplassen, gjerne nyutdannede journalister eller andre journalister de bare ikke ser på som like kapable, flere ganger beskrevet som «de som kun vil skrive featuresaker». Daniel er en av flere som gir uttrykk for skeptisisme ovenfor nye. Han peker på hvordan ikke alle har det som skal til, bare fordi de er utdannet journalister. Det er evner man ikke alltid kan lære, og at mange ikke har en bred nok forståelse av samfunnet.

Daniel: Jeg skjønner ikke helt hvorfor folk utdanner seg innenfor journalistikk for å være helt ærlig. Men du får jo en praksisplass, og det er jo lurt. Det er jo et yrke hvor praksis betyr utrolig mye. Selv om det blir mer og mer folk med journalistikk da. Men jeg tenker det er veldig mye lurere å studere noe annet, som juss, økonomi, historie syntes jo jeg er veldig nyttig, også heller få praksis etterhvert.

Tara: For da har man et annet utgangspunkt?

Daniel: Det er jo litt sånn... Det er jo ikke alle som passer til jobben, og det har vi sett veldig mye av. Folk som kommer hit på praksis og er fullstendig udugelige til jobben. De kan være sånn kjempeflinke, altså skolelys som har veldig gode karakterer, særlig disse her toppårene for et par, tre år siden, hvor det var veldig mange som var veldig smarte, men kanskje ikke forstod helt opp og ned på media da. [...] De som vil skrive, det er på en måte den første testen på om folk egentlig bør bli journalist da, er om de kun ønsker å skrive feature. Da er de antageligvis også ganske dårlige til det, tenker nå jeg. Altså, skrivning, kjempeviktig, skrive godt, veldig viktig, men du må jo beherske en del ting før det. For den saks skyld å følge en saks utvikling, og ha nok og gode nok ideer. Det er litt sånn, jeg skal ikke spre dommedag her, men det er det litt lett for.

En måte å tolke denne motstanden mot de nye på, er som et overlevelsesinstinkt mot et skiftende medielandskap. Ved å holde på, og verdsette, de egenskapene de selv har, sikrer de sin egen plass. Det kan gjøres ved å nedvurdere de andres egenskaper som journalister og deres metoder, gjerne relatert til nye løsninger, som datakunnskap.

Jon: Ikke minst måten vi presenterer ting på. Den har jo forandret seg veldig. Datajournalistikk. Men igjen, tilbake til den klassiske, det er fortsatt grunnpilaren i yrket vårt, mener jeg da. Man kan godt ansette masse programmerere her og der, det ser vi jo, hvor flinkere du er på data jo mer lykkes du kanskje, på dette jobbmarkedet. Men jeg mener at man skal aldri glemme hva det er, hvilke egenskaper som fortsatt er viktig i journalistikken, heldigvis. Men jo, det har forandret seg litt.

Pressen og medielandskapet er i stor endring. Wiik (2009) skriver om hvordan journalistiske profesjonelle roller konstrueres i en tid farget av destabilisering. Hun peker på det journalistiske idealets legitimitetskamp i et endrende post-moderne samfunn, hvor samfunnsoppdraget journalistene legitimerer sin rolle med, er i endring i takt med de institusjonene som samfunnsoppdraget tilsier de skal vokte. Hun skriver om hvordan i takt med samfunnet rundt, det er et økt krav om fleksibilitet og mobilitet. For journalistene betyr det at de hverdagslige arbeidsoppgavene blir mindre konkrete i samspill med et økende krav om å «multitasking», både i form av tekniske ferdigheter, men også i stoffområde. Dette er noe flere av journalistene påpeker, at det er en endring i arbeidsmetodene og som Svein forteller, er det en vanlig klagesang i mediebransjeartikler at man ikke har tid til de gode sakene lenger.

Denne destabiliseringen gjelder både i en hverdagslig kontekst med tanke på teknisk utstyr og fokus på digitale plattformer, men også i hvordan arbeidsplassene struktureres og hvordan pressen skal holde hodet over vannet. Salgstall går ned, og nedbemanning forekommer i mange av mediehusene. Dermed blir det å opprettholde en positiv forståelse av selvet ekstra viktig, også for å i det hele tatt opprettholde sin egen nødvendighet. Det er vanskelig å knytte seg opp mot de store samfunnsoppgavene som arbeidsledig. Men med dette blir også deres evner som *stayere* fremhevet. Ved at de faktisk fortsatt er der, til tross for alle utfordringer, beviser det at det var deres kvaliteter som var de viktige.

5.2 Den spenningsøkende journalisten

Ikke alle saker kan være av en eller annen form for samfunnsnytte. Ikke minst fordi slike saker ikke alltid oppleves som leserhitter, grunnet blant annet kompleksitet som vi så i forrige kapittel. Da kan det være godt å ha flere strenger å spille på for å møte kravet og forventningene til blant annet lesertall. Jon fortalte litt om hva hans arbeid bestod av og hva han tenkte hans rolle på arbeidsplassen var.

Jon: Jeg er en del av krimgruppen. Det består jo i å egentlig dekke det løpende nyhetsbildet, i tillegg til å jobbe litt med større prosjekter av og til. Men som regel så er det, min rolle er vel å prøve å finne ut så mye som mulig om pågående saker. Vi har jo ofte egenproduserte nyheter også, altså saker som vi tar uavhengig av nyhetsbildet. Men for min del, er det mer gammeldags, cowboy-krim. [...] Vi har en del, Aftenposten driver veldig mye med, altså du kan jo si at de har krimjournalistikk, men veldig ofte så er det sånne justissaker, hvis du skjønner hva jeg mener. Saker som handler om bevæpning, så og så mange voldtekter blir henlagt, mer systemsaker. Jeg jobber jo også med det jeg og, men jeg syntes det er mer morsomt å jobbe med sånn røverkrim.

Ole: Du kan du jo innvende mot min journalistikk at jeg er en sånn fyr som, at jeg er en katastrofe- og tragediejournalist. Det er følt å si det, men da må vi være der og da skal vi, innenfor de rammene som norsk presseetikk gir, lage journalistikk i det rommet.

De to eksemplene over, peker begge på andre kvaliteter ved det journalistiske arbeidet enn de vi har sett på til nå. Under skal vi se nærmere på hvordan spenning er en del av det som definerer denne identiteten, og se nærmere på hvordan de narrativt bruker det i forhandlingen om selvet, gjennom historier om spenning og mestring. I tillegg skal vi se hvordan denne identiteten blir skapt og fremhevet ved hjelp av symbolske grenser mot tre forskjellige «ut-grupper».

5.2.1 «Misforstå meg rett, men det er jo veldig moro å dekke»

Cowboyjournalistikk, for å bruke Jon sitt begrep, er kanskje den typen journalistikk som får mest kritikk, den typen som kan oppfattes som mest tabloid. Det er de sakene hvor det handler om å finne de beste vinklingene, bli mest lest og sitert og å for eksempel få den ene kilden til å stå frem. Det er også her mye av den indre sjargongen blir brukt, og den typen jobbing gir også en rekke spenningslementer til arbeidet.

Ole: Jeg hadde lyst til å jobbe i denne gaten. Og da jeg jobbet i lokalavisen og var vel 25, 26 år gammel, så leste jeg en bok som het Journalistjævler av Erik Tumyr, som fikk terningkast to for de syntes han var så pompøs i sin beskrivelse av å være krimjournalist. Men for meg den gangen, da jeg leste den boken, bare slo det meg "dette virker veldig spennende, dette har jeg lyst til å være med på". [...] Det er jo klart at noe av det han skrev den gangen ble preget av intern sjargong og litt skryt om hvor fantastisk man er. Hvor mange kilder man har, hvordan man får tak i ting, og hvordan man vandrer rundt i Oslos bakgater og haler ut informasjon, nattestid og alt det der. [...] Jeg husker en setning fra den boken, "som krimjournalist må du lære deg en ting: det er alltid mer saft igjen i sitronen". [...] Og nå er vi inne på litt sånne pompøse ting, det er noen sånne grunnsetninger man tar med seg. Det er alltid mer å hente. Når støvet har lagt seg

så er det å gå tilbake til åstedet, gå tilbake til aktørene, for det kan være mer. Og en annen ting, hvis man går gjennom en tørkeperiode hvor man ikke får til noen ting, man har ingen saker, så kommer det alltid noe. Det gjelder bare å være tålmodig. Så da bruker man disse bildene. Man er på en måte en slags ulv som går rundt og leter.

Sandberg og Copes (2012: 12) som har intervjuet etnografer om deres arbeid med dopselgere, skriver om hvordan risiko og fare er en del av fascinasjonen til den type arbeid, og at de selv liker de aspektene og bruker det når de presenterer arbeidet sitt. Det samme kan sies å gjelde for mange av journalistene her. Det er de samme aspektene som gjør jobben, om man kan si det litt enkelt, kul. Svein sa «Misforstå meg rett, men det er jo veldig moro å dekke». Jon trekker frem hvordan litt av de samme aspektene som Ole, det at man jakter saker, enten man er en hund eller en ulv.

Jon: Du går rundt som en hund og prøver å få litt kjærlighet her og der. Det er ganske brutalt og uromantisk arbeid. Jeg har ikke en sånn magisk kilde som gir meg alt. Du må som regel hente fra flere også får du litt, også må du prøve å se, "nå har jeg litt, hvordan får jeg litt mer?". Tiden er over for de dagene hvor du satt på et kontor og leste gjennom sakspapirer, det skjer sjeldent.

Terje forteller om en sak han jobbet med som ganske fersk krimjournalist, og sier «det var jo spennende», før han forklarer hendelsesløpet i detalj. Det var en hendelse som involverte kildevern. «Jeg husker det var litt skremmende. Jeg hadde ikke jobbet så mye og var ikke så erfaren. Jeg syntes det var litt ekkelt rett og slett. Ble litt redd.» forteller han. På en side sier han det var ekkelt og at han ble litt redd, men han sier også at det var spennende og verdt det. Han beskriver en prosess om å komme gjennom noe vanskelig, ha bevist seg selv som en stødig journalist med de rette kvalitetene, å gjøre noe skummelt med et så nobelt mål. Den skumle opplevelsen har jo ikke avskrekket han, da han har gjort det til en karriere. Lyng (1990) sin ide om «edgework» kan kanskje bidra til en forståelse av dette. Han beskriver konseptet som en tilnærming til grensen mellom orden og kaos hvor fellestrekket for aktiviteter som kan ses på som «edgework» er en tydelig trussel mot ens fysiske eller psykiske tilstand, eller ens opplevelse av en forklarlig og ordnet eksistens. For eksempel liv versus død, tilregnelighet versus utilregnelighet, bevissthet versus bevisstløshet, og til slutt «an ordered sense of self and environment versus a disordered self and environment» (Lyng, 1990: 857). Det er det siste punktet mange av fortellingene journalistene har faller inn i. Et eksempel er Ole som forklarer hvordan han avbrøt ferien sin for å ta en spennende sak.

Ole: Så sender de meg og en til opp dit, vi der en hel helg. Og da jobber vi sånn klassisk. Vi besøker politihuset, vi er på åstedet, vi snakker med vitner, vi kjører rundt, vi ringte til og med til en taxisentral og spurte de, "hvem er den mest kjente, den beste, den eldste taxisjåføren som kan kjenne flest mennesker i kommunen, som kan hjelpe meg med og bare kjøre rundt til vi finner navnet på han som er drept", for det visste vi ikke. Og da bruker man alle slags mulig metoder. Da er det denne adrenalinjobbingen. Da er du på rykk. Og da snakker vi om gode rykk og dårlig rykk, og dette var et sånt rykk hvor man jobber en tolvtimers dag. Står opp klokken åtte og legger seg i elleve, tolvtiden. Så går man kanskje ut en tur og prater med andre journalister. Og da er man på rykk.

Ole forklarer over hva et godt rykk er og at det er noe attraktivt. Det er spenning, ukjente elementer og i dette tilfellet får han nesten være en litt mysterieløser. I tillegg er det sosialt, hvor man på kvelden møter andre journalister som jobber på saken. Svein peker på flere av de samme tingene ved denne adrenalinjobbingen som Ole kaller det, som består mye av reising, høyt tempo som er energikrevende, men gøy.

Svein: Det koster jo masse energi og tid, utenfor jobb og alt, det å møte folk og reise steder og gjøre ting. Men om man på en måte gjør det noen år så er det større sjans for at det blir ordentlig gøy etterpå da. Det er ikke en skattekiste med gullsaker som blir delt ut over tilfeldig kveldsvakter. Det er slikt som går igjen i presse-mediebransje-artikler, at folk sier "du har ikke tid til å jobbe med egne saker". Men du tar deg tid til det. Det er sånn det alltid er det. Det er alltid kok på nyhetsgulvet, og det er en grunn til at folk får magesår og høyt blodtrykk. Det er en fordom som faktisk er riktig. Det med drikking og sånn er ikke riktig da (vi ler litt begge to). Men sånne stressting er riktig.

Man presser kroppen til det ytterste, på samme måte som Lyng (1990) skriver om hvordan arbeidsnarkomane presser seg selv til kanten av sine mentale grenser. Men her får det fysiske konsekvenser også. Hvis vi går tilbake til Jon igjen, så poengterer han en rekke ting man i tillegg skal mestre. Han syntes det er gøy, og han mester det, som igjen er et kjennetegn ved «edgework». Det handler om å utfordre skjebnen, trosse forutsetningene og å mestre de egenskapene man trenger for å komme seg gjennom (Jackson-Jacobs, 2004: 242). Enkelte pratet om diverse sikkerhetstiltak de hadde rundt sin person, og hvordan de tok forholdsregler i møte med kilder eller miljøer som kan være farlige. Uvissheten, enten om det gjelder kriminelle miljøer, eller hvordan dagene ikke kan planlegges ordentlig, kan i lys av Lyng (1990) ses på som et desorganiserende element, og er en av tingene man må ha ferdighet til å takle, eller mestre.

Per: Det er veldig mye fleksibilitet her. Vi kan godt holde på med noe også to minutter senere så holder vi på med noe annet, fordi det har skjedd noe eller fordi vi velger å omprioritere. Det er kanskje litt spesielt. Du vet egentlig aldri hva arbeidsdagen din bringer, du kan godt ha en plan om det, men det er ikke dermed sagt at det blir sånn. Du kan godt starte arbeidsdagen din her, også kan du sitte i Frankfurt om fire timer, fordi det har skjedd noe et eller annet sted i verden og du er på vei dit.

Skalaen i denne sammenheng er en litt annen, men likhetene vil jeg si er der. I tilfellet med fallskjermhoppere er det en reel konsekvens at man møter hindringer man ikke klarer, at man rett og slett blir hardt skadet eller dør, noe som skjer fra tid til annen. Det Lyng finner er at de som er aktive fallskjermhoppere mener de har noen ekstra ferdigheter som gjør at de klarer å bestemme over utfallet. Men det er et viktig element at det er beviselig farlig. Det momentet må være der for at det skal være en så stor tilfredsstillelse å mestre. Det er også faremomenter knyttet til liv og helse, og journalister kan oppleve svært alvorlige konsekvenser. Flere av stedene har også fått nye sikkerhetstiltak, og det er vanskeligere å komme inn i bygningene. Som Lars sa: «man skulle ønske at man kunne kanskje få litt mer fra bakken i Syria, men i og med at journalister blir halshugget så er det ikke så mange reiser dit, ikke sant».

5.2.2 Grensedracting mot ressurser

Arne: De har flere rendyrka krimreportere [VG], og de har flere litt ulike kategorier. Du har dyktige kildemenn, noen som jobber kjapt og noen som jobber langsiktig. De klarer å dekke over et større felt enn det vi gjør. Så vi må jobbe smart for å i størst mulig grad løpe vårt eget løp. Fra tid til annen så klarer vi det, og fra tid til annen ikke. Forrige uke var det en sak hvor vi var de første som brukte navn og bilde, med familiens på en måte samtykke og godkjenning. [...] Også er det andre ganger VG, men de er vanskelige å konkurrere med fordi de er flinke på mye.

Som vi så i forhandlingen av den andre identiteten, den samfunnsengasjerte journalisten, jobbes det narrativt for å posisjonere seg selv som en underdog, og det gir en noen fordeler narrativt sett. I utsagnet over, forteller Arne om en ganske vanlig måte å ramme inn arbeidet på, som da også brukes for å forhandle denne identiteten, men det blir lagt vekt på litt forskjellige kvaliteter. Underdog-narrativet gjelder ikke bare for produktet, eller sluttresultatet, som vi så mer på i forhandlingen av den andre identiteten, det beriker også ferden dit.

Svein: Men da har du det der reset på en måte, da var det det actionelementet. [...] Når du er på en annen jobb og får beskjed om at det går fly om to timer, også skal du slå de [VG]. [...] Det er

gøy. Det er den action-biten da. Alle de tingene er veldig store ting, og ting som er veldig givende å jobbe med.

Fokuset i fortellingen handler ikke om å oppfylle noe samfunnsoppdrag og har i det hele tatt ikke noe å gjøre med å skape en nyhetssak. Han forteller at det er ikke så viktig, men det er gøy. Poenget her er hvordan de til tross for at alt går i mot dem, får det til. Det er masse spenningsmomenter: det er uforutsigbarhet, det er et kappløp, oddsene er i mot dem, og likevel klarer de det. Ved å posisjonere seg i forhold til VG, og dermed sette seg selv i den mest utfordrende rollen, gjør han seieren enda større. Samtidig er ikke risikoen så stor. Posisjoneringen minimerer også risikoen for å sette identiteten sin i et dårlig lys. Historien hadde ikke vært så spennende om de ikke hadde fått det til, men det hadde jo ingen forventet heller. Funksjonen til denne fortellingen er å kunne fremheve et litt «kult» selv, å kunne vise seg som en god historieforteller, men samtidig minimere risikoen for å feile. Ved å se narrativ som konstituerende, har de allerede narrativt forhandlet eventuelle fremtidige feil til noe mindre negativt. Selv om de får det til denne gangen, kan det være at neste gang de står ovenfor samme utfordring, at de ikke får det til. Da har de allerede gjort grunnarbeidet for å se seg selv i et godt lys. På en måte er det rettferdiggjøring av fremtidig feiling, for sikkerhetsskyld.

5.2.3 Grensedragning mot kjedelige andre

Per: Det er stor forskjell på hvordan NTB og hvordan vi skriver en sak.⁸ Hvordan vi bygger opp manuset, og sånne ting. NTB er nok litt mer, litt tørrere i språket enn det vi er, og de bruker ikke så kraftige bildevirkemidler kanskje. Så det er litt sånn ulikt hvordan vi løser ting da. Men ofte så kommer man jo inn i vår måte å tenke på etter hvert. Det handler litt om hvordan vi løser saker og hva slags kilder vi bruker og at vi ønsker å ha levende mennesker med i reportasjene våre og sånne ting. At vi ikke bare ønsker bilde av en bygning eller en bildeløs sak for eksempel. [...] Det går an å gjøre en sak veldig lite interessant hvis man først ønsker det (han ler). Det er ikke noe problem. Det er vanskeligere å gjøre den engasjerende og lesbar.

I tillegg til å trekke inn andre for å vise seriøsitet og hvordan de tar jobben på alvor, er det på en annen side også viktig å få frem hvordan de er spennende og hvordan deres arbeidssted er «bedre» å jobbe på enn andre. Per trekker frem hvordan de løser ting på en annen måte enn NTB, ved at de bruker et mer levende språk. NTB er kjent for å være veldig deskriptive, og for Per er det negativt og han ønsker ikke å bli identifisert med det. For ham er det viktig

---

⁸ NTB (Norsk Telegrambyrå) er et nyhetsbyrå som selger nyhetssaker til norsk presse, gjerne løpende nyheter.

hvordan de, i motsetning til NTB, har saker med menneskelige elementer og hvordan de bruker kraftigere bilder. NTB er rett og slett litt kjedelige, mener han. I tillegg legger han til hvordan det jo er vanskeligere å gjøre en sak spennende, men at de får det til. Dermed er de kanskje litt flinkere også. Svein snakker om hvordan man på hans arbeidsplass får muligheter til å gjøre mer. Han forklarer hvordan de har mye å gjøre, fordi de ikke har like mange ansatte, men til gjengjeld så slipper de å få prasket på seg mye uinteressante fyllsaker, fordi de har ansiennitet.

Svein. Nå tror jeg riktignok er ganske mye flatere struktur her enn andre steder, fordi vi er mindre enn VG og andre, at det er ikke den der generasjonen med seniorreportere på 55 som dasser rundt og spiser lunsj i fire timer. Den typen holdninger finner du ikke her. Men hvis du snakker med folk andre steder, og de er ærlige, så vil jeg tippe at de sier det er et ganske stor klasseinndeling.

Til tross for at VG har mye ressurser i forhold, er det bedre å jobbe på arbeidsplassen til Svein, mener han. Det er der du får muligheter.

Erik: Det handler om den miksen og det handler om saker som engasjerer folk, selv om det ikke er det viktigste i verden, så er det også ting som er viktig for folk. Og som er engasjerende og det er jo litt forskjell fra oss da, og andre medier, men det er nok ting som, det gjør oss mer, det at vi skal nå så bredt og både på, for leserne våre og på saksfeltet gjør jo at noen også kan kritisere oss for det da. Men det er jo det vi står for.

Igjen, i møte med den tabloide kritikken, som Erik inkorporer i utsagnet sitt, kan han snu det tvert om, og si at det er nettopp det som gjør at folk leser det, som gjør at de er relevante og engasjerende. Brurås, skriver om hvordan noen aktører oppfattes som «tabloide og stolte av det». Kanskje er det ikke nødvendigvis stolthet, men mer en slags meningsforhandling om legitimitet, som man har lyst til å opprettholde fordi den gir narrative fordeler som å være engasjerende og ikke så kjedelige som andre. Kanskje er det kvaliteter som knyttes mer til «den kule i gjengen».

5.2.4 Grensedragning mot kvaliteter

Det er ikke sånn at alle kan bli krimjournalister. For å sitere Liam Neeson i filmen “Taken”, «what I do have are a very particular set of skills, skills I have acquired over a very long career». Det samme kan sies om det å være krimjournalist.

Jon: Rykkejournalist, ja, det er en egen sjanger.

Tara: Hva er på en måte det? Er det noe å trakte etter eller er det noe folk ikke vil?

Jon: Jeg vil jo tro at, for min del er det noe å trakte etter. Det er jo spennende. Du havner jo midt i der det skjer. Det er adrenalinjournalistikk egentlig. Du får det samme rushet som du også får når du slår hull på en stor sak. Det er litt action. Det er ikke alle som liker det for det kan være ganske tøft. Ikke bare skal du være der det skjer, du må også hente hjem det beste. Det som ingen andre har. Men jeg liker det. Det er kanskje litt urettferdig, men det er noen som sa en gang "alle kan rykke, men det er ikke alle som kan være gode journalister". For som regel så holder det ikke å være flink til å transportere deg selv fra A til B. Du må gjøre en jobb når du er på rykk, men også når du kommer hjem igjen, og ellers i hverdagen.

Han oppsummerer jobben med «it's a young mans game, som de sier». Du må kunne mestre alle momentene. Han fortsetter:

Jon: Du må ha evnen til å finne egne saker. Og du må ha evnen til å ha et kildenettverk som er så godt at du kan konkurrere med seks, syv andre mediehus samtidig og likevel hevde deg. Du må være kjapp, du må være effektiv. Jeg tilhører nok mer den delen av krimjournalistikken som, eller jeg er nok mer en krimjournalist som får mest mulig informasjon, heller enn å grave frem egne saker på kontoret, hvis du skjønner hva jeg mener. Så, men det følger jo mye av det samme som i andre stoffområder, ikke sant. Det handler jo om å hente inn informasjon og være kreativ og ha ideer, være kjapp. Det gjelder jo ikke bare for krimjournalistikken, men kanskje særlig der gjelder det å være kjapp i hodet, kjapp og effektiv og ha gode kilder, eller ha et kildenettverk. Da kommer du ganske langt.

Tara: En konkurranse...

Jon: Ja, det er et konkurransefortrinn for å si det sånn. Det er ikke mange journalister i Norge som har et godt kildenettverk i for eksempel politiet. Men det er en skjør konstruksjon, for det skal ikke så mye til før du plutselig ikke har noen lenger.

Dette er nok en god beskrivelse av det jeg oppfatter som idealet. Kreativ, aktiv, effektiv, å klare å holde hodet kaldt når det står på som verst og ha evne til å finne egne saker. Disse kvalitetene er veldig viktige, og skiller ofte de erfarne journalistene fra de mer uerfarne eller ikke passende journalistene. Det er, igjen som i det innledende sitatet, egenskaper eller kvaliteter man enten har fått gjennom mye hard jobbing, eller har iboende i seg. Du kan ikke nødvendigvis lære deg å bli en god krimjournalist på høyskolen, som Daniel sa: «Jeg skjønner ikke helt hvorfor folk utdanner seg innenfor journalistikk for å være helt ærlig».

En av egenskapene du må ha, er et godt håndlag med andre mennesker. Du må være en menneskekjenner, og få andre til å åpne seg opp til tross for at de hverken vil, eller kanskje burde. Igjen er vi tilbake til den tause kunnskapen, magefølelsen man ikke kan sette helt ord på. Det er også noe av appellen. Å ville snakke med folk og fortelle deres historier, det må du like og det må motivere deg, svarer kildene gjennomgående. Du må være en sånn type som får andre til å snakke, til å stole på deg. Som Terje forklarer, «Det er egentlig den viktigste metoden man har, i den type journalistikken. Det er jo det. Prate, prate, prate, prate». Ole også påpeker dette:

Ole: Den grunnleggende journalistikken er jo, som jeg alltid har basert det jeg har jobbet med på, måten jeg har jobbet på, er at jeg først og fremst henter inn informasjon verbalt. Noen sier noe til meg. Det er grunnpilaren i min journalistikk.

En annen er en nyhetsteft. Som Ole fortalte, var det én ting han tok med seg fra Erik Tumyrs bok: «som krimjournalist må du lære deg en ting: det er alltid mer saft igjen i sitronen.» Du må kunne skape noe når det er lite som kommer gratis, og vite hva som selger. Som en av journalistene sa, han ble ansatt fordi de mente han hadde de egenskapene som må til for å sette dagsorden.

Ugelvik (2008) beskriver hvordan mannligtsarbeid kan forsåes som menns stadige forhandlinger om å plassere seg selv ut fra ulike forståelser av subjektposisjonen 'mann'. Han skriver at dette foregår i samspill med andre diskursive posisjoner, i hans tilfelle for eksempel ung/gammel og norsk/innvandrere. Videre skriver han at de forskjellige subjektposisjonene er diskursive ressurser som individer kan bruke i konstruksjonen av sin identitet og hvordan ressursene ikke er tilgjengelige for alle i samme grad. Overført til denne oppgaven, kan vi snakke om hvordan forskjellige posisjoneringer, altså de forskjellige grensene, skjer samtidig og i forhold til hverandre. Samtidig er forståelsen om mannligtsarbeid som identitetsarbeid, også nyttig her. Vi kan se grensedragning mot andre typer, eller grensedragning mot egenskaper som en måte å forhandle sin posisjon innenfor oppfatningen av hegemonisk maskulinitet. Connell og Messerschmidt (2005: 832) forklarer hegemonisk maskulinitet som den mest anerkjente måten å være mann på, og som noe alle menn må posisjonere seg ut fra. Jeg vil her argumentere for at de forskjellige egenskapene som journalistene peker på i skapelsen og grensedragningen av denne identiteten, er et narrativt uttrykk for å posisjonere seg innenfor forståelsen av hegemonisk maskulinitet. Gjennomgående er beskrivelsen av denne identiteten en actionsøkende, kapabel og handlekraftig person. Jon beskriver her

hvordan følelsesmessig involvering er en distraksjon, at man ikke har tid til å sitte og ta hverandre på følelsene. Han er veldig negativ til hvordan følelser er en hindring for å gjøre jobben man er der for, og trekker frem hvordan det kanskje først kommer frem etter man er ferdig som krimjournalist. Et annet sted i intervjuet trekker han frem hvordan jobben ikke er for alle, og at noen slutter fort.

Jon: Det er alltid viktig å ha avstand til det du skriver om. Men det er ikke nødvendigvis negativt å ha et hjerte heller. Du blir jo påvirket, men det skal ikke vises gjennom det du leverer fra deg. Det har ikke vært noe problem for meg, sånn i karrieren. Men det er kanskje det er etterpå, når du er ferdig, når du kommer hjem, så kanskje du tenker på det. Men der og da så har du som regel ikke tid til å, ja. Og det er litt viktig da, viktig at man ikke setter seg ned og begynner å, sitte ta hverandre på følelsene. Fordi at da mister du den, du er der først og fremst for å gjøre en jobb. Det gjelder alle yrker sånn sett. Det er bare en distrahering.

Å bli styrt av følelser kan sies å ha blitt koblet mot kvinnelige subjektposisjoner. Det er i senere tid blitt mer akseptabelt for menn å vise følelser, men det er kanskje mer unntaket fortsatt. Det er klart at den maskuline identitet ikke lar seg styre (og forstyrre) av følelser. Han er derimot handlekraftig og har de rette egenskapene for å gjøre en god jobb under krevende omstendigheter. Hittil har det vært lite fokus på hvordan dette er et mannsdominert arbeid. Som sagt består intervjuene av kun én kvinne, og det var ikke så mange jeg hørte om heller. Det gir mening at narrativet formes av mer maskuline verdier, hvor denne søkingen etter action er en av dem.

Daniel: Vi snakker jo veldig mye om tradisjon, det har jo generelt vært lite kvinner. Veldig mange kvinner jobber på nettdesken, og tar veldig mye av seg hendelsesnyheter og sånn sett krim der, så det er jo ikke sånn at det er helt svart da. Også jobber flere kvinner med politikk, eller gjør de egentlig det? Men det er altså en skjev fordeling. Jeg tror det henger litt sammen med gamle... Det oppstår lett et lite miljø med noen få menn, typisk barneløse, som utgjør krimgruppen. Det tror jeg skjer mange plasser, og det er ikke sånn veldig sunt.

Ugelvik (2008) skriver om hvordan mannlighetsarbeidet består i å motarbeide krefter som trekker ham vekk fra sentrum av «mannlighet», det vil si den mest ønskelige formen for mannlighet. Disse krefter styrer ham utover i periferien mot andre former for maskulinitet, som er mindre ønskelige. Han argumenterer for at de fleste har et velprøvd repertoar av teknikker eller verktøy som kan brukes for å gjenskape den alltid midlertidige stabiliteten i møte med de destabiliserende kreftene. Her kan vi se grensdragning som en slik teknikk, som kan forsterke deres egen identitet og mannlighet, og motarbeide negative oppfatninger

eller subjektposisjoner. Om vi ser hegemonisk maskulinitet som «bebodd av slagkraftige og tøffe menn av ære», er det dette idealet journalistene strekker seg etter. Ved å posisjonere seg i forhold til egenskaper eller personer som mangler egenskapene for å oppfylle ideen om den hegemoniske maskuliniteten, kan de selv posisjonere seg i sentrum, og identiteten som krimjournalist, spesielt som en spenningsøkende krimjournalist, gir gode muligheter for å narrativt forhandle frem den posisjonen. Hvis vi går tilbake til det litt spissformulerte eksempelet i begynnelsen, kan vi se hvordan karakteren til Liam Neeson oppfyller mye av det vi tenker på som sentrum av mannlighet, en rettferdig og slagkraftig mann av ære. Han reagerer med handlekraft i stedet for å sette seg ned og ta seg selv på følelsene, for å bruke det bildet igjen. Og slik skal også en god krimjournalist gjøre i vanskelige situasjoner. Han vet hva som kreves av ham, og har den rette innstillingen og egenskapene til å gjennomføre det. Det gir også narrative muligheter for mannlighetsarbeid for identiteten. Dette har også flere likheter til hvordan Gravngaard (2012) forklarer hvordan journalister konseptualiserer nyhetsarbeid. Å være ledende, en alfahann og ikke en som følger etter, kan også sies å være en del av den hegemoniske maskuliniteten. Hun forstår nyhetsarbeid som en maktkamp, hvor journalistene ønsker å være den ledende på sitt felt, være den som får tak i den gode saken, og ikke den som må følge etter andres saker. Hvis det er idealet, som kan sidestilles med en større kulturell kontekst av maskulinitet, ønsker journalistene derfor å posisjonere seg som den som får det til, som er den ledende, den med de rette egenskapene for å få det til.

Jon: Jeg tror jo det at hvis vi hadde fått inn en kvinne fast, så tror jeg, og den personen hadde de rette egenskapene som journalist, så tror jeg det kunne vært en styrke. For det handler litt om å ha noen som tenker annerledes, nå sier jeg ikke at menn og kvinner tenker annerledes, men det er litt sånn, når du sitter tre menn, samme alder samme bakgrunn, så er det litt lett å gå seg fast i de samme, det er ikke så mange andre stemmer, hvis du skjønner. Så hvis du da får noen som er yngre, noen som er yngre og kvinne, kanskje du får inn litt andre impulser. Vi har jo noen hos oss nå, som er inne midlertidig som er veldig flink, som har vært positivt for oss, tror jeg.

Det Jon forklarer er at det samtidig er det andre kvaliteter som kan bli verdsatt, mer 'kvinnelige kvaliteter'. Men først når det er snakk om en kvinne. Ingen av dem selv innehar de kvalitetene, da det å ha en med disse kvalitetene ville tilføyde noe. Som i denne sammenhengen, gir en narrativ mulighet for å distansere seg fra «umannlige» karakteristikkene det ville gitt identiteten deres.

5.3 Hvorfor to identiteter og hvordan henger de sammen?

Vi har hittil sett hvordan journalistene former og forhandler frem to forskjellige identiteter knyttet til det å være krimjournalist. Den ene baserer seg på deres mer noble grunner for journalistikkens eksistens, samfunnsoppdraget; hvordan de er samfunnsbevisste, engasjerte og seriøse aktører som gjør en vanskelig, men viktig jobb. De forhandler denne identiteten ved å peke på forskjellige grenser mot grupper eller egenskaper de ikke ville identifisere seg med, hvordan andre mediehus jobber og kan være uansvarlige, hvordan utenlandske medier ikke har en passende grense og andre personer innad på arbeidsplassen som ikke forstår opp og ned på media. Alle punktene peker på forskjellige aspekter ved hvordan man arbeider med sensitive temaer, tar et slags ansvar for offentligheten og holder seg innenfor vesentlighetens grenser. Den andre identiteten som kommer til syne er en mer spenningsøkende, maskulin og jaktende journalist, den spenningsøkende journalisten. Forhandlingen og formingen av denne identiteten kommer til syne gjennom grensearbeid i forhold til de med mer ressurser, andre som oppfattes som kjedelige og til slutt i forhold til journalister som mangler det lille ekstra.

Riessman (2008: 105) forklarer at narrativ dialogisk analyse ikke fokuserer på hva eller hvordan, men på hvem, når og for hvilket formål. Den dialogiske tilnærmingen legger vekt på hvordan forskjellige uavhengige og autonome stemmer kombineres. De forskjellige stemmene i en fortelling, som kan stå mot hverandre samtidig som de kombineres, kan dermed skape nye fortellinger (Sandberg, 2015: 14). Her skal vi se litt nærmere på hvordan de to identitetene henger sammen, gjennom etiske vurderinger og sterke opplevelser som føles viktige og meningsfulle. Etiske avgjørelser er knyttet til hele prosessen ved å jobbe med krim saker, spesielt knyttet til identifisering og arbeid med kilder. Det gjennomsyrrer alle aspektene ved journalistenes fortellinger.

Erik: På krim så vil du kunne stå i situasjoner hvor du skal ta kontakt med pårørende. Hvis et menneske er drept, skal vi skal ta kontakt inn mot pårørende, er det riktig å gjøre? Vi tar jo aldri kontakt direkte med pårørende i sånne handlinger, så skal vi henvende oss til presten og høre om han har noe de skal formidle? Hvor går grensen for hvor vi skal henvende oss? Kan vi ringe mor til gjerningsmann? Det kan jo være et stort tap også for pårørende til de som er gjerningsmenn. [...] Hvordan skal vi bruke opplysningene vi får? Er det noe av det vi ikke bør videreformidle fordi det kan sverte minnet til den som er død? Det er ekstremt varierte og et vell av problemstillinger som vi kommer opp i og som vi må ta fortløpende vurderinger av. Også

handler det jo ofte om å få mest mulig informasjon, men ikke nødvendigvis publisere mest mulig av den informasjonen, litt det jeg snakket om i den silingen som skjer i den prosessen. Vi ønsker å få informasjon inn, men så kommer det veldig mange vurderinger før vi videreformidler den informasjonen.

Erik forklarer det veldig godt. De ønsker å få informasjon inn, og mye av nyhetsarbeidet kan knyttes til det ønsket, som vi har sett i forrige avsnitt. Mye av identitetsarbeidet til den spenningsøkende journalisten knyttes også til det samme ønsket. Men før de publiserer noe, må det gjennom en rekke filter, hvor identitetsarbeidet til den samfunnsengasjerte journalisten kommer inn. Ole forklarer om en sak med ganske sterke hendelser, hvor ikke alle detaljene ble publisert.

Ole: Det var sånn som jeg omskrev. Jeg tok ikke den helt direkte.[...] Vi har ganske sterke regler på hva slags informasjon som vi går ut med. Noen ganger så blir vi kanskje litt sånne sosionomer som skal beskytte alt og alle og at det blir vanskelig å ta avgjørelser, men hovedregelen er litt sånn "hvis det du skriver er sant og hvis det du skriver er riktig, så kan du skrive det". Det er hovedregelen, men så er det jo en rekke andre hensyn som vil spille inn. Men, hvis det er sant og riktig, da har du et godt utgangspunkt.

Fortellingen hans inkorporerer begge de to identitetene vi har sett på gjennom arbeidet med denne ene saken. Det er en balansegang mellom å finne de rette elementene i saken, de mest nyhetspirrende elementene, men samtidig ivareta etiske retningslinjer som forventes av gode journalister. Ole kaller det grenselandsjournalistikk. Motivasjonen som styrer journalistene ser ut til å komme fra hvordan man kan fylle rollen som en spenningsøkende journalist, men samtidig gjøre noe viktig, slik at det er legitimt arbeid.

Daniel: Jeg syntes noe av det aller kjekkeste er disse her store smellene, hvor det virkelig... Det føles veldig meningsfullt å jobbe med det. Det er noe som skjer ganske kjapt, og du jobber veldig under stress og press, og jeg syntes det er superkjekt. Det er noen av de beste dagene. In Amenas i Algerie, for eksempel, det er jo forferdelig å si det, men det er jo en interessant dag på jobb, for å si det sånn.⁹ Og jeg tenker at vår jobb da er faktisk ganske viktig, vi skal tross alt bringe informasjon til folk.

Et annet aspekt som knytter de to identitetene sammen, er det Daniel peker på. Det er vanskelig å si at det bare er gøy, det virker ikke til å være akseptabelt å kun knytte positive

---

⁹ 16. januar 2013 ble gassproduksjonsanlegget Tigantourine i In Amenas, Algerie okkupert av Den maskerte brigade, som senere er blitt linket til Al-Qaida. Gisselsituasjonen med over 800 personer, blant disse var flere nordmenn, varte til 19. januar. Statoil var et av selskapene på anlegget. Totalt døde 69 personer, både gisler og militante, hvorav fem norske statsborgere (Utenriksdepartementet, 2013).

opplevelser til så tragiske hendelser. Man må legge til hvorfor det er viktig også, slik som både Tor og Svein gir eksempel på under.

Tor: Jeg husker utrolig godt den dagen [22. juli]. Det var først eksplosjonen, «hva er dette her»? Vi vet ikke helt, men her må vi sende noen. Fikk et team på et fly. Og så begynte ting å komme, at det var mer ting med det. Jeg husker at jeg bare gikk rundt i redaksjonslokalet, klokka var sånn tre, fire eller noe sånt. Og sa "alle som er på jobb her, kom inn på dette rommet". Også sa jeg at "dette her er kanskje den dere kommer til å huske best i deres journalistiske liv, nå trenger jeg at alle som kan, jobber. Og jeg tror dere vil angre om dere ikke gjør det. Dette her er stort". Da stilte jo alle opp, og mange som hadde gått kom inn igjen.

Svein: Spesielt på de virkelige store, når det virkelig smeller, da er det veldig sånn... Det er utrolig gøy. At liksom hele organisasjonen er med å drar samme sak i samme retning. Det, når det liksom ordentlig klikker sånn, da er det gøy. [...] Det var noe jordskjelvet i Nepal for eksempel.¹⁰ Og Tunisia selvfølgelig.¹¹ Jeg mener ikke å si at vi har det gøy når folk dør, det er ikke derfor det er gøy. Men det er gøy, uansett hva man jobber med, så er det gøy å være del av en organisasjon hvor ting bare funker. Ja, hvor alle gir jernet like mye da.

Arbeidet knyttet til de etiske grensene kan ses som at de muliggjør positive opplevelser knyttet til arbeidet. De etiske grensene som muliggjør identiteten som samfunnsbevisst journalist, muliggjør samtidig også identiteten som spenningsøkende journalist – de muliggjør hverandre. Den samfunnsengasjerte identiteten er som en ramme den spenningsøkende journalisten kan operere innenfor. Uten den spenningsøkende journalisten hadde man ikke hatt samme mulighet til å møte kravene og forventningene om saker med gode lesertall, igjen siden mange av de viktige sakene ikke ses som åpenbare leserhitter. Men man kan ikke være «helt cowboy» heller. De etiske vurderingene muliggjør å kunne operere litt på kanten, jakte de gode vinklingene, de tingene som kanskje ikke oppleves som så viktig, å være litt cowboy. Men en cowboy som vet hvor grensene går. Det gjør også at man på en måte får lov til å like de store hendelsene, som uunngåelig er de mest negative innen kriminaljournalistikk.

De gir også forskjellige muligheter for identitetsarbeid. Som vi så i den første delen av kapitlet om den samfunnsengasjerte journalisten, var én av funksjonene til narrativet å vise hvordan de nettopp er samfunnsbevisste og seriøse, og det var noe som kom frem med en

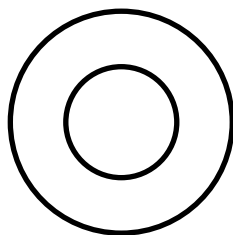
---

¹⁰ 25. april 2015 inntraff et jordskjelv i Nepal med en styrke på 7,9 på Richters skala. Over 8500 personer omkom.

¹¹ 26. juni 2015 ble 38 personer drept og 36 personer skadet i Sousse, Tunisia da en eller flere gjerningsmenn åpnet ild mot et hotell. En antatt gjerningsperson ble drept i skuddveksling med politiet.

gang. Senere utover i intervjuene, kom flere historier om spenning og hva som er gøy med jobben, ikke bare givende på en Skup-pris-måte. En måte å se det på er at de ble mer komfortable med meg etter hvert i intervjuet, og dermed slapp ned *guarden* litt for å vise hvem de «egentlig er». En annen måte er å se igjen på hvilken funksjon de forskjellige historiene har. Når det er viktig for dem å formidle hvordan de er samfunnsbevisste med en gang, så er det tydeligvis noe de ønsker å formidle og et lys de vil at jeg skal se dem i. Tolkningen da blir at det var så viktig for dem å fortelle, at det var det første de gjorde. Senere i intervjuene kom andre historier frem, som kunne vise frem andre egenskaper, for at de ikke skulle fremstå så ensidige og endimensjonale. Men den ene er ikke mer «ekte» enn den andre. De fyller forskjellige behov. I likhet med de Sandberg (2009b) har snakket med, gjør journalistene også nytte av to forskjellige narrative former av selvet, formet som identitet, og skifter kontinuerlig mellom dem. Og det er selvfølgelig ikke slik de forskjellige narrativene kommer til syne, altså først den ene og så den andre. De glir over i hverandre, og ble formet av hva vi snakket om og fokuserte på under intervjuene. Jeg ser det som et argument for hvordan de to identitetene tjener til dels forskjellige formål.

Narrativ kriminologi er situert mellom den klassiske opposisjonen mellom agency og struktur (Sandberg, 2010). Journalistene former og forhandler identiteter, og på én måte kan man se hvordan konteksten, samfunnets oppfatning av journalistikk og metanarrativ, utgjør hva som faktisk er tilgjengelige forståelser eller rammer å fortelle narrativer innenfor. Hvordan strukturen former hva som er tilgjengelige identiteter, og at deres bruk av den samfunnsengasjerte journalisten kan ses på som at de former identitet innenfor den rammen. En annen måte å se det på er at det fremhever journalistenes *agency*, ved å forstå bruken av den samfunnsengasjerte journalisten som en måte å kontre kritikk og en negativ forståelse og definering av seg og sin gruppe. Vi kan se for oss denne figuren under, hvor den innerste sirkelen representerer handlingsrommet til den spenningssøkende journalisten, mens den ytterste sirkelen representerer handlingsrommet til den samfunnsengasjerte journalisten.

Figur 2

Hvis vi tenker oss at denne ene identitetens ramme muliggjør, og at den andre identiteten opererer innenfor dens begrensninger og muligheter, gir det også et bilde på hva de forskjellige identitetene fremhever. Identiteten som spenningssøkende journalist, fremhever journalistenes *agency*, deres handlingspotensial og skapelse av en identitet som baseres på deres ønsker og valg. Den vektlegger hvordan de selv søker spenning, og klarer å muliggjøre seg av ressurser og skape noe andre ikke gjør. Den samfunnsengasjerte journalisten fremhever ikke deres *agency*, til tross for fokuset på kritisk tolkning og objektivitet. Det knyttes opp til et allerede eksisterende rammeverk, som journalistene former identitet innenfor. Den andre identiteten derimot, kan ses som å fremheve deres *agency*. Deres egenskaper, deres motstand til det allerede eksisterende rammeverket av journalistisk forståelse. Den skapes av samfunnets forventning og muliggjøres av de forventningene. Den knytter seg til normer og regler allerede i samfunnet, og journalistisk «beste praksis». Det er en ganske statisk måte å se det på, men man kan tenke seg hvordan strukturene journalistene må jobbe innenfor, er kroppsliggjort av og gjennom den samfunnsengasjerte journalistens identitet, og handlingsrommet av og gjennom den spenningssøkende journalisten.

Every text, he [Bakhtin] argues, includes many voices – hidden internal politics, historical discourses, and ambiguities – beyond the author’s voice. [...] A given word, Bakhtin argues, is saturated with ideology and meanings from previous usage; analysts never encounter a word from a “pure” position – it is not a neutral repository of an idea. An utterance carries the traces of other utterances, past and present, as words carry history on their backs” Riessman (2008: 107).

Analysen har lagt vekt på hvordan journalistenes narrative identitet er formet og skapt av konteksten den skapes i. Det kommer frem hvordan forventninger, oppfatninger og allerede eksisterende måter å forstå ting på, former deres identitet. Det får uttrykk i to forskjellige «stemmer», som ikke er skapt av journalistene alene, men som er ekkoer av samfunnet rundt, og «who we imagine we were, are, and might be in our heads and bodies with who we were, are and might be in the social contexts of family, community, the workplace, ethnicity, religion, gender, social class, and culture writ large» (McAdams, 2008: 242-243). McAdams skriver at fortellingene vi skaper for å forstå livet vårt, handler fundamentalt om vår kamp for å forsone de forskjellige tankene. For å løse de tilsynelatende fragmenterte arbeidsoppgavene, har journalistene formet to identiteter, som forenes gjennom fortellinger om etiske beslutninger og sterke opplevelser. Som McAdams (2008: 243) skriver, kommer selvet til enighet med samfunnet rundt gjennom narrativ identitet.

6 Avslutning

Denne oppgaven har vist hvordan krimjournalister selv forstår nyhetsverdi opp mot forskjellige nyhetskriterier og hvordan de former identitet opp mot sitt krimjournalistiske arbeid. For å se på nyhetsverdi har jeg i oppgaven brukt ideen om nyhetskriterier, og analysert datamaterialet opp mot Jewkes (2011) sin versjon. Mange av kriteriene var ytterst relevante når jeg skulle undersøke hva som vekker nyhetsinteresse hos krimjournalistene som ble intervjuet. Nyhetskriterier er ikke bare relevante i tekstanalyse for å se hva som blir prioritert, men også for å se hva som styrer utvelgelsen. Det kommer frem i analysen at mange av kriteriene er bevisste egenskaper som journalistene ser etter, men at de likevel også er del av den kunnskapen de har tilegnet seg som ikke trengs å diskuteres. Som Lars sa i avsnittet om terskel, «Da er det ikke sånn at ledelsen må nøde oss om å dekke Eirik Jensen eller drapet på Sigrid. Vi vet når toget går [...]». Det kommer også tydelig frem at flere trekk ved det samfunnet vi lever i, også finnes igjen i nyhetsinteressen som risiko, personifisering og forenkling som alle bidrar til å gi mediene et disproporsjonalt bilde av kriminalitet, og støtter oppunder det Greer (2005, 2007) og Jewkes (2011) skriver om hvordan disse faktorene bidrar til å gi et feilaktig bilde av kriminalitet. Det ligger i sakens natur, om man kan snakke om det i et konstruktivistisk perspektiv, at det er mer sensasjonelt med noe som ikke skjer ofte. Dette har flere poengtert gjennom teksten, blant annet Ole som sa at de ikke var til for å fortelle om at boligprisene var som før, eller Jon, som påpekte at man ikke må undervurdere sjokkeffekten. I tillegg til de foreliggende kriteriene som oppgaven har støttet seg på, kom det frem i intervjuene hvordan også det å være først, spiller inn i utvelgelsen og oppfattelsen av hvor nyhetsverdig en sak er. Det finnes mange forskjellige inndelinger av nyhetskriterier. Noen tillegger visse kriterier til hendelsene og andre til produksjonsprosessen. Ideen om å være førstemann går i så fall under sistnevnte. Likevel er det implisitt i alle kriteriene at det ikke er uavhengige verdier ved hendelsene, men at nyhetsverdien skapes gjennom journalistens oppfattelse av dem. Dette står i kontrast til Galtung og Ruge (1965: 71) som argumenterte for at nyhetskriterier er egenskaper ved hendelsene: enten har de det eller ikke.

Ved å se på de forskjellige nyhetskriteriene som kom frem gjennom analysen oppdager man hvordan de forskjellige kriteriene kan ses på som komponenter i fortellinger. Målet til journalistene virket å være å fortelle en hel historie, i hvert fall med de «store, gode sakene». De sakene som blir ansett som best, er saker hvor det er potensial for å fortelle noe mer enn

deler og små biter av hendelser. Gjennom å se på hva journalistene oppfatter som et «godt drap» fremlegges det hvordan både fremdrift og mysterie kunne høyne en sak og gjøre den til en god sak. Når saker ikke er ferdig løst, og leseren kan være med på å løse saken, anses det som et positivt aspekt. Dette samspiller med at det er en fremdrift i saken. Forblir det et mysterium mister saken verdi.

Det er også slik at en sak ikke alltid kommer ferdig som en god sak, eller et «godt drap». Noen ganger gjør de det, og det er slike saker som ingen trenger å nøde noen om å dekke. Andre ganger er det saker hvor journalistiske kvaliteter kan høyne saken fra middelmådighet til noe aktverdig. Dette går igjen inn på hvordan nyhetsverdi ikke er uavhengig av nyhetsprosessen og journalistenes oppfatninger. Saker som kanskje ikke faller så naturlig inn i de forskjellige kriteriene, kan likevel høynes gjennom forskjellige vinklinger og å få frem en god historie, og dermed få mye omtale.

I kapittel fem skiftes fokuset fra nyhetshistoriene til historiene om journalistene selv. Gjennom å studere symbolsk grensedragning har to forskjellige narrative identiteter kommet frem. Begge er knyttet til arbeidet deres som krimjournalister, og former hvordan de ser på nyhetsverdi og de forskjellige nyhetskriteriene. Symbolsk grensedragning blir brukt for å forhandle frem denne identiteten gjennom at man skiller seg fra grupper og egenskaper man ikke ønsker å bli sammenlignet med. Den første identiteten baserer seg på identitetsforhandling opp mot samfunnsoppdraget og dreier seg mye om hvordan journalistene er bevisste sitt samfunnsansvar og legger vekt på at jobben de gjør kan være viktig, og er vanskelig. Journalistene tegner opp forskjellige grenser som forsterker ideen om den samfunnsbevisste journalisten. For å hevde seg nasjonalt, peker de på hvordan andre mediehus jobber og trekker grensene for det etiske arbeidet og samfunnsansvaret. Slik kan de plassere seg selv og sin «inn-gruppe» i et positivt lys. De samme behovene kan ses også i grensedragning mot utenlandsk presse. Der viskes forskjellene innad i Norge ut, og tegnes opp på nytt for å heve norsk pressestandard og ta avstand til umoralsk pressedekning. En siste grense innenfor denne identiteten er mot andre innad på arbeidsplassen. Her er det mer journalistiske kvaliteter på individnivå som trekkes frem, og det kan tolkes som et forsøk på å vise seg av verdi for arbeidsplassen i et medielandskap i endring.

Arbeidet som gjøres i disse fortellingene om den samfunnsbevisste journalisten må ses kontekstuellt. En tolkning er å se dette narrative som en måte å forene selvet og samfunnet rundt på, i likhet med McAdams (2008: 243) sin oppfattelse. Gjennom å påpeke hvor seriøst

de tar jobben sin og det ansvaret som følger med den, gir de en respons til all kritikken de møter. De bruker og begrenses av diskursen og ideene om journalistikk som allerede eksisterer. Dette gjelder både i den lokale konteksten, men også, som vi så, i et metanarrativ som går på tvers av landegrenser i den delen av verden som forfekter «den frie presse». Dermed skaper de sin identitet som en samfunnsbevisst journalist i et rom som på et vis muliggjøres av kritikken yrkesgruppen møter – kritikken gjør det mulig å rette et fokus mot hvor samfunnsbevisste journalistene faktisk er.

Identitet ses ikke som noe fast i denne oppgaven, men som et flytende og kontekstsensitivt begrep muliggjort av språk og kultur. Det åpner opp for å se flere narrative identiteter. Den andre identiteten som kommer frem i denne oppgaven er den spenningsøkende journalisten. Den kjennetegnes ved å være en mer maskulin, jaktende og spenningsdrevet identitet. Her brukes grensedragning opp mot andre medier med mer ressurser for å fremheve prestasjonene til tross for forutsetningene. Det trekkes også grenser mot andre som ikke er like spennende, og personer som ikke har det som skal til for å lykkes, som blir knyttet opp mot hegemonisk maskuline trekk. I tillegg ses denne spenningslysten som en form for «edgework».

Identitetene ses ikke som to forskjellige motsetninger, men som to til en viss grad utfyllende og muliggjørende identiteter. De to møtes gjennom etiske avgjørelser og opplevelser, hvor den første identiteten kan ses på som rammeverket til den andre. Etiske grenser muliggjør identiteten som samfunnsbevisst journalist og mye av identitetsarbeidet gjøres opp mot forskjellige etiske aspekter. I tillegg muliggjøres den spenningsøkende journalist. Den gir handlingsrom til den mer tabloide identiteten, hvor man kan være «litt cowboy», uten å gå for langt. De to forskjellige identitetene oppfyller to forskjellige hensyn, som både står i kontrast til hverandre og henger sammen: hensynet til samfunnet og hensynet til lesertall. Opp mot dét forhandles og forenes to narrative identiteter.

Analysen viser altså hvordan de ser på sitt arbeid som krimjournalister. Jeg vil si at de til dels udefinerbare grensene i nyhetskriteriene, kan ses gjennom arbeidet journalistene gjør i kombinasjonen av disse to identitetene. Hvordan de oppfatter sin rolle og sin krimjournalistiske identitet, påvirker hvordan de samler inn, vurderer og skriver om saker, og det påvirker hvordan de ser på nyhetsverdi. Hvordan journalistene former sine egne narrativer, vil påvirke både utvelgelsen og utformingen av nyhetssakene.

6.1 Videre spørsmål

Det er viktig å ta med seg at denne oppgaven har sett på hva journalistene tenker om nyhetsverdi og sin egen rolle innen krimjournalistikk, og ikke hva som faktisk blir skrevet. Ole påpekte, da jeg pratet med ham rett før denne oppgaven skulle ferdigstilles, at Lindeberg-drapet, som han sa ville ha fullt trykk helt til de fant ut av den, aldri helt nådde opp. Å se på journalistenes oppfatning er en givende begynnelse, men det er fortsatt kun én del av det komplekse samspillet som den journalistiske prosessen og nyhetsbildet danner.

Som nevnt i kapittel tre er det gjort lite arbeid på lokaljournalistikk. Jeg har operert med noen antagelser basert på forkunnskap og hva journalistene har fortalt, som for eksempel at det er en forskjell i hvordan nyhetsverdi konstrueres og oppfattes i lokale og nasjonale medier. Dette har for min del vært med på å begrense utvalget mitt, og det var noe som måtte gjøres. Men det er en vesentlig stor del av kunnskapen om samfunnet som formidles og fortelles gjennom media som foregår i lokalmedier. Innsikt i hvordan det medierte kriminalitetsbildet skapes i forskjellige kontekster, kan være veldig viktig for å forstå oppfatninger om kriminalitet og samfunnet ellers. Mine funn kan forhåpentligvis bidra til å øke forståelsen av en liten del av denne komplekse prosessen, og gi et nyttig kunnskapsgrunnlag til debatten om medias rolle i samfunnet.

Antall ord: 34 212

Litteraturliste

- Allern, Sigurd (2002): "Journalistic and Commercial News Values. News Organizations as Patrons of an Institution and Marked Actors". I: *Nordicom Review*. (1-2) 137-152.
- Bell, Allan (1991): *The Language of News Media* Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Berger, Nichlas Permin (2015): "The creative use of the ADHD diagnosis in probationers' self-narratives". I: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*. 16 (1), 122-139.
- Bryman, Alan (2012): *Social Research Methods* Oxford: OUP Oxford.
- Cere, Rinella, Yvonne Jewkes og Thomas Ugelvik (2014): "Media and crime: a comparative analysis of crime news in the UK, Norway and Italy". I: Sophie Body-Gendrot, Mike Hough, Klára Kerezsi, René Lévy og Sonja Snacken (red.): *The Routledge Handbook of European Criminology*. Oxon: Routledge.
- Chibnall, Steve (1977): *Law and Order News: Crime Reporting in the British Press* Opprinnelig først publisert av Travistock i 1977, republisert i 2001 i Travistock Classics av Taylor and Francis.
- Christie, Nils (1986): "The ideal victim". I: Ezzat A Fattah (red.): *From Crime Policy to Victim Policy*. Basingstoke: Macmillan.
- Connell, R. W. og James W. Messerschmidt (2005): "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept". I: *Gender & Society*. 19 (6), 829-859.
- Copes, Heith, Andy Hochstetler og J. Patrick Williams (2008): "'We Weren't Like No Regular Dope Fiends': Negotiating Hustler and Crackhead Identities". I: *Social Problems*. 55 (2), 254-270.
- Deuze, Mark (2005): "What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered". I: *Journalism*. 6 (4), 442-464.
- Fangen, Katrine (2008): *Deltagende observasjon* Bergen: Fagbokforlaget.
- Fangen, Katrine (2011): "Deltagende observasjon". I: Katrine & Ann-Mari Selleberg Fangen (red.): *Mange ulike metoder*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Feiles, Nathan (2012): "Why We Fear Flying: Part 1".
<http://psychcentral.com/blog/archives/2012/06/09/why-we-fear-flying-part-1/>
Lesedato: 16.04.2016.

- Galtung, Johan og Mari Holmboe Ruge (1965): "The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers". I: *Journal of Peace Research*. 2 (1), 64-90.
- Georgakopoulou, Alexandra (2006): "Thinking big with small stories in narrative and identity analysis". I: *Narrativ Inquiry*. 16 (1), 122-130.
- Golding, Peter og Phillip Elliott (1979): *Making the News* London: Longman.
- Gravengaard, Gitte (2008): *En nyhed er en nyhed: et studium i journalistisk praksis og selvforståelse med fokus på fravalg*. Ph.d.-avhandling. København: Museum Tusulanum
- Gravengaard, Gitte (2012): "The metaphors journalists live by: Journalists' conceptualisation of newswork". I: *Journalism*. 13 (8), 1064-1082.
- Greer, Chris (2005): "Crime and media: understanding the connections". I: Chris Hale, Keith Hayward, Azrini Wahidin og Emma Wincup (red.): *Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Greer, Chris (2007): "News Media, Victims and Crime". I: Pamela Davies, Francis, Peter og Chris Greer (red.): *Victims, Crime and Society*. London: SAGE.
- Greer, Chris (2010): *Crime and Media: A Reader* London: Routledge.
- Greer, Chris og Robert Reiner (2012): "Mediated Mayhem: Media, Crime, Criminal Justice". I: Mike Maguire, Rod Morgan og Robert Reiner (red.): *The Oxford Handbook of Criminology*. Oxford: Oxford University Press.
- Hall, Stuart (1981): "The determinations of news photographs". I: Stanley Cohen og Jock Young (red.): *The manufacture of news. Social problems, deviance and the mass media*. London: SAGE Publications.
- Hall, Stuart, Chas Critcher, Tony Jefferson, John Clarke og Brian Roberts (1978): *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order* London og Basingstoke:
- Halvorsen, Knut (2008): *Å forske på samfunnet: En innføring i samfunnsvitenskapelig metode* Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Handgaard, Brynjulf, Anne Hege Simonsen og Steen Steensen (2013): *Journalistikk. En innføring* Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Harcup, Tony og Deirdre O'Neill (2001): "What Is News? Galtung and Ruge revisited". I: *Journalism Studies*. 2 (2), 261-280.

- Holmes, Su og Sean Redmond (2006): "Introduction: understanding celebrity culture". I: Su Holmes og Sean Redmond (red.): *Framing Celebrity: New directions in celebrity culture*. Oxon: Taylor & Francis.
- Holstein, James A. og Jaber F. Gubrium (1995): *The Active Interview* Thousand Oaks: SAGE.
- Jackson-Jacobs, Curtis (2004): "Taking a Beating: The Narrative Gratifications of Fighting as an Underdog". I: Jeff Ferrell, Keith Hayward, Wayne Morrison og Mike Presdee (red.): *Cultural Criminology Unleashed*. London: Glasshouse Press.
- Jewkes, Yvonne (2011): *Media & crime* London: Sage.
- Johannessen, Asbjørn, Line Christoffersen og Per Arne Tufte (2010): *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* Oslo: Abstrakt.
- Katz, Jack (1987): "What makes crime 'news?'". I: *Media Culture Society*. 9 (1), 47-75.
- Kripos (2015): *Voldtektssituasjonen 2014*. Rapport
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann (2009): *Det kvalitative forskningsintervju* Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lamont, Michele og Virág Molnár (2002): "The Study of Boundaries in the Social Sciences". I: *Annual Review of Sociology*. 28 167-195.
- Lester, Marilyn (1980): "Generating Newsworthiness: The Interpretive Construction of Public Events". I: *American Sociological Review*. 45 (6), 984-994.
- Loseke, Donileen R. (2007): "The Study of Identity as Cultural, Institutional, Organizational and Personal Narrative: Theoretical and Empirical Integrations". I: *Sociological Quarterly*. 48 (4), 661-688.
- Lyng, Stephen (1990): "Edgework: A Social Psychological Analysis of Voluntary Risk Taking". I: *American Journal of Sociology*. 95 (4), 851-886.
- Maruna, Shadd (2015): "Foreword: Narrative Criminology as the New Mainstream". I: Lois Presser og Sveinung Sandberg (red.): *Narrative Criminology: Understanding Stories of Crime*. New York & London:
- McAdams, Dan P. (2008): "Personal Narratives and the Life Story". I: O. John, R. Robins og L. A. Pervin (red.): *Handbook of personality: Theory and research*. New York: Guilford Press.
- Medienorge (u.d.): *Ti største papiraviser*. Nettside.
<http://www.medienorge.uib.no/statistikk/medium/avis/353> Lesedato: 09.09.2015.
- Moen, Hilde Berit (2013): "Metodologiske utfordringer ved personbiografiske intervju som empirisk materiale i sosiologien". I: *Sosiologisk tidsskrift*. 21 (01), 33-64.

- Montgomery, Martin (2007): *The Discourse of Broadcast News. A linguistic approach*
London/New York: Routledge.
- O'Neill, Deirdre og Tony Harcup (2009): "News Values and Selectivity". I: Karin Wahl-Jorgensen og Thomas Hanitzsch (red.): *The Handbook of Journalism Studies*. New York: Routledge.
- PFU (2016): *Vær varsom-plakaten*. Nettside. <http://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/> Lesedato: 27.03.2016.
- Presser, Lois (2004): "Violent Offenders, Moral Selves: Constructing Identities and Accounts in the Research Interview". I: *Social Problems*. 51 (1), 82-101.
- Presser, Lois (2009): "The narratives of offenders". I: *Theoretical Criminology*. 13 (2), 177-200.
- Presser, Lois og Sveinung Sandberg (2015): "Introduction: What Is the Story?". I: Lois Presser og Sveinung Sandberg (red.): *Narrative Criminology: Understanding Stories of Crime*. New York & London: New York University Press.
- Randall, David (2000): *The Universal Journalist* Cape Town: University of Cape Town Press.
- Reiner, Robert, Sonia Livingstone og Jessica Allen (2001): "Casino culture: media and crime in a winner-loser society". I: K. Stenson og R. R. Sullivan (red.): *Crime, Risk and Justice: the Politics of Crime Control in Liberal Democracies*. Cullompton: Willan.
- Riessman, Catherine Kohler (2008): *Narrative Methods for the Human Sciences* Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Sandberg, Sveinung (2009a): "Gangster, victim, or both? The interdiscursive construction of sameness and difference in self-presentations". I: *The British Journal of Sociology*. 60 (3), 523-542.
- Sandberg, Sveinung (2009b): "A Narrative Search for Respect". I: *Deviant Behavior*. 30 (6), 487-510.
- Sandberg, Sveinung (2010): "What can "Lies" Tell Us about Life? Notes towards a Framework of Narrative Criminology". I: *Journal of Criminal Justice Education*. 21 (4), 447-465.
- Sandberg, Sveinung (2015): "Narrativ kriminologi". I: Michael Hviid Jacobsen (red.): *Kriminologiske Metoder*. København: Hans Reitzels forlag.
- Sandberg, Sveinung og Heith Copes (2012): "Speaking With Ethnographers: The Challenges of Researching Drug Dealers and Offenders". I: *Journal of Drug Issues*.
- Schultz, Ida (2007): "The journalistic gut feeling". I: *Journalism Practice*. 1 (2), 190-207.

- Schulz, Winfried Friedrich (1982): "News Structure and People's Awareness of Political Events". I: *International Communication Gazette*. 30 (3), 139-153.
- Smith, Philip (2005): *Why War?: The cultural logic of Iraq, the Gulf War, and Suez* Chicago: The University of Chicago Press
- Tajfel, Henri og J. C. Turner (1986): "The social identity theory of intergroup behavior". I: S. G. Worchel og W. Austin (red.): *Psychology of intergroup relations*. Chicago: Nelson-Hall.
- Thagaard, Tove (2013): *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitativ metode* Bergen: Fagbokforlaget.
- Tutenges, Sébastien og Morten Hulvej Rod (2009): "'We got incredibly drunk ... it was damned fun': drinking stories among Danish youth". I: *Journal of Youth Studies*. 12 (4), 355-370.
- Ugelvik, Thomas (2008): "Opp mot toppen, ned langs elven: Mot et vokabular for mannlighetsarbeid". I: *NORMA. Nordisk tidsskrift for maskulinitetsstudier*. (1), 63-74.
- Ugelvik, Thomas (2015): "The Rapist and the Proper Criminal: The Exclusion of Immoral Others as Narrative Work on the Self". I: Lois Presser og Sveinung Sandberg (red.): *Narrative Criminology: Understanding Stories of Crime*. New York & London: New York University Press.
- Van Gerwen, Lucas J., Philip Spinhoven, Rene F. W. Diekstra og Richard Van Dyck (1997): "People who seek help for fear of flying: Typology of flying phobics". I: *Behavior Therapy*. 28 (2), 237-251.
- Widerberg, Karin (2001): *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt* Oslo: Universitetsforlaget.
- Wiik, Jenny (2009): "Identities under construction: professional journalism in a phase of destabilization". I: *International Review of Sociology*. 19 (2), 351-365.
- Willig, Ida (2013): "Newsroom ethnography in a field perspective". I: *Journalism*. 14 (3), 372-387.
- Østgaard, Einar (1965): "Factors Influencing the Flow of News". I: *Journal of Peace Research*. 2 (1), 39-63.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Godkjennelse fra NSD

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Postboks 1047
N-0407 Deichm
Oslo
Tlf: +47 22 82 21 12
Faks: +47 22 88 90 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Orgnr: 980 321 884

Sveinung Sandberg
Institutt for kriminologi og rettssosiologi Universitetet i Oslo
Postboks 6706 St. Olavs plass
0130 OSLO

Vår dato: 22.04.2015

Vår ref: 42705 / 3 / AGL

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 09.03.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

42705	<i>Hvordan skapes nyheter? Om journalisters hverdag</i>
Behandlingsansvarlig	Universitetet i Oslo, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Sveinung Sandberg
Student	Tara Søderholm

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 30.06.2016, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Audun Løvlie

Kontaktperson: Audun Løvlie tlf: 55 58 23 07

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSD's rutiner for elektronisk godkjenning.

Aktiveringskode: 2204201501

OSLO NSD: Universitetsvei 104, Postboks 1047 Deichm, 0407 Oslo, tlf: +47 22 82 21 12, post@nsd.no
OSLO/NSD AS: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 4901 Torshovm, tlf: +47 98 36 18 10, kundeservice@ntnu.no
NSD/OS: 150,391, Universitetet i Tromsø Postboks 131, 1407 Tromsø, tlf: +47 77 51 40 00, nsd@ntnu.no

Vedlegg 2 – Prosjektvurdering

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 42705

Utvalget informeres skriftlig og muntlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger Universitetet i Oslo sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

Forventet prosjektslutt er 30.06.2016. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger som f.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)

Vedlegg 3 – Informasjonsskriv om samtykke

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

”Hvordan skapes nyheter? Om journalisters arbeidshverdag”

Bakgrunn og formål

Prosjektet skal ta for seg hvordan det arbeides med nyhetssaker. Forskningen er preget av studier av ferdige nyhetsprodukter, mens det i liten grad fokuseres på prosessen fram til dette. Hva legges vekt på og hvorfor? Hvordan blir en sak til og hvordan forholder man seg til sine egne data (kilder, informanter, tidligere nyhetssaker, politiet etc.) og hvordan forholder journalister seg til nyhetssaker fra dere først får høre om hendelsene, til de er «ferdige» saker som publiseres. Hva slags interne forhold påvirker journalistenes beslutninger og dermed sluttresultatet? Prosjektet skal også se på journalisters egen beskrivelse og forståelse av denne prosessen. Prosjektet er en masteravhandling, ved Institutt for kriminologi og rettssosiologi ved Universitetet i Oslo.

Hva innebærer deltakelse i studien?

For å samle inn informasjon til prosjektet foretas det intervjuer. De kan variere i lengde, men vil ligge rundt en time. Det vil bli foretatt lydopptak av intervjuene. Det kommer ikke til å bli registrert direkte personopplysninger om deg som blir intervjuet. Spørsmålene vil omhandle blant annet hvordan din arbeidsprosess er, hva du legger vekt på i utforming av saker, hvordan du forholder deg til data og din egen beskrivelse og forståelse av nyhetsprosessen og sakene det jobbes med.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun jeg og min veileder som vil ha tilgang på lydopptakene og feltnotatene. Ingen personopplysninger vil bli publisert. Intervjuene vil bli lagret med passordbeskyttelse.

Du kan få se gjennom opplysninger om deg selv før publisering for å sikre at identifiserbar informasjon ikke publiseres.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.2016. Alle opptak og opplysninger om deg, vil bli slettet ved prosjektets slutt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med meg, Tara Sørderholm på [redacted] / [redacted] eller med min veileder professor Sveinung Sandberg på [redacted] / [redacted]

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datateneste AS (NSD).

Vedlegg 4 – Intervjuguide

Semi-strukturert intervjuguide for prosjektet «Hvordan skapes nyheter?

Om journalisters arbeidshverdag»

Guiden består av eksempelspørsmål som dreier seg rundt temaer jeg ønsker å fokusere på. Det legges mye vekt på hva de selv ønsker å fortelle, og det anses som en viktig del av prosjektet.

- Kort presentasjon av hva som skal skje, passe på at de har fått med seg informasjonsskrivet og spørre om de lurer på noe før vi begynner.

Innledende spørsmål

- Kan du fortelle meg litt kort om hva du gjør i jobben din?
- Kan du fortelle meg litt om hvorfor du ville jobbe i dette yrket?
- Hvor lenge har du jobbet med dette? Og hvor lenge har du jobbet her?
- Hvordan organiserer du dagen din? Hva er en typisk arbeidsdag for deg?
- Hva er det du liker best med arbeidsdagen din? Er det noe du ikke liker like godt?
- Jobber du mest alene eller er det mye samarbeid med andre journalister eller andre aktører?

Om selve jobben

- Kan du ta meg gjennom prosessen fra du hører om en sak til den er publisert?
- Hvem bestemmer hva som skrives om?
- Leter du mye selv, oppsøkende?
- Får du mye tips? Hvordan ser du hva du skal velge?
- Er det andre som kan være med å styre retningen av saken?
- Hva skjer med saken etter du har levert den fra deg? Hva syntes du om det?
- Føler du at du bestemmer mye av vinklingen selv, eller er det redaksjonssjef som gjør det, et samarbeid?

- Hva gjør de forskjellige personene her på huset? Hvilke roller har de? Hva slags fokus har de forskjellige stillingene?
- Hvordan er det sosialt på jobb? Og med andre journalister fra andre steder?
- Er det noe til felles for journalister?
- Hvordan forholder du deg til andre nyheter? Bruker du mye tid å lese andre aviser, norske/utenlandske?
- Forhold mellom nett og papir
  - Hvordan er det å jobbe med nettsaker fremfor papirsaker? Er det noe forskjell?
  - Om hvordan overskrifter velges, lengde på saker, tidspress etc.
  - Hva vektlegger hvor?

Om sakene

- Hvordan velge ut saker?
  - Hvilke kriterier skal oppfylles for å «være en sak»?
  - Hvilke elementer er det som trigger journalistisk interesse?
  - Hvilke forventninger har man til sine egne saker? Hva forventer man å få ut av forskjellige tips?
- Hvordan bygge opp saker?
  - Hvilke elementer legges vekt på i innsamling av informasjon?
  - Hvilke elementer fokuseres på i skriveprosessen?
  - Hvilke elementer endres i diskusjon?
  - Hvilke elementer får forrang under editering?
- Hva inneholder en *god* sak?
  - Hva kjennetegner de forskjellige elementene? Tittel, tekst, bilder, samspill, hendelser,
  - Er det annerledes å jobbe med en sak du selv mener er ordentlig god?
  - Hva gjør deg gira/engasjert i noe?

- Hva ønsker du skal komme ut av en god sak? Etter at den er publisert.
- Er det forskjellige prioriteringer fra journalistene/nyhetsredaktører/andre aktører i forhold til hvordan saker skal se ut?

Forhold til samfunnsansvar

- Hvordan jobbes det med det etiske?
  - I selve sakene, hvem som navngis, rett til eget bilde etc
  - I prioritering av hva som har nyhetsverdi, opplysningsansvar
  - Hva må drøftes, er det noe som må gjennom øvrig hold før det er greit?
- Har du noen tanker rundt det å skrive om saker som folk blir redde for? Hvor mye skal man skrive og hva skal man ta med?

Om selvoppfattelsen av arbeidet

- Hva er det som gjør at det er god stemning på jobb?
- Er det noe på selve jobben her som inspirerer deg?
- Hva tenker du om at det er veldig mange som leser det du skriver?
  - Tanker om hvordan det er med å danne et bilde av verden for mange
  - Konsekvenser
  - Samfunnsansvar
- Legger du fra deg arbeidet når du går hjem eller er du «på» hele tiden?
  - I så fall hva er det som gjør at du ikke gjør det?
- Har yrket formet deg på noen måte?
- Er det saker som kan bli personlige for deg?
  - Hvordan takler du det?
- Hvordan jobber du med vanskelige temaer? Svake grupper, personlige saker/tragedier
- Er det noen saker du husker mer enn andre? Hvorfor?

Om spesifikt:

- Hva legger du i begrepet «kriminalitet»?
- Hva legger du i begrepet «terror», «terrorisme»?
- Hvordan jobber dere med saker som handler om slike temaer? Terrorhandlinger, radikalisering.
- Hvordan var det å skrive om noe som var så nært (kulturelt og geografisk) vs. fjernt? København / Nigeria (eks)
- Hvordan var det å være på jobb etter Charlie Hebdo-saken?
- Hvordan ser du på hvordan du skriver om/vinklingene som blir brukt på forskjellige typer saker og personer? (Ofre, gjerningspersoner, mennesker som har gjort fæle ting, terrorhendelser)

Generelt:

- Har du følt at noen her eller i andre medier har gått for langt? Publisert bilder, brukt kilder etc. Gjort noe du har reagert på? Eller har du gjort noe selv?
- Hva er å gå for langt?
- Hvor går grensen for hvor detaljert du er? I tekst, i forhold til hvem det er snakk om, er det forskjell/likhet i hva slags bilder du velger å bruke i forhold til hvem saken handler om
- Har du opplevd at det er en konflikt mellom noe du ønsker å skrive/måten å formidle på og måten du blir gjort på? Selge/informere. Er det noe du må forholde deg til?

Avsluttende spørsmål

- Er det noe du føler ikke har kommet godt nok frem?
- Har jeg fått med meg det du syntes er viktig?
- Noe du vil spørre om?
- Takk for at du tok deg tid til meg og takk for intervjuet